

**GÜMÜLCİNE BULAT KÖYÜ
ÖRNEĞİNDE
BATI TRAKYA AĞZI**

DERYA YEŞİM BENLİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**GÜMÜLCİNE BULAT KÖYÜ ÖRNEĞİNDE
BATI TRAKYA AĞZI**

DERYA YEŞİM BENLİ

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI /
ESKİ TÜRK DİLİ BİLİM DALI**

**AKADEMİK DANIŞMAN
Doç. Dr. İSMAİL DOĞAN**

ORDU – 2012

T.C.
ORDU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Bu çalışma jürimiz tarafından 27/08/2012 tarihinde yapılan sınav ile Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Eski Türk Dili Bilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Asiye Mevhibe COŞAR

Üye : Doç. Dr. İsmail DOĞAN

Üye : Yrd. Doç. Dr. Salim KÜÇÜK

ONAY :

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

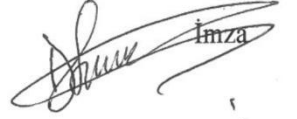
.../.../200.

Doç. Dr. İlhan EKİNCİ
Sosyal Bilimleri Enstitüsü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım yüksek lisans tezimin tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya, kullandığım başka yazarlara ait her özgün fikre kaynak gösterdiğimi bildiririm.

27/08/2012

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Derya Yeşim BENLİ', is written over a horizontal line. The signature is stylized and cursive.

Derya Yeşim BENLİ

ÖZET

Yüksek lisans tezi olarak yaptığımız bu diyalektoloji çalışması Gümülcine Bulat Köyü Örneğinde Batı Trakya Ağzı olarak adlandırılmıştır.

Ağız çalışmalarında Rumeli Ağızları'na dâhil olan Batı Trakya Ağzı'nın özellikleri, Gümülcine Bulat Köyü örneğinde tespit edilmeye çalışılmıştır. Çalışmamız derleme, soruşturma ve inceleme metotları kullanılarak ortaya çıkartılmıştır. Sahada kaynak kişilerden yaptığımız derlemeler transkripsiyonlu bir metin hâline dönüştürülüp bu metinler esas alınarak fonetik ve morfolojik özellikler ortaya konulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Batı Trakya Türkleri, Batı Trakya Ağzı, Gümülcine.

ABSTRACT

This dialectological research that has been prepared as postgraduate thesis is named as "Western Thrace Dialect".

In the dialect researches, Western Thrace Turkish, included in the Anatolian and Rumelia Dialect Group, is located in the Komotini example. This work has developed by means of

"collection", "investigation" and "research" methods. Collections from the source individuals have been carried out in the arena and transformed into transcription, and with respect to these texts, phonetic and morphological properties have been introduced.

Keywords: Western Thrace Turkish, Western Thrace Dialect, Komotini.

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler	
Adı Soyadı:	Derya Yeşim BENLİ
Doğum Yeri	ORDU
Eğitim Durumu	
Lisans Öğrenimi:	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen/Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
Yüksek Lisans Öğrenimi:	Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ordu Üniversitesi SBE
Yabancı Dil:	İngilizce
Çalıştığı Kurum:	Ordu Üniversitesi
İletişim	
E-Posta Adresi	deryayesim@hotmail.com
Telefon	—
Tarih ve İmza	Temmuz 2012

ÖNSÖZ

Tarih boyunca Türk milleti geniş bir sahaya egemen olmuş, diğer milletlerle kültür alışverişinde bulunmuştur.

Türk şiveleri ve ağızları üzerinde çalışmalar son zamanlarda artış göstermektedir. Ancak, Batı Trakya Türkleri Ağzı üzerine yapılmış kapsamlı bir çalışma bulunmamaktadır. Biz de bu eksikliği göz önünde bulundurarak, bir bütünün parçası olan Batı Trakya Gümülcine ilinin Bulatköy Ağzı'nı tespit etmeye çalıştık.

Batı Trakya'nın Gümülcine ili Bulatköy'de yapılan bu çalışma bize o toplumun kültürü, âdetleri, gelenekleri, tarihî, sosyal yaşamları, tarihî yapıları hakkında bilgiler vermektedir. Metinleri derlerken de o toplumun sünnet, düğün, kız isteme, bebek bakımı, ölüm gibi değer yargıları hakkında kaynak kişilerin bizlere anlattığı kadarıyla bilgi sahibi olduk.

Çalışmamızın esası Batı Trakya'da yaşayan Gümülcine/Bulatköy Türklerinden derlenen metinlere dayalıdır. İnceleme alanımız Yunanistan'ın Gümülcine ilinin Bulatköy bölgesi ile sınırlıdır. Çalışmada derleme, soruşturma, gözlem ve inceleme tekniğinden yararlanılmıştır. Metinlerin içeriği kaynak kişilerle soru cevap şeklinde oluşturulmuştur. Kaynak kişilerin belirlenmesinde ve onlara ulaşmada, bölgeyi çok iyi bilen arkadaşım ve onun yakınları yardımcı oldular. Kaynak kişileri belirlerken de köydeki en yaşlı kişilerle ve köyden fazla dışarı çıkamamış, kültürüne, özüne bağlı yaşlılarla konuşmayı tercih ettik. Bu şekilde daha sağlıklı bilgilere ulaşmış olduk.

Kaynak kişilerle görüşme esnasında gözlem tekniğinin yanında, teknik malzeme olarak ses kayıt cihazı, bazı durumlarda görüntünün de olması için kameradan yararlandık.

Derlenen metinleri tek tek dinleyerek transkripsiyon işaretleri bahsinde verdiğimiz transkripsiyon sistemiyle yazıya aktardık.

Çalışmayı yaparken Batı Trakya'daki Türklerin yaşadığı, Osmanlı mimarisinin büyüleyici tarihî kalıntılarını, yöredeki mezar taşlarını, araştırma yaptığımız köyün coğrafi özellikleri, mimarî yapısı, yerleşim yerleri gibi bilgileri de fotoğraf makinesiyle, kamerayla çekip, belgeler toplamaya çalıştık.

Araştırmamız “Giriş, İnceleme, Metin, Sözlük, Kaynakça, Fotoğraflar” başlıklarından oluşmaktadır.

Giriş bölümünde, Batı Trakya Türklerinin, Gümülcine'nin ve Bulatköy'ün coğrafyası, siyasî tarihleri, sosyal yapıları, yaşamları, edebiyat ve folkloru hakkında bilgiler verdik. Bu bilgilerin bazılarını bölgede yaptığımız soruşturma sonucunda verdik.

İnceleme bölümünde, derlediğimiz metinler esas alınarak ağız çalışmalarındaki metod ile Batı Trakya Ağzının fonetik ve morfolojik özellikleri, cümle yapısı gösterilmiştir. Bu özellikler Batı Trakya Türkçesi ve Türkiye Türkçesi mukayeseli olarak verilmiştir.

Metinler, 10 günlük gezi esnasında topladığımız çeşitli kaynak kişilerden tespit edilmiştir. Her kaynak kişiden derlenen metne sayfa üzerinde bir metnin numarası verdik. Ayrıca, kaynak kişilerden derlenen konu başlıklarını kendi içerisinde a, b, c... diye belirttik. Bir kaynak kişiden derlenen metni baştan sona her beş satırda sayfanın soluna numara vererek numaralandırdık. Bazı metinlerde kaynak kişiler soru sormadan farklı bir konuya geçmişlerdir. Bu durumda anlam karışıklığını önlemek için sorunun yerine üç nokta koyduk.

Sözlük bölümünde,, metinde geçen her kelime mümkün olduğunca gösterilmeye çalışılmıştır.

Ekler bölümünde, Batı Trakya Türklerinin yaşadıkları yerler, kültürleri ve derleme yerleri hakkında birçok fotoğraf sunduk. Aynı zamanda bölgedeki mezarlıkları, ilginç gördüğüm mezar taşlarını da fotoğrafla okuyucuya göstermek istedik.

Yaptığımız bu çalışma Yunanistan'ın Gümülcine ilinin Bulatköy yöresinde yaşayan halk kültürü öğelerini bir araya getirip, bu kültürün gelecek nesillere ulaşmasını sağlayacaktır. Böylece yazılı olmayan kültürel mirasın kaybolmamasına da hizmet etmeye çalıştık.

Konuyu tarafıma tevdi eden, çalışmalarda yol ve yöntem gösteren Doç. Dr. İsmail Doğan'a ile saha çalışması yaparken, benimle birlikte olan Anadolu'dan Ak Topraklar olarak baktığımız, güneşin battığı ve Türklüğün devam ettiği Rumeli Beylerbeyi'nin soyu ve toprağının güzel hasletlerini hayatında yaşatan, can dostum Elif Halil başta olmak üzere, Gümülcine Bulatköy'ün soylu çınarları bereketli ocakların sahipleri kaynak kişilerin herbirine teker teker burada teşekkür etmek benim için bir vazifedir.

Kadir Sali ve Raife Sali benim için gurbetteki sığınacak ocak oldular, Batı Trakya Gümölcine Türklüğünün adeta günümüzdeki Sadık'ı olan Dr. Hüsamettin Mehmet bölgeyi daha iyi tanımamızda bize yardımcı oldu. Meryem Öztaş ve Özgen Can yazım aşamasından sonra tezimin yönergeye uygun şekilde girmesini sağlamışlardır ve günümüzde en önemli kazanç olan zamanlarını bana ayıran dostlarımla kendileri için de zamanlarını feda edeceklerin olmasını dileyerek onlara yürekten teşekkür ediyorum.

Çalışma süresince ilgilerini, anlayışlarını, desteklerini benden esirgemeyen beni kimseye muhtaç etmeden yetiştiren ailem Fikriye ve Cemil Benli' ye lâayık bir evlat olmak umuduyla onlara can-ı gönülden teşekkür ediyorum.

Çalışmamızda eksik ve yanlışların olması muhtemeldir. Özellikle örneklendirme azlığı tenkit edilebilir. Bu ve benzeri eksik ve yanlışlarımızın, ağız çalışmalarında metin tespitinin zorluğu göz önünde bulundurularak okuyucunun hoş görüsüne sığınıyoruz.

Çalışmanın Türklük Bilimi'ne faydalı olması dileği ile.

Ordu 2012

Derya Yeşim BENLİ

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT.....	ii
ÖZGEÇMİŞ	iii
ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	vii
KISALTMALAR	xv
ÇEVİRİ YAZI (TRANSKRİPSİYON) ALFABESİ	xvi
I. GİRİŞ.....	1
1. BATI TRAKYA VE BATI TRAKYA TÜRKLERİ	1
1.1 Coğrafi Konum	1
1.2. Tarihî-Siyasî Süreç.....	2
1.2. Etnik Konum.....	3
1.2. Eğitim.....	4
2. GÜMÜLCİNE (KOMOTİNİ).....	6
2.1. Siyasî Tarihleri ve Tarihî Yapıları	6
2.2. Sosyo Ekonomik Özellikleri	8
3. BULATKÖY (ASOMATOS).....	10
3.1. Bulat Adı ve Bulatköy Hakkında Genel Bilgi	10
3.2. Coğrafi Konum ve Sosyal Yapı	11
4. BATI TRAKYA'DA TÜRKLER VE TÜRK EDEBİYATI	14
4.1. Batı Trakya'da Türk Edebiyatının Başlıca Dönemleri	15
4.1.1. Lozan Öncesi.....	15
4.1.2. 1923-1960 Arası.....	16
4.1.3. 1960-1980 Arası.....	16

4.1.4. 1980 Sonrası.....	17
4.2. Batı Trakya Türk Kültüründe Mizah Çalışmaları	18
4.3. Batı Trakya’da Yetişen Ünlü Şahsiyetler.....	20
4.3.1. Mutasavvıflar	20
4.3.2. Alimler Şairler.....	20
4.3.3. Devlet Adamları	20
4.4. Batı Trakya Türk Şiiri ve Atatürk	21
4.5. Batı Trakya Türk Edebiyatında Öykü	22
5. BATI TRAKYA’DA SOSYAL YAŞAM VE GELENEK GÖRENEKLER.....	25
5.1. Bayramlar	25
5.1.1. Gölle Bayramı “Hıdırellez”	25
5.1.2. Ramazan Davulu	25
5.1.3. Deve Geleneği.....	26
5.2. Piyasaya Çıkma Geleneği	27
5.3. Evlilik.....	28
5.3.1. Kız İsteme	28
5.3.2. Mendil Alma	29
5.3.3. Söz Düzme	30
5.3.4. Söz Eşyalarının Değişimi.....	30
5.3.5. Görüşmelik (Nişan Töreni)	31
5.3.6. Nikâh.....	32
5.3.7. Toprak Bastı	33
5.3.8. Kına Gecesi	34
5.4. Kıyafetler	35
5.4.1. Erkek Kıyafetleri.....	35
5.4.2. Kadın Kıyafetleri.....	36
5.5. Folklor.....	37

6. KRONOLOJİ.....	39
II. İNCELEMELER	42
A. SES BİLGİSİ (FONETİK).....	42
1. ÜNLÜLER.....	42
1.1. Ünlü Türleri.....	42
1.1.1. a ünlüsü	42
1.1.2. ā ünlüsü	43
1.1.3. á (a/ı) arası “a” ünlüsü.....	43
1.1.4. æ ünlüsü	43
1.1.5. e ünlüsü	43
1.1.6. é ünlüsü	44
1.1.7. ē ünlüsü	44
1.1.8. ı ünlüsü.....	44
1.1.9. “ı/u” arası, yuvarlak “ı” ünlüsü (ı)	44
1.1.10. i ünlüsü.....	44
1.1.11. ĩ ünlüsü.....	44
1.1.12. ī ünlüsü.....	45
1.1.13. o ünlüsü.....	45
1.1.14. ō ünlüsü.....	45
1.1.15. ö ünlüsü	45
1.1.16. “o/ö” arası öndamak “o” ünlüsü.....	45
1.1.17. õ ünlüsü	46
1.1.18. ȭ ünlüsü	46
1.1.19. u ünlüsü	46
1.1.20. ū ünlüsü	46
1.1.21. ũ ünlüsü	46
1.1.22. ú ünlüsü	46

1.1.23. ü ünlüsü	47
1.1.24. ũ ünlüsü	47
1.2. Ünlü Düşmesi.....	47
1.2.1. a düşmesi.....	47
1.2.2. e düşmesi.....	47
1.2.3. ı düşmesi	48
1.2.4. i düşmesi	48
1.2.5. o düşmesi.....	48
1.2.6. u düşmesi.....	48
1.2.7. ü düşmesi.....	48
1.3. Ünlü Türemesi.....	49
1.3.1. Ön Türeme	49
1.3.2. İç Türeme	49
1.3.3. Son Türeme	49
1.4. Ünlü Değişmeleri	49
1.4.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi	50
1.4.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması.....	51
1.4.3. Geniş Ünlülerin Daralması.....	51
1.4.4. Dar Ünlülerin Genişlemesi.....	53
1.4.5. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması.....	53
1.4.6. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi.....	54
1.5. İkiz Ünlüler (Diphtong)	54
1.5.1. Alçalan İkiz Ünlüler (Falling Diphtong).....	55
1.5.2. Yükselen İkiz Ünlüler (Rissing Diphtong)	55
1.5.3. Eşit İkiz Ünlüler (Neutral Diphtong)	55
1.6.1. Kalınlık-İncelik Bakımından Ünlü Uyumu.....	56
1.6.2. Düzlük-Yuvarlaklık Bakımından Ünlü Uyumu	57

1.7. Dil Benzeşmesi	58
1.7.1. İlerleyici Ünlü Benzeşmesi	58
1.7.2. Gerileyici Ünlü Benzeşmesi.....	59
2. ÜNSÜZLER.....	59
2.1. Batı Trakya’da Görülen Ünsüz Türleri	59
2.1.1. b ünsüzü	59
2.1.2. b ile p arası “b” ünsüzü (P)	60
2.1.3. c ünsüzü.....	60
2.1.4. c ile j arasında telaffuz edilen “c” ünsüzü (c)	60
2.1.5. j<ş<c arası sesler	60
2.1.5. ç ünüsüzü.....	61
2.1.6. d ünsüzü	61
2.1.7. f ünsüzü	61
2.1.8. g ünsüzü	61
2.1.9. h ünsüzü	62
2.1.10. ħ ünsüzü	62
2.1.11. k ünsüzü	62
2.1.12. k ünsüzü	63
2.1.13. l ünsüzü	63
2.1.14. m ünsüzü	63
2.1.15. n ünsüzü	63
2.1.16. ŋ ünsüzü	63
2.1.17. p ünsüzü	64
2.1.18. r ünsüzü	64
2.1.19. s ünsüzü.....	64
2.1.21. t ünsüzü	65
2.1.22. v ünsüzü	65

2.1.23. y ünsüzü	65
2.1.24. z ünsüzü.....	65
2.1.25. ż ünsüzü.....	66
2.2. Kaynaşma.....	66
2.3. Ünsüz Düşmesi	66
2.3.1. h düşmesi.....	66
2.3.2. y düşmesi.....	67
2.3.3. ğ düşmesi.....	67
2.3.4. k düşmesi.....	67
2.3.5. n düşmesi.....	67
2.3.6. r düşmesi	67
2.3.7. t düşmesi	68
2.4. Ünsüz İkizleşmesi	68
2.5. İkiz Ünsüzün Tekleşmesi	68
2.6. Hece Kaynaşması (Contraction)	69
2.7. Ünsüz Türemesi:	69
2.8. Ünsüz Değişmeleri.....	70
B. ŞEKİL BİLGİSİ (MORFOLOJİ).....	72
1. Yapım (Türetme) Ekleri.....	72
1.1. İsimden İsim Yapma Eki.....	72
1.2. İsimden Fiil Yapma Eki	73
1.3. Fiilden İsim Yapma Eki	74
1.4. Fiilden Fiil Yapma Eki.....	74
2. İSİM	75
2.1. Çokluk Ekleri	75
2.2. İyelik Ekleri.....	76
2.3. Hâl Ekleri	77

2.3.1. Yalın Hâli (Nominatif).....	77
2.3.2. İlgi Hâli Genetive)	77
2.3.3. Yükleme Hâli (Accusative).....	78
2.3.4. Yaklaşma Hâli (Dative)	78
2.3.5. Bulunma Hâli (Locative)	79
2.3.6. Uzaklaşma Hâli (Ablative).....	79
2.3.7. Vasıta Hâli (Instrumentalis)	80
2.3.8. Yön Gösterme Hâli (Directive).....	81
2.4. Soru Eki.....	81
2.5. İsimlerde Küçültme.....	81
3. FİİL	82
3.1. Şahıs Ekleri	82
3.1.1. Birinci Tip Şahıs Ekleri.....	82
3.1.2. İkinci Tip Şahıs Ekleri	82
3.2. Bildirme Kipleri	83
3.2.1. Geniş Zaman Eki.....	83
3.2.2. Şimdiki Zaman eki	84
3.2.3. Gelecek Zaman Eki	85
3.2.4. Belirli Geçmiş Zaman	86
3.2.5. Belirsiz Geçmiş Zaman.....	87
3.3. Tasarlama Kipleri.....	88
3.3.1. Şart Kipi	88
3.3.2. Gereklilik Kipi	88
3.3.3. İstek Kipi.....	88
3.3.4. Emir Kipi.....	89
4. EDATLAR.....	89
4.1. Ünlem Edatları	89

4.2. Cümle Başı Edatları ve Çekim Edatları	90
5. ZARF.....	90
6. ZARF FİİL	91
7. SIFAT(ÖNAD)	92
7.1. Vasıflandırma Sıfatları.....	92
7.2. Belirtme Sıfatları.....	92
7.2.1. İşaret Sıfatları.....	92
7.2.2. Sayı Sıfatları.....	93
8. CÜMLE YAPISI.....	94
III.METİNLER.....	95
METİN I	95
METİN II.....	100
METİN III	112
METİN IV	117
METİN V	130
METİN VI	140
METİN VII.....	143
METİN VIII	153
SÖZLÜK.....	164
SONUÇ	170
EKLER	179
KAYNAKÇA.....	185

KISALTMALAR

age.	: adı geçen eser
BTT.	: Batı Trakya Türkleri
C.	: cilt
der.	: derleyen
EAT	: Eski Anadolu Türkçesi
is.	: isim
No.	: numara
MÖ	: Milattan Önce
s.	: sayfa
S.	: sayı
SBE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TDAY	: Türk Dili Araştırmaları Yıllığı
TDK	: Türk Dil Kurumu
TT	: Türkiye Türkçesi
Üni.	: üniversite
vs.	: vesaire
Yay.	: yayın

ÇEVİRİ YAZI (TRANSKRİPSİYON) ALFABESİ

æ	: a-e arası, e tercihli
ç	: c-j arası
ħ	: düşmek üzere olan h
é	: e-i arası
ī	: uzun i
y	: düşmek üzere olan y
ķ	: artdamak k'sı
ö	: o-u arası
ō	: uzun o
ō̄	: uzun ö
û	: u-o arası
ū	: uzun ü
z	: z-s arası
°	: altta düşmek üzere olan ses

*Bu çalışma Batı Trakya Türklerine
ithaf olunmuştur.*

BEN BATI TRAKYA!

Naim KAZIM*

*Doğudan Meriç, Batıdan Karasu,
 Kuzeyden Rodop Sıradağları,
 Güneyden Ege Denizi ile kuşanmış yerim...
 Ben Batı Trakya,
 Nice savaşlarına tanık oldum,
 Nice ordularına geçit verdim ulusların...
 24 Temmuz 1923 Lozan'dan bu yana,
 Türklerin azınlık olarak yaşadığı yerim...
 Ben Batı Trakya,
 Gerdanlıklarda inci gibi biri bir dizili,
 Yamaçlarıma Türk azınlığı köyleri,
 Bağları ve kiraz bahçeleri,
 pek şirindir...
 Vazgeçilmez geçim kaynakları altın renkli tütündür...
 Ben Batı Trakya,
 Nice sürüler gezindi yeşil yaylalarımda,
 Nice Akıncılar barındı vahşi koyaklarımda,
 Ne canlar serinledi soğuk pınarlarımda,
 ne türküler dillendi, çoban kavallarından,
 Engin dağlarımda...
 Ben Batı Trakya,
 bin bir çiçek açarım ilkbaharımda,
 yazım sıcaktır, kimi canlar üzerim,
 güzün hüznüleri geçerim,
 kışım soğuktur iliklere sızarım...
 Ben Batı Trakya,
 kuzeyden güneye Ege kıyıları ile kucaklaşır,
 bol ürün veren Altın yuvası ovam,
 buğday mısır dolunca ambarına güler yüzü çiftçimin,
 kışa arpa buğday yem olur büyük küçük baş hayvanına,*

Ben Batı Trakya

binlerce yıllık tarih ve kültürün boy verdiği iki toplumun iç içe yaşadığı bu topraklarda,

barış huzur ve kardeşliktir onlara tek dileğim...

*Gümölcine'nin BÜYÜK MÜSELLİM köyünde 1945 yılında doğdu. İlköğrenimini köyünde yaptıktan sonra, Türkiye'ye geldi. Antalya Aksu ve İstanbul Ortaköy öğretmen okullarında okudu. Mezun olup 1966 yılında Batı Trakya'ya döndü. Ancak Yunan makamlarınca çalışmasına izin verilmedi. Hâlen doğduğu köyde ikâmet eden Naim Kâzım rençberlikle geçimini sağlamıştır. Şiir, deneme, eleştiri gibi türlerinde ürünler veren Naim Kâzım'ın şiirleri, Batı Trakya basını dışında Türkiye, KKTC, Almanya ve Yugoslavya'da yayınlandı. Atatürk için yazdığı "Aşk Her Yanımız Sana" adlı şiiri Simon Soltaridis'in "Kiriakatiki" adlı kitabında yayınlanmıştır. Batı Trakya'da Modern şiirin temsilcilerinden sayılabilecek olan Naim Kâzım, sanat gücü oranında yeterince tanınabilmiş değildir.

TRAKYA**Feriha REŞİTOĞLU****

*Batı Trakya 'm mahzun bakışlı
 Etrafta bahar, o yine kışlı
 Yorgun düşmüş, gözleri yaşlı
 Her damlası ayrılık diyor, hasret diyor, dert diyor
 Özledim buram-buram, gözlerimde tütüyor.*

*Düşmüşsün kıymet bilmez ellere
 Hâlini soruyorum durup, esen yellere
 Mızrabım vururken, dertli dertli tellere
 Her nâmesi, ayrılık diyor, hasret diyor, dert diyor
 Özledim buram buram, gözlerimde tütüyor
 Hayâlin doğuyor her gün içime
 Hasretin giriyor her an başka biçime
 Aklar dolarken tel tel saçıma
 Her bir teli ayrılık diyor, hasret diyor, dert diyor
 Özledim buram buram gözlerimde tütüyor.*

**17.09.1962 tarihinde Batı Trakyanın Büyük Sirkeli köyünde doğdu. 1979'da eşi Salih Reşitoğlu ile evlenerek 1980'de Avustralya'ya geldi. Melbourne College of Textile sanat okulunda dikiş üzerine üç yıllık eğitim gördü. Daha sonra konfeksiyon atölyesi açıp kendi işini kurdu. 1990'da Kadınlar Kolu kurucu üyesi oldu. 1993'te Basın Yayın Kolu kurucu üyesi oldu ve Avustralya'da Elele dergisinin yayına başlamasını sağladı. 2004 yılında yaptığı hizmetlerden dolayı Atatürk'ün Kızları ödülüne layık görüldü. 2001-2005 yılları arasında Avustralya Batı Trakya Türkleri Kadınlar Derneği başkanlığı yaptı.

I. GİRİŞ

1. BATI TRAKYA VE BATI TRAKYA TÜRKLERİ

1.1 Coğrafi Konum

Balkan coğrafyasında Trakya olarak adlandırılan bölge günümüzde Yunanistan ve Türkiye sınırları içerisinde yer almaktadır. Trakya'nın doğusu (Doğu Trakya) Türkiye' de batısı ise (Batı Trakya) Yunanistan'dadır.

Batı Trakya Meriç ve Karasu (Nestos) nehirleri arasında kalan bölgedir. Toplam 8579 km² yüzölçümü vardır. Batı Trakya'nın doğusunda Türkiye, batısında Yunanistan'ın Makedonya bölgesi, kuzeyinde Bulgaristan ve güneyinde Ege Denizi bulunmaktadır. Genel anlamda Yunanistan'ın kuzey doğusundaki uç bölgedir. Hâlen Batı Trakya coğrafyasında üç il vardır:

Meriç (Evros) : Merkezi Dedeoğaç'tır. (Aleksandrupolis)

Rodop : Merkezi Gümülcine'dir. (Komotini)

İskeçe : Merkezi İskeçe'dir. (Xanthi)¹

Batı Trakya Türkleri, Türk sınırından Selanik'e kadar uzanan bu sınırlar arasında yaşar. Özellikle Gümülcine, İskeçe ve Dedeoğaç yörelerinde yoğun şekilde görülürler.

Trakya, Doğu ve Batı olmak üzere iki kısma ayrılır. Doğu Trakya, bugünkü Türkiye'nin Avrupa kıtasındaki arazisidir. Batı Trakya ise bir kısmı Yunanistan'ın, diğer bir kısmı da Bulgaristan'ın hudutları içinde kalmaktadır. Yunanistan bu bölgeyi 1926 Nisan tarihleri arasında yapılan San Remo Antlaşması'nın imzalanmasından hemen sonra işgal etmiştir. Bu işgali Yunanlılar 4 Haziran 1920 tarihinde tamamlayarak Batı Trakya topraklarını sınırları içine dâhil etmiştir. 1923 Lozan antlaşmasıyla sınırları çizilen Batı Trakya ise bugün tamamen Yunanistan'ın idaresinde bulunan bölgedir. Bugün Yunanistan sınırları içinde ve idaresi altında bulunan Batı Trakya coğrafi bir bölgenin adıdır.

¹ Sağlam, Feyyaz, Avustralya'da Batı Trakya Türkleri (İzmir: Avustralya Batı Trakya Türkleri Derneği Yayınları, 2006), s.2.

Batı Trakya'nın yüzölçümü 15.000 km²'dir. Batı Trakya'nın 1910 yılında nüfusu 325 bini Türk olmak üzere, Bulgar, Yunan, Gagavuz, Yahudi, Çingene ve Ermenilerle toplam 430.350'dir.²

1.2. Tarihî-Siyasî Süreç

Bu bölge 1360'lı yıllardan Balkan savaşlarının cereyan ettiği 1911-1913 tarihlerine kadar Osmanlı Devleti'nin Balkan Savaşlarından yenik çıkması üzerine, 30 Mayıs 1913'te yapılan Londra Barış Konferansı sonucu, Osmanlı Devleti Midye-Enez çizgisinin batısındaki bütün toprakları Balkan ülkelerine bırakmak zorunda kalmıştır..

Batı Trakya, 10 Ağustos 1913 Bükreş Antlaşması ile ilk olarak Bulgaristan tarafından işgal edildi. 1913-1918 yılları arasında Bulgarların elinde kaldı. Batı Trakya Türkleri Bulgar işgaline karşı uğraş verdi. Osmanlı ordusu, 29 Haziran 1913'te Edirne'yi geri aldı. Kolordu kurmay başkanı Enver Bey, sağladığı başarıyla Gümülcine ve İskeçe'yi geri aldı. 31 Ağustos 1913'te "Garbî Trakya Hükümeti Muvakkatesi" ilan edildi. 29 Eylül 1913'te imzalanan İstanbul Antlaşması ile Batı Trakya tamamen Bulgaristan'a bırakılmıştır. Böylece Gümülcine'de kurulmuş olan ilk Türk Cumhuriyeti, 25 Ekim 1913'te siyaset sahnesinden silinmiştir. İkinci Batı Trakya Cumhuriyeti 30 Temmuz 1915'te kurulmuş, 27 Eylül 1917'de yıkılmıştır.

I. Dünya Savaşı'ndan sonra 10 Kasım 1918'de "Batı Trakya Komitesi", 30 Kasım 1918'de "Batı Trakya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti" kuruldu. Batı Trakya'yı kurtarma girişimleri sürdürüldü. Neuilly Barış Antlaşması ile Bulgaristan Trakya'dan çekilmek zorunda kaldı. Bu sefer Batı Trakya 15 Ekim 1919'da Fransızlar tarafından işgal edildi. Bu durum karşısında "Garbi Trakya Komitesi" Gümülcine'ye taşınmak zorunda kaldı ve çalışmalarına orada devam etti. Batı Trakya, Fransa'nın bölgeden çekilmesinden sonra 22 Mayıs 1920'de Yunanistan tarafından işgal edildi. Bunun üzerine Batı Trakya Türkleri, 27 Mayıs 1920'de Hemetli (Gümülcine'nin kuzeyinde)'de Batı Trakya hükümetini kurdular. Lozan Konferansı sırasında 30 Ocak 1923'te imzalanan Sevr Antlaşması ile Batı Trakya Yunanistan'a bırakıldı. Lozan konferansı sırasında 30 Ocak 1923'te imzalanan "Türk ve Rum Halkının Mübadelesine Dair Anlaşma ve Protokol" sözleşmesiyle Türkiye ve Yunanistan arasında Mecburi

² Sağlam, Özkan; Feyyaz, Hüseyin. I.Uluslar Arası Batı Trakya Türkleri Araştırmaları Kongresi (Almanya: BEBTAB, 2005), s.117.

Nüfus Mübadelesi (değişimi) yapıldı. İstanbul Rumları ile Batı Trakya Türkleri mübadele dışında tutuldu. Bu bölgenin dışında kalan Yunanistan'daki Türklerle, Türkiye'deki Rumların karşılıklı olarak mübadele edilmesi üzerinde anlaşma sağlandı. 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Barış Antlaşması ile Batı Trakya bölgesi Yunanistan'a teslim edildi.³

1.2. Etnik Konum

Trakya Bölgesi MÖ 2000 yılından beri insanların yaşadığı bir bölgedir. Frikyalılar, Etrüskler, Traklar, Persler, Yunanlılar, Keltler, Makedonlar, Romalılar, Bizanslar, Vizigotlar, Ostrogotlar değişik zaman dilimlerinde bu bölgeye hâkim olmuşlardır. Tarihsel süreç içerisinde doğu ve batısıyla Trakya bölgesi Türk tarihî ve Türk Dünyası açısından da büyük önem taşımıştır. Türkler 4-5 yüzyıllarda Hunlar ile bu bölgeye kuzeyden inmişlerdir. 6-8 yüzyıllarda Avarlar, 6. Yüzyılda Peçenekler, 7. Yüzyılda Bulgarlar, 10. Yüzyılda Kumanlar, 13. Yüzyılda Aydınoğulları Batı Trakya'ya gelmişlerdir. Bu gruplardan Batı Trakya'da hâlen Uz, Gagauz, Bulgar, Kuman ve Peçenek Türklerinin torunları da yaşamaktadır. Örneğin Batı Trakya'nın Ketanelik Köyü'nde "Peçenek" soyadlı Türkler yaşamaktadırlar. 1354 yılında Gazi Süleyman Paşa ve akıncıları 80 sal ile Rumeli'ye geçmişlerdir. Bu tarihten önce değişik Türk boylarından Batı Trakya'ya 43 geçiş yapılmıştır. Devamla 1359'da Hacı İlbey Dimetoka'yı; 1360'da Gazi Evrenos Bey Gümülcine ve İskeçe'yi; 1360'da Lala Şahin Paşa Şahin'i ve yine aynı komutan 1361'de Dedeğaç'ı fetheder. Batı Trakya'ya Konya, Aydın ve Balıkesir yörelerinden Oğuz Türkleri iskân edilmiştir.

1360-1913 arası süren 5,5 asırlık Osmanlı İmparatorluğu hâkimiyetinden sonra Misak-ı Milli sınırları içerisinde olmasına rağmen Lozan Antlaşması ile 1923 yılında Batı Trakya Yunanistan'a verilir. 1913 yılında Batı Trakya'da ilk Türk Cumhuriyeti kurulmuş ancak uzun ömürlü olmamıştır.

24 Temmuz 1923 Lozan Antlaşması'nda Müslüman Batı Trakya Türkleri ve Ortodoks İstanbul Rumları mübadele dışı tutuldular. Yüzyıllardır yerleşik oldukları bölgelerinin adından dolayı bu Türk toplumuna "Batı Trakya Türkleri" denilmektedir.

Batı Trakya Türkleri karakter itibarıyla çoğunlukla sessiz, uyumlu, içe kapanık insanlardır. Hayvancılık, ormancılık ve tarımla uğraşmışlardır. Devlete daima saygılı,

³ Hüseyin, Özkan, (2005),age., s.117-119.

yükümlülüklerini aksatmadan yerine getiren uysal insanlardır. Vatandaşlık yükümlülüklerini Lozan Antlaşması'ndan günümüze aksatmadan yerine getirmişlerdir.

24 Temmuz 1923 Lozan Antlaşması sonucu “resmi bir azınlık” statüsünde Yunanistan'ın hâkimiyetine bırakılan Batı Trakya Türkleri bu zamana kadar bu ülke yönetimlerinin uyguladıkları siyasî, iktisadî, dinî, sosyal ve kültürel baskılarla karşı karşıya kalmışlardır. Yunanistan yönetimlerinin hangi siyasî görüşte olurlarsa olsun, bu politikaları değişmemiştir. Bu doğrultuda normal demografik kriterlere göre Yunanistan'da günümüzde nüfusları 1 milyonu aşması gereken Batı Trakya Türklerinin bu ülkedeki çekirdek nüfusu giderek azalmaktadır.

Batı Trakya Türklerinin anavatanları olan Türkiyedeki sayılarını tam olarak söyleyebilmek mümkün değildir. İstanbul, Bursa, İzmir, İzmit başta olmak üzere çeşitli şehirlerde yaşamaktadırlar. 1946 yılından bu yana (isim değişiklikleri olmakla birlikte) Batı Trakya Türkleri Dayanışma Deneği bünyesinde örgütlenmişlerdir.

Almanya, Avrupa'da Batı Trakya Türklerinin en önemli göç alanı olmuştur. Bunun yanında Batı Trakya Türkleri İngiltere'ye de göç etmişlerdir. Hollanda'ya göç eden Batı Trakya Türkleri Alblasserdam bölgesinde yoğunlaşmıştır.⁴

1.2. Eğitim

Batı Trakya Türk toplumunun eğitimi Yunanistan tarafından sistemli bir şekilde baltalanmaktadır. Bu amaçla Yunanistan, şu politikaları uygulamaktadır:

1. Öncelikle Türk toplumunu yazı dilinde ikiye ayırmıştır. Türkiye'de 1928'den beri Latin harfleri kullanılmasına rağmen, bu yörede Arap yazısını ve medrese eğitimini desteklemektedir.

2. Batı Trakya azınlığının eğitim ve öğretim işlerini düzenleyen yasalar işletilmemekte, aleyhte yasalar çıkarılarak, azınlığın çağdaş eğitim ve öğretimden yoksun, dünyadan habersiz, geri bırakılmış insanlar hâline gelmelerine çalışılmaktadır.

3. Türkçe kitaplar 1960'lı yıllardan kalma olup, Türk çocuklarının gelişmesi engellenmek istenmektedir. İlkokuldan ortaokula geçişte, Türk çocukları sınava tâbi tutulmaktadırlar. Hâlbuki bu sınav yunanlı çocuklar için söz konusu değildir.

4. Batı Trakya Türk azınlığının eğitim alanındaki bir diğer sorunu da okul sorunudur. Burada sadece 241 ilkokul, iki ortaokul ve iki lise mevcuttur. Ancak, bu iki

⁴ Sağlam, Feyyaz (2006), age., s. 2-5.

liseden 1952 yılında açılan “Celal Bayar Lisesi” 1988 yılında kapanmıştır. Ayrıca Türk azınlığının üniversitede okutulmasına ya zorluk çıkartılmakta ya da izin verilmemektedir.

5. Meslekî eğitim gören yüz kadar Türk asıllı öğretmene 1960’lı yıllardan beri görev verilmemiştir.

6. Türk azınlığın, çocuklarına ilgisiz kaldığı iddia edilerek, okul çağına gelmemiş çocuklar, özel olarak açılmış anaokulları ve çocuk istasyonlarına devama zorlanmakta, bu çocuklara yunan dili ve kültürü aşılacaktır.

7. Dernek ve okul isimlerinde Türk isimlerinin ve Türkçe kelimelerin kullanılması 1970 yılından sonra yasaklanmıştır.

1920 yılında imzalanan Sevr Antlaşması’nın 8. maddesi ve 9. maddeleri de azınlıkların eğitimi ile ilgili hükümler getirmektedir. 8’inci madde; ırk, din ve dil bakımından farklı olan azınlıklara, harcamaları kendilerine ait olmak üzere, dini ve toplumsal kurumlar ve okullar kurma, işletme, denetleme hakkını vermekte, burada kendi dillerini kullanma olanağı sağlamaktadır. Dokuzuncu maddeye göre, yalnızca 1 Ocak 1913 tarihinden sonra Yunanistan’a katılan topraklarda geçerli olmak üzere, farklı dil konuşan yurttaşların önemli oranda buldukları bölgelerdeki resmi okullarda o dilde eğitim yapılacağını, azınlıkların toplu buldukları yerlerde bu toplumlara devlet ve belediye gibi kamu bütçelerinden eğitsel, dinsel ve insansal amaçlarla âdil bir miktarın ayrılacağını öngörmektedir.

24 Temmuz 1923 tarihinde imzalanan Lozan Barış Antlaşmasınının 40 ve 41’inci maddeleri de azınlıkların eğitimi ile ilgili olup, 45’inci maddedeki karışıklık esası ile Yunanistan’a uyması zorunlu yükümlülükler getirmektedirler.

1950’li yıllara gelindiğinde Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan arasında bir dostluk havası göze çarpmaktadır.⁵

⁵ Yılmaz, Türel, “Batı Trakya Türkleri (1878-1990)” (Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Ankara, 1991), s. 72-75.

2. GÜMÜLCİNE (KOMOTİNİ)

2.1. Siyasî Tarihleri ve Tarihî Yapıları

Şehrin adının nereden geldiğine dair çeşitli görüşler vardır. Bunların en güvenilir olanı Evliya Çelebi'nin "Seyahatname" eserinde bahsedilen olaydır. Bu esere göre Komotini ismi, Bizans döneminde burada yaşamış olan Profesör Stilpone Kyriakidhis'in soyadından gelmektedir. Teorinin güvenilir olmasının nedeni ise Bizans döneminde yer isimlerinin seçkin kişilerin soyadlarından seçilmiş olmasından kaynaklanır. Osmanlıların şehri fethetmesi ile birlikte Osmanlıca'da "Koumoudzina" kelimesinin karşılığı bulunmadığı için kelimenin okunuşu olan "Gumuljine" kelimesi Türkçeleştirilerek Gümülcine hâline gelmiştir. 1919'da tekrar Yunan yönetimine giren şehre Rumca adı geri konmuş ve Komotini denmiştir. Ancak burada yaşayan Türkler burayı Gümülcine olarak adlandırmaktadır.⁶

Yunanistan'ın Rodop ili merkezi olan Gümülcine, Türkiye-Yunanistan sınırının 98 km batısındadır. Selanik-İstanbul demiryolunun geçtiği geniş ovada kurulmuş yaklaşık kırk bin nüfuslu bir yerleşim merkezidir. Birçok camii, kalabalık Türk nüfusu ile Gümülcine Batı Trakya Müslümanlarının dini ve kültürel merkezidir. Müftülük merkezi olmasının yanı sıra burada birçok Türk okulu da bulunmaktadır. 1371'den 1912'ye kadar kesintisiz olarak Osmanlı idaresi altında kalmıştır.⁷

Gümülcine sultan I. Murad zamanında Gazi Evrenos Bey tarafından fethedilmiştir. Kendisi burayı uzun süre uç merkezi olarak kullanmıştır. Bu süre içinde İslamî hayatın ilk kurumları olan en eski mimarî inşa edilmiştir.

Esasen Osmanlıların bölgeyi XIV. asırda hâkimiyetleri altına almaları öncesinde, bu bölgede iç savaşlar, veba salgınları gibi nedenlerle son derece az bir nüfus olduğu kaynaklardan anlaşılmaktadır. Bu karışık devirde yerleşim yerleri ortadan kalkmış, halkın büyük çoğunluğu daha güvenli yerlere iskân edilmiştir. Dolayısıyla Osmanlı fethinden sonra boş durumda bulunan arazilere Anadolu'dan getirilen nüfus yerleştirilmiş ve canlılık kazandırılmıştır.

⁶http://www.balkanincileri.gen.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=142:gumulcine&catid=35:inci&Itemid=56

⁷ Yapar, Berrin, Yunanistan'daki Türk Eserlerinde Kitabeler (Dedeoğaç, Dimetoka, İskeçe Gümülcine, Selanik, Kavala, Yenice-Karasu), (Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, SBE, Geleneksel Türk Sanatları Ana Sanat Dalı, İstanbul, 2007), s.32.

Osmanlılar Dimetoka gibi Gümülcine'ye önem vermişler, verimli topraklara sahip bu şehirde de birçok vakıf kurarak kurdukları müesseselerin yaşaması için imkân hazırlamışlardır. Edirne'de I. Murad imaretine ait vakıf, Edirne'de I. Beyazıt Külliyesine ait vakıf, Murat Paşa Vakfı, Evrenos Bey Vakfı, Süpüren Kasap Zaviyesi, Mescidi ve Vakfı, Börekçiler Zaviyesi Vakfı, Konukçu Şemseddin Zaviyesi Vakfı, Ahi Evran Zaviyesi Vakfı gibi toplam 30 vakıf vardır.⁸

1457-1459 tarihli bölgenin en eski tahrir defterine göre, Gümülcine'de 424 Müslüman hane (yaklaşık 2500 kişi), 96 Hıristiyan hane (yaklaşık 450 kişi) kayıtlıdır. Yine fetihten sonra Gümülcine'de tekkelerin ve Âhi teşkilatının kurulduğu Tahrir defterlerinde yazmaktadır.

Gençler birliği, medreseler, Türk hamamları, Osmanlı dönemindeki okullar, eski kışlalar...Gümülcine'nin tarihî dokusunu ortaya çıkarır.

Tarihî kalıntılarından kabul edilen bir imareti bugün Eski Cami diye anılan kubbeli bir camidir.

Kahramanlar Bulvarı'nın tam ortasında kavak ağacı vardır, uzun yıllar durmuştur. Gümülcine'de merkezde Türk sokakları kendini belli eder, çünkü Türklerin yaşadığı sokaklarda evler bahçeli olup, her mahallede çınar ağacı vardır. Evlerin bahçeli olması kaçgöç olayından dolayıdır. Türk evleri tütünlerin kurutulması açısından, hayvanların barınması açısından da harem denilen bahçeli evlerle dikkat çeker.

500 yıllık mescitler vardır. Batı Trakya Tarihî Osmanlı yapılarıyla meşhurdur. 1700 senelik mezar taşlarıyla tarihî doku bütün güzelliğiyle dikkati çekmektedir. Alaca Cami en eski camidir. Kır mahalle camisi ilk sübyan okuludur.

Osmanlı Rüştüyesi görkemli yapısıyla Yunan mimarisinde kendini göstermektedir. Evranos Paşa tarafından yaptırılan İmaret Camii 1950'lilere kadar kullanıldıktan sonra, 1970'li yıllarda soğuk buz üretimi için kullanılmıştır. O tarihlerde Halk kalıp kalıp buz almaktadır.

Çepelli altında Aksu vardır. Aksu kendi kendine kaynayan bir sudur. Bizans döneminden kalma bir sudur. Yer altı kaynağı olarak mıcır vardır.⁹

Bugün Gümülcine yarı yarıya Müslüman Türk ve Ortodoks Yunan nüfustan oluşmaktadır. Osmanlı eserlerinden günümüze kadar ayakta kalabilenler; Gazi Evronos

⁸Hüseyin, Özkan; Sağlam, Feyyaz. II. Uluslararası Batı Trakya Türkleri Araştırmaları Kongresi (Münih, Almanya: BEBTAB, No: 14, 2007).

⁹ Bölgede tarafımızdan yapılan araştırma ve soruşturma sonucunda tespit edilmiştir.

Bey İmareti, Yeni Camii, Eski Camii, Kayalı Medresesi, Tekke Camii, Sedar Mahalle Camii, İdadiye Binası, II. Abdulhamid tarafından 1302-1884'de yaptırılan saat kulesi, Alankuyu mescidi, Şhreküstü Camii, Kır Mahalle Camii, İrcan Camii ve Rusçuklu Vezir Şerif Hasan Paşa'nın karısı Fatma Hanım Türbesi yanı sıra küçük camiiler ve sanat değeri yüksek olmayan çeşmelerdir.¹⁰

XVII. yüzyıl şâirlerinden Dürrî, Şhregiz'inde Gümülcine'nin övgüsünü yapmıştır. Bu eserlerden hareketle o dönemin Gümülcine'si çeşitli güzellikleriyle yansıtılmıştır.

Gümülcine'nin yaylaları havasıyla, sularıyla, güzelliğiyle Cennet'i andırmaktadır:

*“Der-Medh-i Yaylak-ı Gümülcine
Te ‘ala’ l-lah zehi yaylak-ı ala
Mekan-ı pür-şafa vü cennet-asa...”¹¹*

2.2. Sosyo Ekonomik Özellikleri¹²

Gümülcine'de tarımın genel özelliklerine baktığımızda yakın yıllara kadar geleneksel usullerin kullanıldığı gözlenmektedir. Ancak 1981 yılında Yunanistan'ın Avrupa Birliği'ne girmesi üzerine tarım alanında pek çok gelişme yaşanmıştır. Bugün yapılan tarım faaliyetlerinin birçoğunda modern teknikler kullanılmaktadır. Traktör, römork, pulluk, ilaçlama makineleri vs. gibi aletler her çiftçide bulunmaktadır. Gümülcine ve çevresinde pamuk yetiştiriciliği oldukça önemli bir yere sahiptir. Pamuktan sonra yetiştirilen diğer önemli endüstri bitkisi ise tütündür. Özellikle sulanamayan alanlarda tütün tarımı ön plana geçmektedir. Dağ yamaçlarında ise meyve bahçelerine rastlanmaktadır. Özellikle kiraz yetiştiriciliği bölge ihtiyacını karşılayabilecek düzeydedir.

Kıyı bölgelerde ise yer yer zeytin yetiştirilmektedir. Ancak son derece azdır. Gümülcine ve çevresinde tarım önemli bir ekonomik gelir kaynağıdır. Çalışan nüfusun

¹⁰ Yapar, Berrin, age., s.33

¹¹ Hüseyin, Özkan; Sağlam, Feyyaz. II. Uluslararası Batı Trakya Türkleri Araştırmaları Kongresi (Münih, Almanya: BEBTAB, No: 14, 2007).

¹²Salih, Yusuf. “Gümülcine'nin(Komotini) Sosyo-Ekonomik Özellikleri.”(Bitirme Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Orta Öğretimde Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü, Coğrafya Eğitimi Anabilimdalı, 2002), s.15-18.

yaklaşık % 62'si tarım sektöründedir. Son yıllarda sanayide de meydana gelen gelişmelere bağlı olarak sanayi bitkileri yetiştirilmeye ağırlık verilmiştir.

Bölgedeki zengin flora örtüsüne bağlı olarak küçükbaş hayvan yetiştiriciliği yaygınlaşmıştır. Bölgede yaklaşık 280.000 koyun ve keçi bulunmaktadır. Bunlardan yılda 16.500 ton süt elde edilmektedir. Bu sütün büyük bir bölümü Avrupa Birliği hijyen koşullarına uygun biçimde işlenmekte; %70 koyun ve %30 keçi sütü ile peynir üretimi gerçekleştirilmektedir.

3. BULATKÖY (ASOMATOS)

3.1. Bulat Adı ve Bulatköy Hakkında Genel Bilgi¹³

Rodop ilinin yaka köylerinden biri olan Bulatköy, Gümülcine merkezden 7 km uzaklıktadır.

Bulatköy'ün adı hakkında çeşitli rivayetler vardır. Bunlardan birisi:

Osmanlı'nın Batı Trakya'yı fethinden sonra bu bölgeye yerleşen halk arasında binek hayvanı olarak kullanılan atların çok olması nedeniyle bu yerleşim birimine *Bol Atlı Köyü* denilmiş, zamanla da *Bulatköy* olarak değişmiştir.

Eğitim ve öğretime önem veren köylerden biri olan Bulatköy'de azınlık lisesinde, Medrese-i Hayriyye'de devlet ortaokul, lise ve üniversitelerinde eğitim görenler vardır. Ayrıca köyde yüksek tahsilini tamamlamış diş hekimi, dâhiliye uzmanı, kadın hastalıkları uzmanı, inşaat ve maden mühendisi, öğretmen, yüksek hemşire ve iktisadî ve idari bilimler fakültesi mezunu kişiler vardır.

Köyde yıllar önce belediye tarafından yaptırılmış bir sağlık ocağı ve bir eczane bulunmaktadır.

Köy halkının geçim kaynağı başlangıçta tütün olup son yıllarda kiraz üretimi de bir hayli önem kazanmıştır. Köyün yaklaşık 3000 dönüm arazisi bulunmaktadır.

Köy önceleri nâhiye merkezi iken, 1998-1999 yılında Kapodistriya Planı ile Susurköy Belediyesi'ne bağlanmış köy karakolu da Yassıköy karakoluna bağlanmıştır.

Her köyde olduğu gibi Bulatköy'de de dinî ve millî değerlere saygı gösterilmekte, gelenek ve görenekler özüne uygun bir şekilde yaşatılmaktadır.

¹³ Bölgede tarafımızdan yapılan araştırma, soruşturma sonucunda tespit edilmiştir.

3.2. Coğrafi Konum ve Sosyal Yapı¹⁴

Rodop dağının güneyinde, Gümölcine'nin kuzey batısında ve şehre 8 kilometre uzaklıkta bulunan çok eski bir köydür.

Doğusunda Gebecili ve batısında da Çepelli köyü bulunmaktadır. Kuzeyi çam ağaçları ile yemyeşil olan Rodop Dağı ve güneyi ise ekilip biçilen tarlalarla çevrilidir.

Köy iki mahalleden oluşmaktadır: Aşağı Mahalle ve Yukarı Mahalle. Köyün Yukarı Mahallesi tamamen Türk nüfusu olup Aşağı Mahalle ise köyün girişinde Hristiyan aileler ve orta kısımda ise Türk aileler oturmaktadır.

Köyde daha on beş sene öncesine kadar üç ilkokul bulunuyordu. Fakat Aşağı Mahalledeki Türk okulu öğrenci sayısı ikiye kadar düşünce kapanmak zorunda kalmıştır. Yukarı Mahalle İlkokulu öğrenci sayısı daha önceleri 120' ye yakın öğrenci sayısını bulurken şimdi ise yalnız yirmi öğrenci civarındadır. Aşağı Mahalle Hristiyan okulu ise kapanmaktan dışarıdan gelen çok çocuklu üç ailenin sayesinde kurtulmuştur.

Köyde özellikle bayram namazı ve Cuma namazının kılındığı bir büyük camii bulunmaktadır. Köy Camiinin ne zaman inşa edildiği bilinmemektedir. 1980'li yıllarda köylünün gayretleriyle köklü tamir görerek bugünkü hâlini almıştır. Oldukça sade bir yapıya sahiptir. Minaresi ise 1958-1959 yıllarında köy halkı tarafından yaptırılmıştır. 58 basamaktan ibaret olan minare 15-20 metre yüksekliğindedir. Köyde cami dışında iki tane de mescit vardır. Cuma ve bayram namazları camide, beş vakit namaz ise mahalle mescitlerinde kılınmaktadır

Ortodoks Hristiyan Mahallesinde Aziz Nikola adında çok eskiden yapılmış bir kilise ve köyün girişinde ise Kostandin ve Eleni adında bir kilise bulunmaktadır. Her sene 21 Mayıs'ta bu kilisede Ortodokslar tarafından ayin düzenlenmektedir.

Bulatköy'ün tarihi tam olarak bilinmemektedir. Fakat mezarlıkta 1300 senelerine ait mezar taşlarından yola çıkarak eskiye dayandığı tahmin edilmektedir. Yapılan bazı kazı çalışmalarında zaman zaman eski temeller, eski duvarlar ve etrafı kalın tuğla ve üzeri taş ile örtülmüş mezarlar bulunmaktadır. Bulatköy'ün batısında 30-35 dönümlük mezarlık bulunmaktadır.

1940'lı yıllarda Yunan devletinin zayıflaması ile Rodop ilinin bir bölümü Bulgaristan işgaline maruz kalmıştır. Bulgaristan hükümeti çeşitli yerlere birer askeri

¹⁴ Bölgede tarafımızdan yapılan araştırmada, soruşturmada tespit edilmiştir.

kuvvet yerleştirip köylülerin yetiştirdiği ürünlere, mahsüllere el koyup Bulgaristan'a aktarmıştır. Bulgaristan'ın bu baskısından Bulatköy' de yaşayan halkta nasibini almış, pek çok sıkıntı çekmiştir. Bu yaşanan sıkıntılardan sonra Bulatköy'den bazı aileler Türkiye'ye göç etmek zorunda kalmıştır. Boşalan köylere de Yeniköy, Gürlek, Kirazlı köylerinden aileler yerleşmiştir.

Köylünün geçim kaynağı küçükbaş hayvancılık ve büyük baş hayvancılıktır. Bazı köylüler ise Rodop Dağından kestiği odunu Gümölcine'de çarşıda satarak geçimini sağlamaktadır. Daha sonraları ormandan ağaç kesmek yasaklanınca köylü tütün ekmeye ve kirazcılığa yönelmiştir. Hayvancılık da zamanla yok olmuştur. Önceleri her aile üç dört büyükbaş hayvana sahipken zamanla bu sayı çok aşağılara düşmüş ve şu an köyde büyükbaş hayvan yok denecek kadar azdır.

1974 yıllarında köyde baskılar artmaya başlayınca, bazı aileler göç etmek zorunda kalmıştır. Yeni inşaat izni de verilmeyince köylü zahire depoları ve hayvan barınaklarını kendilerine yaşama yeri hâline çevirmiştir. Evlenecek olan yeni çiftler daha önce hayvanların yaşadığı barınaklarda yaşamak zorunda kalmışlardır. Bu genç çiftlerden bazıları ise bu yaşam şeklini benimsemek yerine en başta Almanya olmak üzere başka ölkelere çalışmaya gitmişler, hayatlarını orada sürdürmektedirler. Bunun sonucunda da köyde genç nüfus azalmıştır.

Aşağı Mahalle'de Hristiyan çocukları eğitim alanında ileri seviyedeyken, aynı köyün Türk çocukları bazen ilkokula bile gidemeyip, aileleriyle çocuk yaşta tarlada çalışmaya başlamıştır. Ailelerine yardım etmek zorunda kalmışlardır. Okumuş olan Hristiyan çocukları şu an çeşitli makamlarda çalışırken, aynı köydeki Türk çocukları ailelerinin yanında tarlalarda güneşin altında çalışmak zorundadırlar. Ama eskiye oranla bu sayının da düştüğünü söylemek mümkündür. Günümüze baktığımızda artık Türk çocuklarının da çeşitli üniversitelerin farklı bölümlerinde okuduğunu söyleyebiliriz. Bulatköy gençlerine baktığımızda hemen her gencin iyi bir üniversiteden başarıyla mezun olduğunu görmekteyiz.

Bulatköy'e son zamanlarda inşaat izninin geri verilmesiyle de alt yapının güçlendirildiği önceleri çamur toprak olan yolların şimdilerde asfalt, evlerin daha iyi standartlarda olduğunu söyleyebiliriz.

Köydeki sosyal yaşama baktığımızda 2000 yılında başlayan ve her sene haziran ayı ortalarında kutlanan Kiraz festivali köye renk getirmiştir. Festival köyün meydanında bulunan büyük bir futbol sahasının ortasındaki sahnede kutlanır.

Türkiye'den gelen sanatçılar eşliğinde halkın coşkusu ve beraberliğiyle eğlenceli geçmektedir. Gelen sanatçılar eşliğinde Bulatköy'ün adı ve Batı Trakya Türkleri dünyanın her tarafına duyurulmakta bu da Batı Trakya halkının sancılı, yaralı geçen günlerine merhem olmaktadır. Onların yıllar sonra yakaladığı bu huzur ve mutluluk festival günlerini daha anlamlı hâle getirmektedir.

Bulatköy yeşilliği, doğası, bembeyaz tek katlı evleri, evlerinin bahçelerinde bulunan kendilerine has rengârenk çiçekleriyle, incir, kiraz ağaçlarıyla, halkın geçimini sağladığı tütün bahçeleriyle; sesten, kirlilikten uzak sokaklarıyla ve meydanın ortasında en başından beri kendilerini yalnız bırakmayan koskocaman çınar ağacıyla doğa harikası, görülmeye değer bir köydür.

Bulatköy, Bizans döneminden kalma köylerden biridir. Ama çok küçük bir yerleşim yeridir. Nüfus olarak Rum kesimi üçte birini oluşturmaktadır. Türkiye'den bir kısım halk buraya yerleşmişlerdir. Türkler yerleşim yeri olarak geçmişten günümüze suya yakın yerlere ve Batı Trakya'da yamaç yerlere yerleşmeyi tercih ederler. Batı Trakya'da Türkler bu yüzden yamaç boylarını tercih etmişlerdir. Bunu tercih etmelerinde hayvancılığın geçim kaynağı da olması etkilidir. Hayvancılık yapabilecek, suyu olan, otlakları olan yerleri tercih ettiklerinden Bulatköy'de çok sayıda Türk yaşamaktadır. Bir de Türkler tehlike anında dağa çıkılabilecek şekilde yerleşmişlerdir. Bu nedenle Batı Trakya'nın güneyinde Türk köyü sayısı çok azdır. Sıraya tutacak olursak karasudan yani Batı Trakya'yı Makedonya'dan, Doğu Makedonya'dan ayıran nehirden tutarsak yamaç boyları ve dağ kolları tamamen Türklerle doludur.

Bulgarca kelimeler, Slavca kelimeler çok kullanılmaktadır. Bizanslılar Osmanlılar döneminde yenildiklerinde, Bulgar Krallığı zamanında Bizans İmparatoru papaz gönderip halkın bir kısmını Hristiyan yapmıştır, yani bir kısım Türk asimile olmuştur. Osmanlı döneminde Osmanlı din ve dilde baskı uygulamamıştır ama o dönemde çoğu da Müslümanlığı kabul etmiştir. % 90'ı Müslümanlığı kabul etmiştir. Köyde yaşayan Rumların örf ve adetleri çok farklıdır. Müslümanlar kendi dinleri dışında olanlara kız alıp vermezler. Din değiştirmeleri gerekir.

4. BATI TRAKYA'DA TÜRKLER VE TÜRK EDEBİYATI

Bugünkü Yunanistan Devleti sınırları içerisinde kalan coğrafi bölge, Türk milleti açısından tarihî, siyasî-sosyal ve kültürel yönleriyle çok önemli bir saha olma özelliğini sürdürmektedir. Hâlen bu ülkedeki Türkler ve Türkçenin durumuyla ilgili olarak başlıca şu gruplar üzerinde durulabilir:

a) 14. yüzyılda Gazi Evrenos Bey'in Batı Trakya'yı fethi ile bölgeye Konya ve Balıkesir civarından gelip yerleşen, Osmanlı Türklerinin torunları olarak yoğun bir biçimde Gümölcine ve İskeçe şehir ve köylerinde Lozan'dan beri "Resmi Azınlık" statüsünde yaşamakta olan, 150.000 nüfuslu "Batı Trakya Türkleri".

b) Etnik kökenleri Yunan yönetimlerinde sürekli olarak tartışma konusu yapılmak istenen, Batı Trakya'da "Balkan Kolu" denen "Yasak Bölge"de yaşamakta olan Müslüman Pomak Türkleri.

c) Başta Rodos olmak üzere, "12 Ada Müslüman Türkleri".

d) Türk Kökenli Hıristiyanlar: Oğuz Türklerinden çok önceleri bölgeye kuzeyden gelip yerleşen Gagauz, Kuman-Kıpçak, Peçenek gibi boylara mensup Hıristiyan Türkler ve Lozan'dan sonra mübadele ile Anadolu ve Trakya'dan Yunanistan'a göçen ana dilleri Türkçe ama Yunan alfabesi kullanan "Karamanlı Türk Ortodokslar".

Bu dört gruptan en önemlileri (a) ve (b) şıklarında belirtilenlerdir. Kasıtlı olarak Yunan yönetiminin siyasî, ekonomik, dinî, sosyal ve kültürel alanlarda sistemli baskılarla eritmeye çalıştığı, bugün çekirdek nüfus 150.000'lere düşmesine rağmen söz konusu baskılar sonucu başta Türkiye olmak üzere, Almanya, Avusturya, Avustralya, İngiltere ve ABD'ye göç etmek zorunda kalan, bütün bu ülkelerde toplam nüfusları 1 milyonu bulan "Müslüman Batı Trakya Türkleri" olmaktadır.¹⁵

¹⁵ <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/1-32085/h/batiTrakyaturkedebiyati.pdf>

4.1. Batı Trakya'da Türk Edebiyatının Başlıca Dönemleri

İlk dönemi genelde “Türk Edebiyatı” içerisinde 2., 3. ve 4. dönemleri "Batı Trakya Türkleri Edebiyatı" içerisinde olmak üzere, Yunanistan'daki Türkçe edebî faaliyetleri başlıca şu dönemlerde değerlendirmek mümkündür:

4.1.1. Lozan Öncesi

Bu sahadaki edebî faaliyetlerin değerlendirilmesi aşamasında öncelikle siyasî yapının edebiyatla ilişkisini ele almak gerekiyor ki, Yunan hâkimiyetinden önceki dönem, Yunan hâkimiyetindeki dönemlere göre çok farklı özelliklere sahip olarak karşımıza çıkmaktadır. Lozan sonrasında bu bölgede oluşan "Batı Trakya Türkleri Edebiyatı"nı incelemeden önce, genelde Türk Edebiyatı'nın bu sahadaki sağlam alt yapısından söz etmek gerekiyor. Bu topraklarda doğan, büyüyen, yetişen, şair, yazar ve bilim adamlarına kısaca bir göz atarsak, edebiyatımızda bu bölgenin çok yönlü, canlı, orijinal bir konuma sahip olduğunu görebiliriz. Divan şairlerimizden Avnî (Fatih) Dimetoka'da doğmuş. "Selânîk'i Tarihi" adlı önemli eseriyle taranan Selanikli Mustafa da bu bölgeden yetişmiştir. Özellikle Selanik şehri döneminde Türk kültür ve edebiyatının İstanbul'dan sonra önemli 2. merkezi olmuştur. Millî Edebiyat Akımı'nı oluşturan "Genç Kalemler" hareketi bu sahada başlamış, büyük "Nutuk" yazarı olarak edebî kişiliğiyle Atatürk, ayrıca Aka Gündüz Kutbay, Nazım Hikmet ve daha birçok edebî şahsiyet bu şehirde doğmuşlardır. Yine Türkoloji biliminin iki önemli ismi bu bölgeden yetişmiştir. Halk Edebiyatı uzmanı Prof. Dr. Pertev Naili Boratav Gümülcineli, dilbilgisi uzmanı Prof. Dr. Tahsin Banguoğlu ise aslen Dramalıdır.¹⁶

¹⁶<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/132085/h/batiTrakyaturkedebiyati.pdf>

4.1.2. 1923-1960 Arası

Canlı bir edebiyata olan Batı Trakya'da Türk edebiyatı gazete veya dergi çıkartan şahıslarla başlar. Türkiye mezunu öğretmenlerle pekiştirilen edebiyat arayışı, geçen zaman içerisinde kararlı çalışmalarla devam eder. Çalışmalardaki bu kararlılık, ciddî sakıncaları da beraberinde getirir. Yunan yönetiminin sıkı takibi altında olan öğretmenlerin her hareketi dikkatle izlenmektedir. Zaten Batı Trakya Türk toplumunda edebiyatla uğraşabilecek, edebiyata yatkın olan kesim çoğunlukla öğretmenlerdir.¹⁷

4.1.3. 1960-1980 Arası

1960'lı yıllarda Yunanistan Türkleri Edebiyatında bir patlamanın görüldüğü yeni bir dönem başlamaktadır. İki ülke arasındaki iyi ilişkiler sonucu Batı Trakyalı bir grup gencin Türkiye'ye eğitim için gelmesi ve akabinde Batı Trakya'ya dönüp edebî bir hareketi başlatması söz konusu olmuştur. Bölgedeki diğer şair ve yazarlar da bu harekete katılmışlardır. Gazetelerdeki edebî örneklerin yanısıra Birlik, Öğretmen gibi kültür ve edebiyat ağırlıklı iki önemli dergi de bu canlılığı pekiştirmiştir. Bu dönemde, bugün artık hayatta olmayan iki önemli isme değinmek gerekiyor. Mehmet Arif (Kemal Şevket Batıbey) bir bölümü Türkiye'de yayınlanan on bir ayrı kitaba imzasını atmıştır. Edebî açıdan önemli eserleri arasında özellikle "Ve Bulgarlar Geldi" (Batı Trakya'da Teneke ile Alarm) ve yine Türkiye'de yayınlanıp 2. baskısı yapılan "Üzeyir Ağa" adlı romanları gelmektedir. Yarı belgesel niteliğindeki bu romanlarda Batı Trakya Türklerinin Yunan ve Bulgarlara karşı verdikleri mücadeleler anlatılır. Asım Haliloğlu ise folklor, dilbilim gibi konuların yanısıra Batı Trakya dramını içli söyleşilerle şiirleştirmiş ve çocuklara yönelik manzum hikâye ve masallarıyla Batı Trakya Türkleri Çocuk Edebiyatı'nın kurucusu olmuştur. 1980 yılında ölen yazarın "Türkler İçin Yunanca" adlı dilbilim çalışması yayınlanmış ancak, "Çocuklara Manzum Masallar-Hikâyeler" ve "Türkçe-Yunanca Sözlük" adlarında iki önemli çalışması yayınlanamamıştır.¹⁸

¹⁷ Kurt, Yakup. Batı Trakya Çağdaş Türk Edebiyatı, (Yüksek Lisans Tezi, Edirne Trakya Üniversitesi, SBE, , 2005), s.21-22.

¹⁸ <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/132085/h/batiTrakyaturkedebiyati.pdf>

4.1.4. 1980 Sonrası

Bu son dönem, Batı Trakya Türkleri Edebiyatının "Açılım ve Atılım" dönemi olarak tanımlanabilir.

1989 yılında edebiyat içerikli dergi bir kurulur. Şafak dergisi, Yunan basını dâhil, Batı Trakya'da edebiyata ve sanata hizmet eden tek edebiyat dergisi olma özelliğine sahiptir. Bu dergi sayesinde Batı Trakyalı Türkler yerli edebiyatla ciddi bir ilişki kurma olanağını bulurlar. Edebiyata ilgi duyanlar şiir, öykü, günce, edebiyat çevirisi, eleştiri ve tiyatro çalışmalarını yakından izlemekle kalmayıp aynı zamanda kişisel denemelerini de bu dergi aracılığıyla paylaşırlar.¹⁹

¹⁹ Kurt, Yakup, age., s.22

4.2. Batı Trakya Türk Kültüründe Mizah Çalışmaları²⁰

Balkan ülkelerindeki Türk topluluklarının kültür hayatı incelendiğinde, mizah konusunda da belli bir yoğunluk görülebilmektedir. “XX. Yüzyıl Bulgaristan Türkleri edebiyatında Hiciv ve Mizah” başlıklı araştırmayı bu açıdan model olarak belirtebiliriz. 15. yüzyıldan 20. yüzyıla dek hiciv şairlerimizi bir araya getiren “Hiciv Edebiyatı Antolojisi”adlı eserde Emrî, Mecdî gibi dönem şairleriyle birlikte hicviyeler yazan Dimetokalı Deli Kerim’den de bahsedilmektedir.

Batı Trakya’da sınırlı bir hacimde çıkan gazetelerin içeriklerinde ele alınan ağırlıklı konu elbette ki Yunan baskıları bunların Batı Trakya Türklerine etkileri olagelmıştır. Gümülcine’de yayınlanan Akın ve İleri gazetelerinde Asım Haliloğlu, Mustafa Tahsinoğlu, Ali Rıza Saraçoğlu ve Hüseyin Alibabaoğlu’nun bazı Nasreddin Hoca fıkralarını manzumeleştirdiklerini de bu bölümde hatırlatmak gerekir.

Gümülcine’de yayınlanan İleri gazetesi de mizah konusu açısından ilginç ve zengin bir kaynaktır. Sahibi ve başyazarının yazı üslubu yer yer mizah unsurunu da içermektedir:

DASKALOS EFENDİ

Köye yeni tayin edilen Daskalos Efendi köylüye sorar:

- Allah aşkına bu evlerde nasıl oturuyorsunuz?
- Sen bunları dalga olsun diye mi soruyorsun, yoksa acıdığın için mi?
- Acıdığım için soruyorum.
- İsa senden razı razı olsun.

²⁰ Sağlam, Feyyaz. Batı Trakya Türk kültürü Araştırmaları (İzmir: Batı Trakya Araştırma Merkezi Yayınları:8, 2003), s.1-12.

Batı Trakya Türkleri dergi yayıncılığında mizah iki şekilde yer almıştır: aktarma ve orijinal mizah. Gümölcine’de 1982 yılında yayına başlayan Arkadaş, Çocuk dergisindeki fıkralar büyük ölçüde aktarmadır.

Batı Trakya’da yayınlanan kitaplarda yer yer mizah unsuru da karşımıza çıkmaktadır. Gümölcineli Mazlum Hüseyin’in 1983 yılında yayınlanan Adres adlı şiir kitabında şöyle bir şiire rastlıyoruz:

HİCİV

“Duman, filanın hâli pek duman!”

(Sus!) be ahmak üstü akıllı!

Yetişir artık sen de öğren, az çok,

Herkesin yolu çakıllı...

4.3. Batı Trakya'da Yetişen Ünlü Şahsiyetler²¹

Batı Trakya'nın Türk kültür ve edebiyatında çok önemli ve ayrı bir yeri olmuştur. Osmanlı tarihinin her çağında yetişen veya bu coğrafyada görev yapan ünlü şahsiyetler hususunda çok daha kapsamlı monografik çalışmalara ihtiyaç vardır.

4.3.1. Mutasavvıflar

Dimetoka'da dergahları olan Sofî Şami Baba, Mürsel Baba (ö. 1483), Hasan Baba, Mollacık Efendi, Tebrizi Baba, Ahfad Baba, Abdal Cüneyd, Tatar Baba, Ayvaz Dede, Aşık Dede, Aşık Baba...

4.3.2. Alimler Şairler

Vasi'î Çelebi, Şücâeddin İlyas Rûmi (Dimetokavî), Hadîdî, Cevherî, Veysî, Şeyh Ali İbn Sinan Efendi, Ahmed Ümidi.

4.3.3. Devlet Adamları

Ali Paşa, Sırrî Musa Çelebi, Mustafa Ağa, Hasan Paşa, Mehmed Paşa (Seyyid).

²¹ Hüseyin, Özkan; Sağlam, Feyyaz (2007), age, s.37-41.

4.4. Batı Trakya Türk Şiiri ve Atatürk

Batı Trakya Türk edebiyatında, edebi türler içinde kendisinden en çok söz ettiren şiirin, 70’li ve 80’li yıllarda net olarak kendini tanımlamaktan yönünü belirlemekten yoksun olduğunu görmekteyiz. Yakalamaya çalıştığı çağdaş çizginin yanı sıra, divan şiiri içeriğiyle de sıkı bir ilişki içinde kalması bocalama yaşamasına neden olur. Ne olursa olsun, yerli şiirin başlangıç dönemini izleyen yıllarda, şiirle uğraşan isim sayısı epey çoğalır. Asım Haliloğlu’nun yanı sıra Ali Rıza Saraçoğlu, Hüseyin Alibabaoğlu, Mustafa Tahsinoğlu, Hüseyin Mazlum, Rahmi Ali, Kadir Yakıbaşıoğlu, Hüseyin Mahmutoğlu, Halil Salih, Kasım İmam, Mücahit Mümin, Mehmet Çolak, İbrahim Onsuoğlu, Rafika Nazım Sabahattin Galip vb. isimlerle şiir kararlı bir arayış ve oluşum içine girer. Bu isimler arasında Sabahattin Galip ve Hüseyin Mazlum önemli hamleler yaparak çok sayıdaki şiirlerini kitaplaştırırlar.²²

Bu toplumun kültürel kimliğini oluşturan başlıca unsurlardan olan edebiyatı incelendiğinde, Atatürk konusunun en fazla en orijinal olarak işlendiği görülmektedir.

Batı Trakya Türkleri ve özellikle Batı Trakya Türk şair ve yazarları, Atatürk’ün de kendileri gibi bir Rumeli Türkü oluşunu, bugün Yunanistan sınırları içerisinde kalan Selanik’te doğmuş olmasını bir övünç kaynağı olarak kabul etmektedirler. Bölgede Atatürk ile ilgili şiirlerde dikkati çeken ikinci husus, “Rumelilik” duygusunu daha somut ve uç hâli “Batı Trakyalılık” hassasiyetiyle yazılan şiirlerdeki yaklaşım olmaktadır. Atatürk’e sahiplenmenin yalın ama içten bir ifadeyle dile getirildiği bu şiirlere örnek vermek gerekirse, “Mustafa Kemal Paşa” adıyla şiirinde;

“1881 yılında Selanik kentinde doğdu

Mustafa adında asil bir Türk çocuğu”

Diyen Ali Rıza Saraçoğlu’dan başka, Mustafa Tahsin’in “Batı Trakya’da Atatürk” adlı şiirini ele alabiliriz:

“Bir taraflı sayılırız

En büyük övünç benim için.

...”

²² Kurt, Yakup, age.,s.26-27.

Yerli Türk şiiri Atatürk'e bu yoğun duygular içersinde yaklaşır. BTT şiirinde Atatürk'ün ayrı bir yeri vardır. O'nun çok boyutlu kişiliği şiire konu olur. O kimi zamanlar “mazlum milletler” uğruna savaşan komutanı Mustafa Kemal olarak, kimi zaman da barışın, dostluğun simgesi olarak tarihte yerini almasıyla anılır. Atatürk teması ele alınırken çoğunlukla O'nun tarihi kişiliği, dünya görüşü ile dünya görüşünün karşılaştığı zıtlıklar dile getirilir.²³

Batı Trakya Türk şairlerinin Atatürk konusunda yazdığı şiirlerin önemli bir bölümü de Batı Trakya Türk çocuklarına yöneliktir. Özellikle Ali Rıza Saraçoğlu'nun “Atanı Tanı Çocuğum, Baş Öğretmenimize Sevgi Saygı, Mustafa Kemal Atatürk- ki bu şiirde Atatürk'ün biyografisi şiir diliyle Batı Trakya Türk çocuklarına anlatılmaktadır. Işık Atatürk, Atatürk'ümüz Ölmedi” şiirleri bu anlayışla yazılmış şiirlerdir. Son dördüğünde:²⁴

*“Güneşidir O, her Türkün;
Meşaledir Atatürk'ün;
Aydınlatır Türk'ü her gün
Atanı tanı çocuğum...”*

4.5. Batı Trakya Türk Edebiyatında Öykü

Batı Trakya Türk edebiyatında öykü türü, şiir gibi en çok gelişme gösteren türlerdendir. Toplumcu anlayış, edebiyatın diğer türlerinde olduğu gibi öyküde de kendini gösterir. Yerli Türk edebiyatının ilk yıllarına dek uzanan öykü türü Mehmet Hilmi ile başlar. Yerli Türk edebiyatı açısından bir ilki simgeleyen “Gündüz Nene” adlı öykü, zenci bir aileden olan bir kadını konu alır.

Batı Trakya öykü türünde işlenen konular, şiirde işlenen konularla büyük bir benzerlik gösterir. Toplumsal konuların ağır bastığı öykülerde savaş, göç, aşk, yalnızlık, Yunanlılarla Türkler arasında iyi komşuluk ilişkileri, Batı Trakya Türklerinin en önemli gelir kaynağı olan tütün, öğretmen öğrenci ilişkisi, çocuk gibi konular işlenir.²⁵

²³ Kurt, Yakup, age.,s.53

²⁴ Sağlam, Feyyaz Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Edebiyatı'nda Atatürk “İnceleme-Metinler-Belgeler”(Batı Trakya Dergisi Yayınları no:5, 1992), s.4-9.

²⁵ Kurt, Yakup, age. , s.107.

Bir Batı Trakya Türküsü Ve Öyküsü

“PAMUĞUN TÜRKÜSÜ VE ÖYKÜSÜ”²⁶

Az bir toprakta kıt kanaat geçinmeye çalışan aile, geçim sıkıntısına düşünce, Dramadaki pamuk tüccarlarına para karşılığında kilim ve kumaş dokuyarak geçimlerini sağladıkları. Ama o yıl nasıl olduysa işler uzamış, dokumalar yaza kadar sürmüştü. Bu arada da, yeni siparişler gelmeye başlamış. Eskilerini bitiremeyen zavallı kadın yenileri ile nasıl başa çıkacağını şaşırmış. Bir yandan da, artacak olan birazcık pamuktan kendisine şalvar yamayı hayal ederken, kaynana da bunun farkına varmış olmalı ki; “kalan pamuktan illa şalvar isterim” diye tutturmuş. Sonra ne mi olmuş?

*Çıkırığımı vin vin vinlattım
Adamı da tağleye urattım
Tenhada kalınca oynattım
Avustosa kalan pamığım*

*Bu pamığı almış ne diye
Tüyleri benzer kediye
Onun da okkası on yediye
Avustosa kalan pamığım*

*Dramada pamuk ekerler
Hep bizim adama satarlar
Benim de canımı sıkırlar
Avustosa kalan pamığım*

*Dramada pamuk yetişir
Kaynanam benimle çekişir
Ne olur sus be kaynanam
İkimize de bir don çıkışır*

²⁶ Sağlam, Feyyaz (2006), age., s.79.

*Avustosa kalan,
Canımı da yakan,
Yuvamı da yıkan,
Adamımdan ayıran pamığım.*

“Çıkırık: ipliği saran ilkel araç, **Tağle:** tarla, **Uratmak:** yollamak, **Oynatmak:** aklını kaçırmak, **Avustos:** ağustos, **Pamık:** pamuk, **Çekişmek:** tartışmak, **Don:** şalvar”

5. BATI TRAKYA'DA SOSYAL YAŞAM VE GELENEK GÖRENEKLER

5.1. Bayramlar

5.1.1. Gölle Bayramı “Hıdırellez”

Batı Trakya'da hâlen yaşatılan halk inanç ve geleneklerinden biridir. Her yıl 6 Mayıs'ta kutlanmaktadır. Batı Trakya Türkleri bir İslam geleneğine göre iki kardeş olan Kasım ile Hıdır İlyas'ın o gün buluştuğuna, kırlara çıkarak piknik yaptıklarına, şarkı ve maniler söylediklerine ve ağaçlarda sallandıklarına inanırlar. Onun için her yıl Hıdırellez'den bir gün önce, kızlar bir çömleğin içine su doldururlar, her genç kız bir demetin kendine ait olduğunu belirleyecek şekilde bu çömleğin içine bırakır. Çömleğin ağzı kapatılıp bir ağacın altına konur. O gece çömlek orada kalır. Hıdırellez günü öğle sonrası, genç kız ve erkeklerin heyecana bekledikleri an gelir. Çömleğin başına çömlekçi denilen küçük bir kız oturtulur. Bu kızın başında küçük bir çember bulunur. Çömleğin etrafına mani söyleyecekler oturur. Çömlekçi içeriden bir çiçek demeti çıkarır, mani demet sahibinin olur, oyun kişiler bitene kadar devam eder. Hıdırellez günü salıncak kurup sallanmak değişik şenlikler yapmak o güne ait eğlencelerdendir. Kuzu çevirme, taze yaprak dolması, bakla yemeği ve her evden bir miktar mısır kazanda kaynatılır ve yenir. Buna gölle denir. Bunlar Batı Trakya Türklerinin başlıca Hıdırellez yemekleridir.²⁷

5.1.2. Ramazan Davulu

Ramazan ayının girmesinden birkaç gün önce köyün gençleri aralarında toplanırlar. Ramazan ayı boyunca kimlerin davul çalacakları belirlenir ve liste hazırlanır. Davul çalma olayına genellikle gençler talip olmaktadır. Bir ay boyunca çalınan davuldan sonra nihayet bayrama ulaşılır. Davul çalma bayram sabahı da devam eder ve insanlar bayram namazına kaldırılır. Bu gelenek bugün dahi sürdürülmektedir. Bayram sabahı bütün herkes gibi davul çalan gençler de bayram namazına giderler.

²⁷ Sağlam, Feyyaz (2006), age., s.100-101.

Namaz çıkışında evlerine gitmeyip, bütün köyün hanelerini tek tek dolaşırlar ve bayram kutlarlar. Bu arada bahşiş olarak oyalı mendil ve para da toplarlar.

Toplanan mendil ve çevreler uzun bir ağaç tahtaya sıra sıra bağlanır ve bayrak gibi dalgalandırılır. Bu tahtaya da zaten “bayrak” denmektedir. Bütün köy halkı bu anı sabırsızlıkla bekler. Daha sonra toplanan paraların bir kısmı ile köy gençleri çeşitli eğlenceler tertip ederler, diğer kısmı ise köyün çeşitli ihtiyaçlarına kullanılır.²⁸

5.1.3. Deve Geleneği

Deve geleneği de Kurban Bayramı'nın birinci akşamı düzenlenir. Bu geleneğe genelde gençler ve orta yaşlılar katılır. Günler önceden hazırlıklar yapılır. Burada önemli olan devenin yapımıdır. Deve yapmak için uzunca bir merdiven bulunur ve altına iki kişi girer. Merdivenin üzerine yere sarkacak şekilde bir kilim örtülür. Kilim, devenin sırtında olduğu gibi çeşitli yerlerinden kabartılır. Deveye bir de bakıcı tayin edilir. Deve alayında, gelin, damat, Arap, kız, oğlan, doktor gibi hayatın çeşitli alanından tipler bulunur. Deve, kısacası eğlenmek için yapılan bir adettir. Olayda eğlenme olunca, davul, zurna da mutlaka bulunurdu. Davul, zurnasız deve de olamazdı. Deve alayı, çeşitli oyunlar oynayarak haneleri tek tek dolaşır ve bahşiş toplardı. Kurban bayramı olması sebebiyle et de verilirdi. Bunun yanında tercih edilen paradır. Gelin kılığına girmiş oğlan ve damat gittikleri her hanede el öperlerdi. Gelin ve damadın bahşişleri ayrı toplanırdı. Gelin o kadar aslına benzerdi ki, bazı yaşlı kişiler bunları kızlardan zannederlerdi. Bazen şaka mahiyetinde, alaydan, kızlardan bir tanesi seyirciler tarafından kaçırılmak istenir. Bu olaya Arap denilen kişi tepki gösterir ve kızı kurtarmaya çalışır. Deve alayında sadece erkekler rol alabilmektedir. Haneler dolaşılmaya başlandığında büyük bir kalabalık toplanır. Kalabalık çabuk ilerlemez, zaman zaman mola verir. Bu molalar esnasında bütün herkes oyuna katılır, böylece büyük bir eğlence yaşanmış olurdu. Deve, gecenin geç saatlerine kadar devam ederdi. Gecenin sonunda toplanan bahşişler katılımcılar arasında paylaştırılırdı. Eğer yiyecek de toplanmış ise, bir evde toplanılır ve yenirdi. Deve olayı her yıl muntazam olarak düzenlenirdi. Şimdilerde ise bu güzel adet bazı köylerde yaşatılmaktadır.²⁹

²⁸ <http://www.buyukmusellim.com>

²⁹ <http://www.buyukmusellim.com>

5.2. Piyasaya Çıkma Geleneği

Bu gelenek köyün evlenme çağındaki gençleri tarafından gerçekleştirilir. Sadece evlilik düşüncesiyle gençlerin buluştukları bir olay olarak yorumlarken bazen de gençlerin sadece sohbet etmek, eğlenmek, arkadaşları ile birlikte iyi vakit geçirmek, yeni arkadaşlar edinmek, sorun çözmek için de yapıldığını söylemek gerekir.

Köyün gençleri belirli saatlerde, boş bir alanda, otobüs duraklarında, cami yanlarında, yol kenarlarında olmak üzere belirli noktalarda bir araya gelirler. Köyün kızları ailelerine de söyleyerek piyasaya çıkma saatinde belirledikleri yere giderler. Genellikle de öğle ve ikindi ezanı arasında bir saatte olur. Kadınlar bu buluşmaya özenle hazırlanırlar. Süslenip giyim kuşamlarına dikkat ederler.

Erkekler buluşma yerine daha geç gelirler. Piyasaya erkeklerde özen gösterirler. Piyasa yerine genellikle küçük motosikletleriyle gelirler. Kimileri de ekonomik durumuna göre arabasıyla gelmektedir. Zaten buradaki amaç erkeğin ekonomik gücünü de ortaya koymaktır.

Köyün gençleri piyasa yerinde bir araya gelirler, beğendikleri kızlarla veya erkeklerle sohbet ederler. Bütün gün tütün yerinde çalışmanın yorgunluğunu da böylelikle, arkadaşlarıyla sohbet ederek, eğlenerek atarlar. Gençler bölgedeki halk tarafından doğal karşılanmaktadır. Çocuklarını bu şekilde evlendiren aileler de vardır. Araştırmam esnasında piyasada tanışıp evlenmiş bir aileyle tanıştık. Çok mutlu olduklarını ve hatta bir bebek sahibi olduklarını gördük. Onlarla yaptığımız röportajda piyasa yoluyla evliliklerin burada çok olduğunu ve bu şekilde evliliklerin uzun ömürlü olduğunu, boşanma olayının pek fazla olmadığını öğrendik. Bu röportajı, piyasaya çıkıp evlenmiş kızın ağzından olduğu gibi aktarıyoruz:

“__Piyasaya çıkmak nedir, nasıl oluyor?

piyasada durcan işte, sevgili olcan, erkekler gelecek, tanışcan, konuşcan sevgili olcen, beğenen olursa, sen bēğenirsen anlaşcan işte, üyle olcek.

__Halk tarafından da normal karşılanıyor mu bu durum?

normal, çok normal. mesla biz başlardık, ē kışın beşte akşam olduğ için, iki de falan başlardık giyinmeye, ütü yap, şey yap, üçe kadar hazırlanırdık, çıkardık. “anne ben çıkıyorum.” “tamam geç kalma, tamam ezān okunmadan gel.” ezan okunmadan gelirdik.

gelen geçen duruyu işte durmak isteyen duruyu, muâbbet ediyisin, tanışiyisin, konuşuyisin. piyasada sevgiliyle buluşuyisin, evlenēnler falan var.”

Piyasaya çıkma geleneğinin Bulatköy’de ne zaman başladığına dair kesin bir tarih veremeyeceğiz ama en az elli seneye dayandığını söyleyebiliriz. Bu geleneğin diğer milletlerde de başka başlıklar altında yer aldığını söyleyebiliriz.

Bu gelenek Yugoslavya ve Bulgaristan’da “korzo”, Makedonya’da “korza” adını almaktadır.³⁰

Büyük Rumeli şehirlerinde ve kasabalarında, genelde pazar akşamları belli cadde ve sokaklarda gruplar hâlinde gerçekleşen yürüyüşlere insanlar en güzel kıyafetlerini giyerek çıkarlar.

Korza, Rumeli kültüründe, herkes için farklı anlam ve öneme sahiptir. Çocuklar için oyun, genç kız ve erkekler içinse, arkadaşlıkların kurulduğu tanışıp evleneceği kişiyi seçmesi için bulunmaz fırsat anlamına gelmektedir. Bu sayede birçok insanımız tanışıp evlenerek, muratlarına ermişlerdir. Korza asıl bu insanlarımız için, çok özel anlam ve değer taşımakta yaşamlarının belki de en güzel anlarını oluşturmaktadır: Bunun yanı sıra belli bir yaşın üstündeki insanlar, yaşlılar, akraba ve dostlarıyla buluşarak sohbet eder hal hatır sorarlar..³¹

5.3. Evlilik

5.3.1. Kız İsteme

Batı Trakya Türk toplumunda ailenin oluşumu, oğlan tarafının kız istemesi ile başlamaktadır. Eski yıllarda oğlan ve kız birbirlerini göremiyorlardı. Şimdi bunun tam tersi yaşanmaktadır. Oğlan ve kız özgür iradeleriyle yuva kurmaktadırlar. Kızın istenmesinden önce her iki taraf da birbirlerinin aile durumlarını soruştururlar. Bu araştırma-soruşturma işlemi, genelde, köyün saygın kişileri ve akrabaları vasıtasıyla olmaktadır. Karşılıklı soruşturmaldan sonra, eğer karar verilmişse, oğlan tarafı kız tarafına dünür gönderir. Kız istemeye gidecek olan insanların, köyde yaşayan dürüst ve sözü dinlenen kişiler olması gerekmektedir. Kadın veya erkek olmasında da bir sorun yaşanmamakla birlikte, genellikle erkek gönderilmektedir. Kız istemeye giden kişilere

³⁰ Bölgede tarafından yapılan araştırma, soruşturma sonucunda tespit edilmiştir.

³¹ http://www.makedonyagocmenleri.org/korza_ak%C5%9Famlar%C4%B1.htm

“Dünürücü” denmektedir. Dünürücüler, mutlaka, pazartesi ve perşembe akşamları gönderilmektedir. Bu durum neredeyse kesin bir kural niteliğindedir. Kız evine giden dünürücüleri, kızın babası ve annesi karşılar ve en güzel odalarına geçirirler. Kız daha sonra dünürücülerin yanına gelmektedir. Karşılıklı olarak hal hatır sormalardan sonra, istenen kız kahve getirmek üzere odadan uzaklaşır. Bu arada, kahveler gelinceye kadar değişik güncel konulardan sohbetler açılır. Kız kahveleri getirir. Eğer oğlanda gözü varsa ve onunla yuva kurmak istiyorsa, kahveyi tatlı yapar. Eğer oğlanı beğenmiyorsa kahve tamamen şekersiz yapılmaktadır. Bu gerçekte çok kritik bir andır. Kahve şekersiz dahi olsa, dünürücüler bunu ses çıkarmadan ve hiç belli etmeden içmek zorundadırlar. Kahveler içildikten sonra asıl konuya geçilir. Dünürücüler, “*Allah’ın emriyle Peygamberin kavliyle kızınızı istemeye geldik*” derler, böylece konu açılmış olur. Oğlan tarafı kendi tarafının durumunu ve oğlanın meziyetlerini ballandıra ballandıra anlatır. Kız tarafı ise bütün bunları dinler. İlk defa gelen dünürüclere kesinlikle bir cevap verilmez. Kız, eğer verilmeyecek dahi olsa, yine, “*gene gelin*” denir. Dünürücüler kız istemeye gittiklerinde, beraberlerinde herhangi bir şey götürmezler. Birinci defada cevap vermeyen kız tarafı, oğlan tarafını iyiden iyiye soruşturur. Dünürücüler ikinci defa gelir. Konu artık bilinmektedir. İkincide de cevap verilmez ve yine “*gene gelin*” denir. Fakat, kız verilecekse, ailenin tutumunda bazı yumuşamalar göze çarpmaktadır. Dünürücüler, nihayet üçüncü defa gelirler. Kız eğer verilecekse, mutlaka üçüncü defada verilir. Bu kesin bir kuraldır. Bunun aksinin, kız tarafını, küçük düşürdüğüne inanılır.³²

5.3.2. Mendil Alma³³

Erkek tarafı mendil almaya giderken pasta ve çiçekle gider. Amaç artık tamamen belli olsa da gelenekler gereği tekrar kız istenir. “*Allah’ın izni, peygamber efendimizin kavli ile kızınızı oğlumıza istiyoruz, gençler de birbirlerini sevmişler gayri biz de üzerimize düşeni yapalım*” derler. Kız tarafı da “*Hayırlısı neyse o olsun*” der. Bu konuşmalardan sonra kız güzel bir tabla (tepsi) içinde üçgen katlanmış özenle yerleştirilmiş beyaz mendiller ile odaya girer. Dünürüclere ikram eder. Mendiller karşılığında dünürücüler de tablaya hediye olarak memnuniyetlerini belirtmek üzere para bırakırlar. Yine bu geceye özgü geleneklerden biri olan kız tarafınca erkek evine

³² <http://www.buyukmusellim.com>

³³ <http://www.buyukmusellim.com>

gönderilmek üzere gümüş şekerlik içinde çikolata paketi hazırlanır. Bu paket tül, jelatin, kurdele gibi malzemelerle süslenir. Eskiden 1 metre boyunda 50 cm. eninde "gendema"(Gendema, iğne ve renkli ipliklerle sarma ve Çin iğnesi tekniğine benzer bir tür nakış.) işlenmiş, kenarları sim ile belirlenmiş, tül ve astar geçirilmiş şaseler (bohça) hazırlanır. Hazırlanan şasenin arasına da şekerlik ve beyaz mendiller konur. Bu şase daha sonra bebek arabaları için kırilent (yastık) olarak değerlendirilir. Hâli vakti yerinde olanlar ve isteyenler de daha sonraları bebek arabasına örtü olabilecek kadar büyüklükte saten bohça da hazırlanmış. Günümüzde ise hazır nakışlı mendil ve örtülerle mendil geleneği sürdürülmektedir. Ayrıca güzel bir sepet tül ve dantellerle süslenerek de hazırlanmaktadır. Her durumda mendil hazırlığı erkek tarafına verilen değeri ve kızın zevkini ortaya koyması açısından çok önem taşır. Mendili evine götüren erkek tarafı olayı yakınlarına duyurur. Daha sonra "*Mendil karşılığı*" denilen gelenek için kıza yüzük, küpe, bilezik gibi takılar ile giysi ya da çeşitli çeyiz eşyaları götürülür. Mendil karşılığı için kız evine gidildiği akşam "söz düzme" günü kararlaştırılır.

5.3.3. Söz Düzme³⁴

Aradan bir iki gün geçtikten sonra asıl "*söz düzme*" denen olaya geçilir. Oğlan ve kız karşılıklı bir gün tayin ederek ve yanlarına ailelerini de alarak söz düzmeye gidilir. Her iki taraf da karşılıklı olarak birbirlerine giyim eşyaları ve altın takılar alırlar. Bu arada oğlan tarafı, kız evine gönderilmek üzere kuru yemişlerden ve şekerlerden oluşan çerezleri de alır. "*Söz düzme*" olayında, oğlan ve kızın her istediği alınır. Kızın beğendiklerini oğlan tarafı, oğlanın beğendiklerini de kız tarafı ödemektedir. Daha sonra, alınan takılar ve giyim eşyaları eve getirilir. Kızın eşyaları, kız evine gönderilmek üzere oğlan tarafına, oğlanın eşyaları da kız tarafına götürülür.

5.3.4. Söz Eşyalarının Değişimi³⁵

Karşılıklı olarak karar verilen bir akşamda "söz eşyaları değişimi" yapılır. Bu akşamda erkek tarafı kız için aldığı ve kumaşa iğnelediği tüm eşyaları mendili "kumaşı" ile katlayıp bir valize yerleştirir. Bu geceye damadın yakınlarından 5-15 kişilik bir grup

³⁴ <http://www.buyukmusellim.com>

³⁵ <http://www.buyukmusellim.com>

gider. Aynı gece kız tarafı da mendili aldıktan sonra damat için aldıkları eşyaları mendili ile katlayıp boşalan valize yerleştirir ve erkek tarafına verir. Böylece "söz değişimi" yapılmış olur. Karşılıklı değiştirilen mendiller yine erkek ve kız evinde gelen gidenin görmesi için sergilenir. Söz değişimi gecesinde kız tarafı "tatlı geçim olsun" diye erkek tarafına verilmek üzere bir tepside baklava hazırlar, bohçaya sarıp mendille birlikte teslim eder. Damat kendi evinde tepsiyi açar, önce kendisi bir dilim yer, daha sonra orada bulunanlara ikram edilir. Komşulara ve yakın akrabalara bu baklavadan gönderilir. Boşalan baklava tepsiyi geri gönderilirken de içine gelin için başta takı olmak üzere çeşitli hediyeler konur. Eskiden daha çok elbiselik kumaşlar konurmuş. Tepsi yine bohçaya sarılmış şekilde belirlenen bir akşamda kız evine getirilir. Yine bu akşam kız evine bol miktarda ceviz "koz", "padem" badem, fındık, fıstık, leblebi, kuru üzüm, kuru incir gibi çerezler de getirilir. Ayrıca kızın arkadaşlarına verilmek üzere küçük nikâh şekerleri gibi hediyeler, biblolar da alınır. Çerezler külahlar ya da küçük poşetler ile bütün köye dağıtılır.

5.3.5. Görüşmelik (Nişan Töreni)³⁶

Baklava tepsiyi geri getirildiğinde kız ve erkek tarafındaki akrabalar da bir araya gelerek sohbet ederler. "Görüşmelik" olayı da denilen bu akşamda gelin ve damat karşılıklı olarak birbirlerine aldıkları giysilerden giyerler. Bu akşam da erkekler, kadınlar, kızlar ayrı ayrı bölümlerde toplanırlar. Hava uygun olursa evlerin avlularında (haremlerinde) da toplanırlar. Yine her zaman olduğu gibi kahveler içilir, sohbetler yapılır.

Kadınlar bölümünde ise erkek tarafının kendine aldığı elbiselerden giyen gelin, kayınvalidenin yere serdiği kadife kumaşın üzerinden yürür. "Gelin yürütme" denen bu olaydan sonra gelin kayınvalidesinin elini öper ve kayınvalide geline altın takar. Gelin yürütmenin ardından damat ve geline kırmızı kurdele bağlanmış olan yüzükler takılır. "Şerit" denen kurdeleyi kesmek üzere evin oğlu, eğer yoksa yakın akrabadan bir erkek çocuk makası alır. Makası şeride yaklaştırır. "Makas kesmiyor" der. Damat çocuğa bahşiş verir. Çocuk bahşişi beğenmezse kesmez. Bahşişi beğenirse kurdele alkışlarla kesilir ve nişanlanma olayı gerçekleşmiş olur. Bundan sonra gelin ve damat orada bulunanların ellerini öperler, onlarda damat ve geline para takarlar.

³⁶ <http://www.buyukmusellim.com>

Görüşmelik olayı ile birlikte yapılan nişan merasimi ile gençler resmen nişanlanmış olurlar. Eskiden nişanlanan geline yaklaşık 30 - 50 cm boyutlarında oymalı desenli nişan aynası da hediye olarak verilirmiş. Bundan sonra aileler karşılıklı olarak birbirlerine daha sık gidip gelmeye başlarlar. Bu araya bayramlar da rastlamışsa geline giysi, takı, çerez, baklava, kurbanlık koç v.s. gönderilir. Seçilmiş olan koçun kınalanıp süslenmesi gereklidir. Bunun için koça kına vurulur (yakılır, sürülür), boğazına kurdeleler bağlanır, boynuzlarına da portakal ya da elma geçirilip parlak kâğıtlarla sarılır. Erkek evinin geline olan ilgisi ve şanı açısından önemli görülen bu geleneğe günümüzde de bazı ailelerde rastlanmaktadır.

Nişan törenine damat tarafından getirilmiş olan çerezler de köye dağıtılır. Böylece nişan duyurulmuş olur. Karşılıklı ziyaretler sırasında daha sonra düğün günü de belirlenir. Batı Trakya'da evlenecek olan erkek yeni bir ev yaptırır ya da var olan eski evi kızın da istediği biçimde onarır, düzenlerler. Yeni evliler genellikle damadın ailesi ile aynı avluya alınırlar. Ailelerde çocuk sayılarının 1 ya da 2 olması ailenin çocuğundan uzak olmak istememesi nedeniyle bu olay gerçekleştirilmektedir. Evi yaptıran erkek tarafı yatak odası takımını alır. Kız tarafı ise eve gerekli olan bütün eşyalar ile çeyiz eşyalarını alır. Düğünden önce bitirilmiş olan ev, karşılıklı zevklere göre hazırlanır, döşenir. Aileler çocuk sayılarının azlığı nedeniyle yıllardır düğün için yapmış oldukları birikimlerini hiçbir masraftan kaçınmadan "*Kızanlarımızın eksiği kalmasın, şimdiye kadar buna çalıştık*" diye harcar, kullanırlar. Bu olay onların şanıdır, şerefidir.

5.3.6. Nikâh³⁷

Sözden düğüne kadar olan sürede bir gün imam nikâhı kıyılır. Nikâh kıyılmasına karar verildiğinde kızın bulunduğu köy ya da mahalledeki imam görevli olur. Çünkü imam kızın medeni durumunu bilir. Ayrıca kız ile erkeğin isimlerini alır. Müftülükteki kayıtlarını araştırarak yapılacak olan nikâh için evlenecek kişilerin dine aykırı bir durumu (inancı mevcut bir evliliği) var mı diye bakar ve müftüden Arapça yazılı izinameyi, belediyeden de evlendirme belgesini alır. Nikâh için kız ve erkek tarafından ikişer vekil kız ile erkeğin rızasını ayrı ayrı alır. İmam ve vekiller ayrı bir odada kız için "ağırlığı" nikâh bedelini görüşürler. Bu olaya "karar kesimi" de denir. Karar kesimi

³⁷<http://www.buyukmusellim.com>

olmadan nikâh gerçekleşmez. Karar kesimi uzarsa, sonuca bağlanamazsa nikâh düşer, yapılamaz. Karar kesiminde damat tarafı kıza "mihir" adı verilen altın takı ve paralar verir.

"Mihir" Allah'ın tek oluşu anlamında 1-3-5 gibi tek sayılı olarak kararlaştırılır. Karar kesimi bitince imam nikâhı şahitler huzurunda kıyılır, nikâh duası okunur, imam nikâh parasını alır ve izinnameyi Müftülüğe götürüp onaylatır. Batı Trakya Türk toplumunda evlilik işleri devlet tarafından atanmış olan müftüler aracılığıyla yapılır. İzinnamenin onaylatılmasıyla bir, iki gün içinde nikâh işlemi tamamlanır. Daha sonra imam izinnameyi kız evine teslim eder.

Nikâh kıyıldığı gece kız evinde bulunan misafirlere yiyecek ve içecekler ikram edilir. Eski geleneklere göre de damat gelin evine gitmez, kendi evinde bekler. Nikâhtan sonra orada bulunanlara lokum ve mendil verilir. Nikâhın kıyılması ile bir erkek çocuk "müjdecî" olarak damada gider lokum ve mendil verip nikâhı müjdelere ve damattan bahşiş alır.

Nikâh kıyıldıktan sonra kız evi damat tarafına bir kalıp helva ve beyaz mendiller verir. Damat evinde helva açılır ve damat bir dilim yer. Geri kalanı da nikâh helvası diye konu komşuya dağıtılır.

5.3.7. Toprak Bastı³⁸

Görüşmelik ve nikâh işlemlerinin sona ermesinden sonra, damat eğer başka bir köydenyse, kısacası yabancıysa, "Toprak Bastı" denilen bir adet yaşatılırdı. Evleneceği kıza görmeye gelen damat, köyün gençleri tarafından yakalanır ve toprak bastı denilen bir miktar para istenirdi. İstenilen rakam genelde, ilk başlarda çok yüksek tutulur ve pazarlık yapılırdı. Damat bu parayı vermediği takdirde, kızın köyüne istenmezdi. Zamanla bu konuda tatsız olaylar dahi yaşanmıştır. Bu adet her ne kadar yumuşamış dahi olsa da devam etmektedir. Damattan alınan bahşiş, köy gençlerinin eğlencelerinde kullanılırdı.

³⁸ <http://www.buyukmusellim.com>

5.3.8. Kına Gecesi³⁹

Daha önceki yıllarda düğünler günümüzde de bazı köylerde yaşatıldığı gibi Salı gecesi kız evinde sadece kadın ve kızların katıldığı "Kına hurulması" ,"Kına vurulma", "Kına yakma" ile başlar. Kına gecesinde gelinin kız arkadaşları, kadınlar ve erkek evinden gelenler toplanır. Genelde kadınlar tef, darbuka ile türküler maniler söylermiş. Bu eğlenceye çıplak çalgı denir. Kahveler içilir, sohbetler yapılır. İlerleyen saatlerde kına yakma vakti geldiğinde gelin bir, iki kız arkadaşı ile kına kıyafetini giymek üzere odaya girer. Gelin kırmızı saten pijamalarını giymiş olarak geri gelir.

Hava güzel ise avluya bir kilim serilir. Gelin kilimin üzerine ya da bir sandalyeye oturtulur. Hava iyi değilse kına ev içersinde yapılır. Gelinin başına büyük kırmızı ve kenarları pul, boncuk ile işlenmiş başörtüsü (kına örtüsü) örtülür.

Erkek evinden getirilen karılmış (su ile hafif cıvık yoğrulmuş) kına gelinin önüne konur. Gelin elleri dizlerinin üzerinde avuçları yukarı doğru açık ve örtünün iki ucunu tutar. Dizleri üzerine bir tepsi ya da yere süslenmiş güzel boş bir sepet konur. Kına yakılmadan önce kayınvalide yoksa vekili gelir, gelinin tuttuğu başörtünün (kına örtüsünün) üzerine para koyar. Eğer başörtüsü tutulmamışsa hazırlanmış olan tepsi ya da sepete konur. Bundan sonra yakın akraba ve komşular da gönülden koptuğu kadar para verirler.

"Hurun gelinin kınası /Ağlasın garip annesi / Gelin kız evden gitti / Ak bakır susuz kaldı / Bizim ev kızsız kaldı." denir. Daha sonra gelinin önce sağ eline "Besmele" ile kızın akrabalarının biri "Kına hurur" (Kına yakar). Eller kınalandıktan sonra kırmızı kına bezleri ile bağlanır. Kınanın daha koyu olması için içine bir miktar nişadır karıştırılır. Ayaklar da bileklerden aşağıya bütün olarak ya da penye bezler ile çeşitli şekillerde bağlanarak boşluklara kına sürülür ve ayaklarda kırmızı kına bezleri ile bağlanır. Artan kına geceye katılanlara dağıtılır. "Kına hurma" işi bittiğinde dışarıda bekleyen damat içeri alınır. Elleri ve ayakları kına bezleri ile bağlanmış olan gelini kucağına alıp yatağına götürüp bırakır. Böylece kına merasimi de biter.

Kına gecesinde kızlar ve oğlanlar birbirlerine maniler atarlardı. Manilerden bazıları:

³⁹ <http://www.buyukmusellim.com>

Dere gelir kütükten
 İçilmiyor köpükten
 Şu Kurcalı'nın kızları
 Sevilmiyor ipekten
 Pencereden baktırım
 Elektriği çaktırım
 Dikkatle bakma çocuk
 Öküzleri satırım
 Güle bindim gülmedim
 Gülден düştüm ölmedim
 Enim bir yarım var
 Üç gün oldu görmedim⁴⁰

5.4. Kıyafetler

5.4.1. Erkek Kıyafetleri

Batı Trakya'da erkekler, bilhassa yaşlılar, zaman zaman, eski kıyafetlerini giymeye devam etmektedirler. Erkek kıyafetleri rahat olmanın yanında şık olma özelliğini de gösterir. Potur en baş giyecektir. Yalnız, poturun ağ kısmı fazla geniş olmayıp, aşağı doğru indikçe daralmaktadır. Siyah ve lacivert renk hâkimdir. Poturun altında lastik ayakkabılar, çarık veya da potin kullanılır. Çoraplar, poturun üzerine gelecek şekilde yukarıya kadar çekilir. Çoraplar, genelde beyaz renktir. Poturun üzerinde "mintan" dediğimiz yakasız gömlekler tercih edilir ve bunlarda çizgili veya sade renklerden oluşur. Mintanın üzerine de kolun sadece üst kısmı olan yelekler giyilir ve bu kol parçaları kolun üzerinden sarkıtılır. Bele ise, birkaç defa dolanabilen beyaz bezden yapılmış kuşak sarılır. Kuşağın içersine sigara tabakası, çakmak, ağızlık ve de küçük bir çakı da konur. Başa ise, kenarları tam dik olmayan fes geçirilir ve etrafı kahverengi bir bezle sarılır. Fes yerine bazen beyaz bir takkenin etrafı da sarılmaktadır.

Fes genellikle koyu kahverengidir. Eski yıllarda damatların da bu şekilde giyindiği anlatılmaktadır.⁴¹

5.4.2. Kadın Kıyafetleri

Özellikler yaşlı kadınlar evde oldukları zaman koyu renkli şalvar giyerler. Saçlar kesilmeyip her iki taraftan örülüdür. Yaşlı kadınlar saçlarını özellikler kesmez bunun kesilmesi onlar için iyi bir şey değildir. Genç bayanlar biraz daha rahat kıyafetler tercih ederler. Yaşlılara göre daha modern giyinirler. Yaşlı kadınların saçları kapalıyken, genç kadınların bazılarında saç açıktır.

Kadının dış kıyafeti ise başta, siyah veya beyaz renkte “bez” dediğimiz ve omuzlara kadar inen şarpa dedikleri eşarp ve üstlerine de “ferace” denilen siyah bir pardösü giyerler. Feracenin siyah renk olması mecburiyeti vardı. Köy dışında merkeze gidildiğinde Batı Trakya Türkleri kadınları bölgedeki diğer Rum kadınlarından feraceleri ve başlarına taktıkları beyaz tülbentleriyle fark edilmektedir. Türkiye’de de ferace giyen kadınlarımız bazı bölgelerimizde mevcuttur.⁴²

⁴¹ <http://www.batitrakya.org/bati-trakya/genel-bilgiler/bati-trakyada-kiyafetler.html>

⁴² Bölgede tarafımız tarafından yapılan soruşturmada ve gözlemlerde tespit edilmiştir.

5.5. Folklor

Folklor yani halk bilgisi veya halk kültürü, bir halı veya kilimdir; her ilmeği, bir ressam fırçası gibi, bitmeyecek zannedilen resmi bütünleyen. Bir oyundur; bir kahraman edasıyla, bir keklğin avcının önünde sekmesi gibi oynanan. Hem şiir, hem nağmedir; ikisi birlikte dillerde türküye dönüşen, dilimizden bir sazın teline ulaşan. Bir ağıttır; sevdiğimizi kaybetmenin hüznüyle bizi ağlatan. Bir ırmaktır; atalarımızla birlikte akmaya başlayan ve hala coşkun akan. Halk; bu bilgiyi üretilip, geliştiren ve zenginleştiren, bu bilgiyle anlatıp dinleyen ve bu bilgiyle çalılıp oynayan, bu bilgiyle dokuyup kullananıdır.⁴³

Masallar, destanlar, efsaneler, maniler, bilmeceler, anonim halk müziği, el sanatları, halk oyunları gibi birçok konu folklorun inceleme alanı içerisine girer.

Bir oyunun halk oyunu olarak adlandırılabilmesi için o oyunun, bütün figürleriyle giysisiyle ve müziğiyle belli bir yörede geniş bir halk kitlesi tarafından çok uzun bir süre (en az 40-50 yıl) oynanmış olması gereklidir.

Halk oyunları, içerisinden çıktıkları toplumun yaşam tarzının bir aynasıdır. Bir toplumun yaşam tarzını yansıtmayan oyunların, o toplumca yaygın olarak en az 40-50 yıl oynanması düşünülemez.

Dolayısıyla belli bir yöreye ait halk oyunları, o bölgede yaşayan insanların yaşam tarzının kültürünün, ortak değerlerinin, birikimlerinin bir ürünüdür.

Batı Trakya'daki Türk Halk Oyunları, Doğu Trakya'daki Türk Halk Oyunları haritasında Karşılama ve Horo (veya Kasap) yöresine karşılık gelir.

Karşılama türü oyunlar, karşılıklı olarak yüz yüze oynanan oyunlardır. Yüz yüze, karşılıklı olarak oynanan Karşılama türü oyunlar, yüzyıllar boyu yaşanan bu tür olaylar sonucu ortaya çıkan ve oynanan oyunlardır.

Horo türü yani Kasap türü oyunlar ise, kökeni Büyük İskender'e uzanan asker oyunlarıdır. Bu asker oyunları, Roma İmparatorluğu, Bizans İmparatorluğu ve Osmanlı İmparatorluğu dönemlerinde İstanbul'da her yıl meslek grupları arasında yapılan ve 3

⁴³ Ekinci, Metin. Halk Bilgisi(Folklor), Derleme ve İnceleme Yöntemleri, (Geleneksel yayıncılık, Ankara, 2010), s.11.

gün süren yarışmalarda sürekli olarak Kasaplar meslek grubu tarafından oynanmış ve zaman içerisinde Kasap oyunları ismini almıştır.

“Bahçelerde Börölce, Kızılıcıklar Oldu mu, Çemberimde Gül Oya, Dere Geliyor Dere” gibi değişik müziklerle oynanan Karşılama eskiden olduğu gibi köylerde yine yaygın olarak oynanıyor.

Eskiden köylerde maniler söylenerek kızların karşılıklı olarak, birbirlerine doğru yüz yüze gidip gelerek oynadıkları çok miktarda oyun mevcutken, günümüzde onların hemen hemen hepsi kaybolmuş ve oynanmaz olmuştur.

Yöredeki halk oyunlarında yaygın olarak kullanılan müzik aletleri davul, zurna, klarnet, keman, darbuka, cümbüş ve tef'tir.⁴⁴

⁴⁴ Hüseyin, Özkan;Sağlam, Feyyaz (2005), age., s. 251-254

6. KRONOLOJİ

3 Mart 1878 Ayestefanos (Yeşilköy) Antlaşması

Nisan 1878 Rusların Rodop Türklerine hücumları

14 Nisan 1878 Sivil Türklerle Rus Kazakları'nın Çirmen yakınlarında çarpışması

16 Mayıs 1878 Rodop kahramanlarının, bir muvakkat hükümet kurlmaları

Haziran 1878 Rodop ihtilalinin Lofça, Sarvi, Plevne ve Tırnova civarına yayılması

13 Temmuz 1878 Berlin Antlaşması

3-4 Temmuz 1878 Avrupa Komisyonu'nun Kırcaali'de, göçmen ve ileri gelenlerle görüşmeleri

8 Şubat 1879 Osmanlı-Rus Barış Antlaşması'nın İstanbul'da imzalanması

26 Nisan 1879 Şarki Rumeli Nizamnamesi'nin yedi devlet tarafından imzası

27 Mayıs 1879 Aleko Paşanın Şarki Rumeli'de valilik vazifesine başlaması

Haziran 1880 Bulgar mebuslarının, Bulgaristan'la Şarki Rumeli vilayetinin birleştirilmesini görüşmeleri

Mayıs 1884 Aleko Paşanın Şarki Rumeli valiliğinden geri alınması

5 Kasım 1885 Berlin Antlaşması'nı imzalayan yedi devletin İstanbul Konferansı

Aralık 1885 Şarkı Rumeli'de Türk mebuslarının, Filibe'de yapılacak olan kongreye davet edilmeleri

I Şubat 1886 Suret-i tesviye denilen Osmanlı-Bulgar Antlaşması'nın II. Abdülhamid tarafından tasdik edilmesi

23 Ocak 1913 Müdafa-i Milliye Cemiyeti'nin kurulması

2 Şubat 1913 Ahmet İzzet Paşanın Bulgar Mütarekesi'ne son vermesi

16 Mart 1913 Edirne'nin Bulgarlar tarafından işgali

30 Mayıs 1913 Londra Barış Antlaşması'nın imzalanması

29 Haziran 1913 Balkanlararası harbin patlaması

16 Temmuz 1913 Osmanlı ordusunun Çatalca'dan Midye-Enez hattına varması

23 Temmuz 1913 Edirne'nin kurtarılması

16 Ağustos 1913 Koşukavak çarpışması

18 Ağustos 1913 Mestanlı'nın muharebesiz alınması

- 19 Ağustos 1913 Kırcaali'nin alınması
- 31 Ağustos 1913 Gümölcine'nin alınması
- Eylül 1913 Batı Trakya'da bir muvakkat Türk hükümetinin kuruluşu
- 1 Eylül 1913 İskeçe'nin alınması
- 25 Eylül 1913 Osmanlı Hükümeti'nin Batı Trakya'yı boşaltma emrini vermesi
- 29 Eylül 1913 Osmanlı-Bulgar İstanbul muahedesi
- 25 Ekim 1913 Batı Trakya'nın Bulgarlara teslimi
- 6 Ağustos 1914 Teşkilat-ı Mahsusa'nın kuruluşu
- 19 Ağustos 1914 Osmanlı- Bulgar ittifak ve dostluk antlaşması
- 18 Mart 1915 Çanakkale Türk Deniz Zaferi
- Eylül 1916 6. Türk kolordusunun, Dobruca' ya gönderilmesi
- 27 Kasım 1916 50. Türk tümeninin Ustruma bölgesine gönderilmesi
- 30 Ekim 1918 Mondros Mütarekesi'nin imzalanması
- 2 Kasım 1918 Venizolos'un Yunan isteklerine dair İngiliz Başvekili Loyd Cord'a bir muhtıra vermesi
- 7 Kasım 1918 Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Heyet-i Osmaniyesi'nin kurulması
- 4 Kasım 1918 Doğu Trakya'ya bir Fransız alayının gelmesi ve Uzunköprü-Sirkeci demiryolunun işgali
- 10 Kasım 1918 Batı Trakya Komitesi'nin kuruluşu
- 14 Ocak 1918 bir Yunan taburunun Trakya demiryollarını işgal etmesi
- 22 Ocak 1919 müttefiklerin Paris Konferansı
- 22 Ocak 1919 Trakya Paşaeli Müdafaa-i Hukuk-u Osmaniye'nin İstanbul toplantısı
- 1 Mart 1919 Paris Konferansı Yunan işleri komisyonunun Doğu ve Batı Trakya'nın Yunanlılara verilmesini tavsiyeye karar vermesi
- 11 Mart 1919 Yüksek Konsey'in Trakya hakkındaki kararı geri bırakması
- 20 Mart 1919 Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Heyeti Osmaniyesi'nden bir heyetin İstanbul'dan Roma'ya hareketi
- 15 Mayıs 1919 Yunanlılar'ın İzmir'i işgal etmeleri
- Ekim 1919 Batı Trakya Komitesi'nin, merkezini Gümölcine'ye nakletmesi
- Ekim 1919 Trakyalılar Birliği ve Trakyalılar Komitesi'nin menfi faaliyeti
- 7 Ekim 1919 Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Heyet-i Osmaniyesi'nin, Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'yle birleşmesi

- 15 Ekim 1919-23 Mayıs 1920 müttefikler arası Batı Trakya hükümeti
- 16 Ekim 1919 Trakya- Paşaeli Cemiyeti ikinci kongresinin Edirne’de toplanması
- 17 Ekim 1919 İskeçe’nin Yunanlılar tarafından işgali
- 27 Kasım 1919 Neuilly Antlaşması
- 14 Mayıs 1920 Yunanlıların demiryolu ile Gümölcine’ye girmeleri
- 22 Mayıs 1920 Batı Trakya’nın Yunanlılar tarafından işgali
- 27 Mayıs 1920 Batı Trakya hükümetinin kurulması.
- 10 Ağustos 1920 müttefikler arası Trakya Antlaşması
- 10 Ağustos 1920 Sevr Muahedesi
- 21 Şubat-12 Mart 1921 Londra Konferansı
- 22 Mart 1922 müttefiklerin Türkiye ve Yunanistan’a mütareke teklifinde bulunmaları
- 10 Nisan-19 Mayıs 1922 Cenova Konferansı
- 25 Nisan 1922 Batı Trakya Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin kurulması
- 15 Mayıs 1922 Batı Trakya Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin Cenova Konferansı’na bir muhtıra vermesi
- 13 Haziran 1922 Garbi Trakya Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti’nin iç nizamnamesinin hazırlanması
- 3-11 Ekim 1922 Mudanya Konferansı
- 1 Kasım 1922 Osmanlı Saltanatı’nın kaldırılması
- 20 Kasım 1922 Lozan Konferansı’nın açılması
- 20 Kasım 1922 Trakya’nın Meriç Nehri’ne kadar, geri kalan kısmının TBMM Hükümeti’ne teslimi
- 30 Ocak 1923 Türk-Yunan murahhasları arasında Lozan’da esirlerin ve ahâlinin mübadelesine dair bir anlaşma imzalanması
- 31 Ocak 1923 müttefiklerin, Lozan Konferansı’nın birinci devresi sonunda Türk heyetine barış antlaşması projesini vermeleri.
- 23 Nisan 1923 Lozan Konferansı’nın ikinci devresi
- 24 Temmuz 1923 Lozan Barış Antlaşması’nın imzası
- 23 Ağustos 1923 Lozan Barış Antlaşması’nın TBMM tarafından tasdiki

II. İNCELEMELER

A. SES BİLGİSİ (FONETİK)

BATI TRAKYA AĞZINDA SES ÖZELLİKLERİ

Ağız çalışmalarında üzerinde en çok durulan konu ses bilgisidir. Fonetik etkenler ve yaygın eğilimler altında kalan konuşma dili; ünlüleri, ünsüzleri ve ses olayları bakımından ses bilgisi başlığı altında incelenmekte, ağızların ses düzeni ve varlığı da bu çerçevede açığa çıkarılmaktadır.

Türkçe, ünlüleri bol olan bir dildir. Bu ünlü bolluğu yalnız Türkçenin değil, tüm Ural-Altay dillerinin de ortak özelliğidir. Bol ünlü, seyrek ünsüz, kurallı ve aydınlık bir ses yapısı Türkçenin en önemli özelliklerinin başında gelir.

1. ÜNLÜLER

İncelememize esas olan Batı Trakya Türkleri Ağzında Türkiye Türkçesi ile ortak a, ı, o, u, e, i, ö, ü temel ünlüleri yanında komşu seslerin etkileri veya konuşan kimselerin konuşma özelliklerine bağlı etkiler altında oluşmuş ve boğumlanma nitelikleri değişmiş başlıca ünlü türleri şunlardır:

1.1. Ünlü Türleri

1.1.1. a ünlüsü

Kalın, düz, geniş bir ünlüdür. Ön, iç ve son seste bulunur. Boğumlanması yazı dilindeki a ünlüsü gibidir.

abdezlikleri (III-32), aliyırlar (VII-a-2), anni (III-67), asiyeler (VII-b-2)

1.1.2. ā ünlüsü

Uzunluğu a ünlüsünün iki katıdır. Hem Türkçe kelimelerde, hem de yabancı kelimelerde bu sesi görürüz. Türkçe kelimelerde ğ, h, k, r, y ünsüzleri iç ve son seste kimi ünsüzlerin önünde düşerek ya da bir ses değişimi ile eriyip yiterek, kendisinden önce gelen ünlüyü uzatırlar. Bu ses hadisesinde a ünlüsü de uzar.

āāç (VIII-b-5), akrabānların (VII-a-52), aradılār (II – a – 5)

1.1.3. á (a/ı) arası “a” ünlüsü

Bu ses a ve ı sesleri arasında bir söyleyişle çıkar, daha çok a’ya yakındır. Kelime başında ortasında ve sonunda görülür. (a/ı) arası, çene bakımından a’ya daha yakın yerde boğumlanan daralmış, düz yarı geniş, kalın bulanık, yanındaki ünlüler üzerinde daraltma etkisi gösteren ünsüzler ile kendinden önceki ya da sonraki hecelerin dar ünlülerinin etkisi ile oluşmuş kapalı a’dır.

yaparsán (IX-c-47)

1.1.4. æ ünlüsü

Bu ses a ve e sesleri arasında yarı ince söylenmektedir. Asli olanı a sesidir ağızda yanındaki kelimelerin tesiri ile oluşmaktadır. Kelime başında ve içinde bulunur.

çöræğ (I-c-19), fæbrikanın (II – g – 18), gældi(VIII-a-1), mæhmæt (I-a-2), vær (VII-a-11)

1.1.5. e ünlüsü

İnce, düz, geniş bir ünlüdür. Yazı dilindeki e’ ye benzer ve ön, iç, son seste bulunur.

eğittiriliyi (VI-15)

erenderesin (I-a-6)

ekiyi (VIII-a-52)

erendire (I-a-7)

elcağızlarımız (VIII-a-52)

evvelak (V-a-11)

emnēnin (VII-a-7)

eyer (I-a-17)

1.1.6. é ünlüsü

e ünlüsünden daha ince bir e ünlüsüdür. i' ye yakın bir sestir. Ön iç seslerde bulunur.

déildi(IX-c37), év(II-c-3), évler(II-c-7)

1.1.7. ē ünlüsü

Uzun e ünlüsüdür. Sürekli yumuşak ünsüzlerin düşmesinden sonra görülen ünlü kaynaşması sonucunda uzun (ē) e türü ortaya çıkar.

bēygir(IX-a-10), emnēnin (VII-a-7), ēpsi (V-a-149), gidērdik(IX-a-6)

1.1.8. ı ünlüsü

Kalın, düz, dar bir ünlüdür. Ön, iç ve son seste bulunur. Yazı dilindeki ı sesi ile aynıdır.

fæbrikanın (II-g-18), kırmā(IX-a-1), kızanım(IX-a-9), ogasını (II-b-40)

1.1.9. “ı/u” arası, yuvarlak “ı” ünlüsü (ɪ)

yağmır <yağmur (II-f-3)

1.1.10. i ünlüsü

Türkçedeki i sesi ile aynıdır.

içmēcek (I-b-16), iğlenlen(IX-b-1), ikindinlin (VIII-a-1), ipcağzını (I-c-14), iyiyik (VIII-a-7)

1.1.11. ĩ ünlüsü

ğ, h, n, y ünsüzlerini düşmesinden, iki i sesinin kaynaşmasından oluşur.

di̇i<diyi<diyor(IX-a-25), di̇il<değil(V-a-12), di̇im<diyim<diyorum(III-13)

1.1.12. ĩ ünlüsü

Uzun i'dir. Batı Trakya Türkçesi ağızında bu ünlüye rastlamaktayız.

bĭtti(I-a-10), gitti(IX-b-36), gōri(I-d-10), hĭc(III-67), okĭler(IX-c-29), patlayĭ(IX-b-19), süslĭler(V-a-107), toplani(IX-c-1)

1.1.13. o ünlüsü

Kalın, yuvarlak, geniş bir ünlüdür. Yazı dilindeki o ünlüsü ile aynıdır.

ogasını (II – b – 40)

oliyi (VI – 1)

okumağ (II – e – 5)

onnarı (II – b – 57)

okuniyi (VI – 21)

oturti (III-65)

okuyi (II – b – 53)

otuz (II – a – 2)

olcağnı (II – b – 61)

1.1.14. ō ünlüsü

Uzun o'dur. Batı Trakya Türkçesi ağızında bu ünlü az görülür.

bōradan(IX-b-2), çōk(IX-a-9), çōku(IX-b-19), dōru(VIII-a-30), kōndak(VIII-a-39)

1.1.15. ǫ ünlüsü

o ile u arası, u sesine yakın bir sestir. Daha çok kişi zamirleri ile işaret sıfatlarında görülür.

bōra(IX-c-8), bōraya(IV-f-74), çōçuğmuz(II-c-6)

1.1.16. “o/ö” arası öndamak “o” ünlüsü

“o/ö” arasında, yuvarlak, geniş, yarı kalın bir ünlüdür. Ön damakta oluşan, yarı-açık “ö” ünlüsünün boğumlanma noktasının orta-damak sınırına kayması ile boğumlanan, “a” ile “o” arasındaki ses basamağında bulunan, seyrek rastlanan kalınlaşmış bir “ö” veya incelmış bir “o” ünlüsüdür.

1.1.17. ö ünlüsü

İnce, yuvarlak, geniş bir ünlüdür. Yazı dilindeki ö gibi boğumlanır.
gönlünden<gönül+ünden(I-d-5), gösteriyi(IX-c-52), öküzleri(IX-b-14)

1.1.18. õ ünlüsü

Uzun ö ünlüsüdür. Bu ağızda çok sık kullanılmaz.
böcekte(IX-c-40), bõrek(I-a-5), dõrt(IX-c-34), gözden(IX-b-19), õlen(IX-b-19),
õnemli(IX-b-23)

1.1.19. u ünlüsü

Kalın, dar, yuvarlak bir ünlüdür. Yazı dili ile aynı boğumlanır. Ön, iç ve son
seste bulunur.

unları (VI-16), urumca (V-b-31), uyuller (VIII-a-54), doum (II-a-5),
duumlu (II-a-10), goyunun(IX-b-29), kumbinālar(IX-c-55), suvattık(IX-c-43)

1.1.20. ū ünlüsü

Uzun u sesidir. Genellikle ğ sesinin düşmesi ile uzar.
ūndan (IX-c-41), yūkarı (IX-c-45)

1.1.21. ũ ünlüsü

u-o arası o'ya yakın bir ünlüdür.
būrda(III-3), būra(III-20)

1.1.22. ú ünlüsü

u-ı arası ı'ya yakın söylenen bir ünlüdür.
çúcuklara(IX-b-2),úfak(II-d-13),úfaktı(IX-a-1)

1.1.23. ü ünlüsü

İnce, dar, yuvarlak bir ünlüdür. Yazı dilindeki ü sesinin özelliklerini taşır. Sürekli yumuşak ünsüzlerin (ğ, h, y) düşmesinden sonra görülen ünlü kaynaşması sonucunda oluşur.

üğlenleyin (VI – 6), üle (VI – 22), ünceden (VI – 15), üylen (VI – 1)

1.1.24. ū ünlüsü

ūle(VII-a-20), kūlerde(IX-c-5), kūyün(VII-a-110)

1.2. Ünlü Düşmesi

Anadolu ağızlarında olduğu gibi ön ses, iç ses ve son seste görülmektedir. Bir ünlü ile biten ve akuzatif eki almış olan kelimelerin koruyucu y ünsüzünden sonraki ünlünün düşmesiyle kendini gösterir.

1.2.1. a düşmesi

alcam<alacağım(II-b-61)

ascak<asacak(V-a-110)

babanem<babaannem(III-37)

burda<burada(V-a-2)

kaynam<kaynanam(III-59)

kaynatam<kayın+atam(III-60)

kırılca<kırılacak(II-g-25)

koycek<koyacak(III-75)

olcağnı<olacağı(II-b-61)

ordanda<oradanda(II-b-45)

orlarda<oralarda(V-a-81)

1.2.2. e düşmesi

istiycek<isteyecek(I-e-13), mesla<mesela(II-11), nerde<nerede(III-14)

nerden<nereden(III-14), nolcek<ne olacak(I-a-2)

1.2.3. ı düşmesi

adımcıġni<adımcıġını(I-c-2)

aşāġ<aşāġı(V-a-35)

ayakkapları<ayakkabıları(IX-b-3)

1.2.4. i düşmesi

hakik<hakiki(II-f-5)

yetmiy<yetmiyi<yetmiyor(IV-c-31)

sācde<sacide(IV-h-16)

fehme<fehime(V-b-58)

elbiselerni<elbiselerini(V-a-86)

güzelliġne<güzelliġine(V-a-70)

1.2.5. o düşmesi

kosva<kosova(II-e-30)

1.2.6. u düşmesi

burnusuna<burun+usuna(I-b-5)

1.2.7. ü düşmesi

gönlünden<gönül+ünden(I-d-5)

tütüncüġnü<tütüncüġünü(II-f-3)

1.3. Ünlü Türemesi

Bilinen veya bilinmeyen fonetik sebeplerle, bazı kelimelerin ön, iç ve soneslerinde ünlü türemesi adını verdiğimiz bazı ünlüler ortaya çıkmaktadır. Gramer açısından hiçbir yapı fonksiyonu bulunmayan bu fonetik olayın Rumeli ağızlarında başlıca şekilleri şunlardır:

Kelime başında ünlü türemesi, r ve n sesleri ile başlayan alıntı kelimelerde meydana gelmektedir.

1.3.1. Ön Türeme

erendire<rende(I-a-7)

erenderesin<rendelesin(I-a-6)

urumca<Rumca(V-b-31)

1.3.2. İç Türeme

amicen<amcan(III-14)

alaman<alman(IV-d-20)

1.3.3. Son Türeme

emzirisına(I-d-10)

kaçarkene<kaçarken(II-g-5)

derkene<derken(IV-f-44)

1.4. Ünlü Değişmeleri

Ünlü değişmelerini kalın ünlülerin incilmesi, ince ünlülerin kalınlaşması, geniş ünlülerin daralması, dar ünlülerin genişlemesi, düz ünlülerin yuvarlaklaşması, yuvarlak ünlülerin düzleşmesi başlıkları altında ele alacağız.

1.4.1. Kalın Ünlülerin İncelmesi

a>e:

Batı Trakya Ağızı'nda örneklere baktığımızda c, l, m, n, r, s, y ünsüzlerinin inceltici tesiriyle bu ünlü değişmesine rastlamaktayız.

akşaminnen<akşamınnan<akşamleyin(IX-a-53)

çocuğunnen<çocuğunnan(IV-c-13)

emcan<amcan(IV-g-23)

nolcek<nolcak(III-1)

oyalendi<oyalandı(IV-h-12)

setendi<satendi(IV-g-11)

tarledasın<tarladasın(IX-a-57)

terlada<tarlada(III-11)

yapcek<yapacak(IV-f-52)

ı>i :

Kelime başında, ortasında ve sonunda görülen bu ünlü değişmesinde ç, l, m, s, ş, z ünsüzlerinin tesiri olduğu açıkça görülüyor. Bu ağızda görülene geçmiş zaman ekinde bu değişime rastlanır.

alti<altı(III-5)

ātārmişlar<atarmışlar(I-e-8)

bıraktı<bıraktı(V-a-58)

mişir<mısır(VI-33)

yanık<yanık(IX-b-16)

yatsi<yatsı(IX- a-53)

Yükleme hâli eki –ı ünlü uyumuna uymayarak –i olmaktadır.

açılışini<açılışını(V-b-37)

akrabaliği<akrabalığı(VIII-40)

Şimdiki zaman çekimlerinde –yor ekinin düşmesi ile kendinden önceki yardımcı “ı” ünlüsünü “i” ye dönüştürdüğü görülür. Bu ünlü değişmesinde düşen y ünsüzünün inceltici özelliği ve tesiri de rol oynamaktadır.

taniyi<tanıyor(VIII-42), yatıy<yatıyor(VIII-43)

1.4.2. İnce Ünlülerin Kalınlaşması

Batı Trakya Ağzında çok fazla örneklerine rastlanmamaktadır. Genellikle ı<i değişmesinde örnekleri vardır. Ön, orta ve son seslerde görülebilen ünlü değişmesidir.

berāsı<beresi(IV-g-18)

çızgılı<çizgili(IV-g-18)

getiridik<getirirdik(IV-f-78)

sıldı<sildi(IV-h-7)

1.4.3. Geniş Ünlülerin Daralması

a>ı :

mıstıfa<mustafa(V-b-24)

rımazanda<ramazanda(III-10)

a>i :

yapıcek<yapacak(III-11)

e>i :

Batı Trakya Ağzı'nda örneklerine sıkça rastlanan bir ünlü değişmesidir. y ünsüzünün inceltici tesiriyle e ünlüsü sıkça i'ye dönüşmektedir.

Bu ağızda gice, ni, yi-, di- kelimeleri eski şekilleriyle muhafaza edilmektedirler. Yazı dilimize göre bu kelimelerde de e>i değişmesi vardır diyebiliriz.

biğenmiş<beğenmiş(V-a-15)

çikerdin<çekerdin(II-g-7)

didelerimiz<dedelerimiz(III-10)

diil<değil(IX-a-26)

dimek<demek(IV-a-23)

giceleri<geceleri(IV-5-49)

niler<neler(V-a-129)	şiyler<şeyler(IV-f-86)
nireye<nereye(IV-h-48)	tiyze<teyze(V-b-28)
siyrēk<seyrek(VIII-42)	tiyzeşi<teyzeşi(V-a-10)
şikerleri<şekerleri(IV-f-90)	yimedim<yemedim(V-a-56)
şiyde<şeyde(V-a-3)	yingene<yengene(I-e-10)

o>u :

Batı Trakya Ağızlarında en belirgin ses özelliklerinden birisi ilk hecedeki o ünlüsünün u ünlüsüne dönüşmesidir.

O zamiri yalın halde veya çekime girdiğinde u şekline girer.

çucuğumuz<çocuğumuz(III-7)	mutormuz<motorumuz(IV-h-22)
duktor<doktor(III-11)	unları<onları(IV-g-18)
duumluyum<doğumluyum(III-5)	unu<onu(I-b-16)
kucca<koca(IX-49)	urdā<orada(IV-a-1)
kuvanın<kovanın(IX-a-68)	uvālarda<ovalarda(III-10)
kuyardık<koyardık(IV-e-6)	

ö>ü :

Batı Trakya Ağzının karakteristik özelliklerinden biri, geniş-yuvarlak ünlülerin dar-yuvarlak ünlülere dönüşmeleridir. Genellikle de kelimelerin ilk hecelerindeki ö sesleri ü olmaktadır.

bülece<böylece(IX-a-16)	süüleyim<söyleyeyim(III-5)
bülgesi<bölgesi(II-f-9)	üde miyi<öde miyor(III-6)
düvdürüdü<dövdürüyordu(IV-f-91)	üğlene<öğlene(VI-34)
küden<köyden(VIII-39)	üğrenmeye<öğrenmeye(IV-d-6)
sülediler<söylediler(IX-a-47)	ülece<öylece(IX-a-2)
sülettiriyi<söylettiriyor(IV-h-24)	ünceden<önceden(VI-15)

1.4.4. Dar Ünlülerin Genişlemesi

i>a :

Örnekleri az olan bir ünlü değişmesidir.

ibraham<İbrahim(II-d-16)

i>e:

sahebi<sahibi(I-d-15)

yane<yani(II-d-38)

yüreğene<yüreğine(V-a-13)

u>o:

boracına<buracına<buracığına(IX-a-76)

borsada<bursada(III-7)

kondak<kundak(IX-a-39)

ü>ö:

bütön<bütün(V-a-83)

yörü<yürü(IV-h-27)

yürüdüğünde<yürüdüğünde(V-a-141)

yörüsün<yürüsün(I-c-12)

1.4.5. Düz Ünlülerin Yuvarlaklaşması

Bu ağızda örnekleri çok fazla yoktur.

a>u:

bubamla<babamla(IV-f-25)

buba<baba(III-8)

bubacımdan<babacığımdan(V-a-40)

e>o:

çimente<çimento(IV-h-20)

i>u:

yağmır<yağmur(II-f-3)

i>ü:

evüvüz<evimiz(III-7)

1.4.6. Yuvarlak Ünlülerin Düzleşmesi

o>ı:

çıkardo<çıkardı(IX-a-27)

u>i:

duydimiz<duyduğumuz(VIII-39)

ifak<ufak(VIII-43)

kuruttılar<kuruttular(III-11)

olurdi<olurdu(I-e-17)

yumuşiyi<yumuşuyı<yumuşuyor(I-a-13)

ü>i:

bitin<bütün(V-b-3)

1.5. İkiz Ünlüler (Diphthong)

Batı Trakya Türkçesi Ağzı'nda diftong ses olayı sürekli yumuşak (h, ğ ve y) ünsüzlerin düşmesinde görülür. Ağızda boğumlanma nitelikleriyle ünlüleri andıran bu ünsüzlerden biri iki ünlü arasında kalınca yumuşayarak düşer ve bunun sonucunda da iki ünlü yan yana gelir. Böylece de diftong olayı gerçekleşir. Bu diftong olayında zaman zaman iki ünlüden biri uzun ünlü olur.

1.5.1. Alçalan İkiz Ünlüler (Falling Diphtong)

İkinci unsuru birinciye göre daha dar ve kısa olan ünlülerdir.

au, ei, ou, öü, ai, aı

aşarı<aşağı(IV-e-2)

doum<doğum(II-a-5)

deildi<değildi(V-a-19)

köstei<kösteği(IV-a-20)

1.5.2. Yükselen İkiz Ünlüler (Rising Diphtong)

İkinci unsuru birinciye göre daha geniş olan ikiz ünlülerdir.

üe, ua, ea, io, ie,uo

die<diye(IX-10)

küe<küye<köye(VIII-39)

muābbet<muhabbet(V-a-30)

oluō<oluyor(V-a-79)

1.5.3. Eşit İkiz Ünlüler (Neutral Diphtong)

Bünyesinde aynı türden iki ünlü barındıran ikiz ünlülerdir. Batı Trakya Ağzında eşit ikiz ünlüler h ve y ünsüzlerinin düşmesi sonucunda bu ünsüzlerinin iki yanında bulunan ve ayrı hecelere ait olan aynı cinsten ünlülerin yan yana gelmeleriyle ortaya çıkarlar.

aa, ee, ii, āā

āāç<ağaç(IX-b-5)

büük<büyük(II-a-3)

dediin<dediğin(II-a-17)

dii<diyi<diyor(IX-a-25)

diil<değil(V-a-12)

diim<diyim<diyorum(III-13)

duumluyum<doğumluyum(II-a-2)

ekii<ekiyor(II-f-6)

küüne<köyüne(V-a-59)

ödenii<ödeniyor(II-d-4)

pişiriiz<pişiriyiz<pişiriyoruz(IV-e-9)

süüleyim<söyleyeyim(II-a-5)

yapmāā<yapmaya(I-d-22)

1.6. Ünlü Uyumu

Ünlü uyumu bir kelimedeki ünlülerin kalınlık-incelik ve düzlük-yuvarlaklık bakımından birbirlerine uyması olayıdır. Bu olay Türkçenin en göze çarpan özelliği olup, köklerde veya kök ve eklerde, bir kelimenin bütün ünlüleri yukarıda belirttiğimiz bakımlardan birbirine benzerler.

1.6.1. Kalınlık-İncelik Bakımından Ünlü Uyumu

Türkçede bir kelimedeki ünlülerin hepsi ya kalın (a,ı,o,u) ya ince (e, i, ö, ü) olabilir. Türkçe bir kelimedede hem kalın, hem ince ünlü bulunmaz.

“a,ı,u,o” ile başlayıp “a,ı,o,u” ile biten kelimeler

apış(IV-a-37)	kızanım(VIII-a-12)
boracına(VIII-a-76)	kuvanın(VIII-a-68)
candırmalar(V-b-29)	masumcığım(VIII-b-8)
çamāşır(VIII-a-60)	sallancık(IV-a-11)
hāni(VII-a-83)	urbā(IV-d-12)
kāpcık(VIII-a-68)	urganı(IV-e-4)
karılan(VII-a-27)	urumca(V-b-31)

“e,i,ö,ü” ile başlayıp “e,i,ö,ü” biten kelimeler

bülece(VIII-a-16)	köstek(IV-a-17)
çenberin(VIII-a-74)	mevlidlerde(VII-a-93)
çilencikle(III-7)	resim(VI-57)
dünjürcü(II-b-15)	tülbent(VII-a-182)
etkinlik(VI-58)	yingene(I-e-10)
gölle(VI-50)	zēnginlik(VII-a-85)
güveysi(VII-a-6)	

Yabancı kelimelerde büyük ünlü uyumu

Bu ağızda Arapça, Farsça, Yunancadan girmiş kelimeler de çoğu kez Türkçemizdeki kalınlık-incelik uyumuna uymadıkları görülmektedir.

dünyaya(VIII-a-34)	okurkane(VII-a-58)
fesâtlığına(VII-a-53)	sabahlin(VIII-a-54)
ikram(VI-6)	takina(VIII-b-8)
ilaçlarla(VIII-a-40)	tarlikada(VIII-a-54)
makine(VIII-a-51)	televizyonlardā(VII-a-20)
misafir(V-a-141)	yatsi(VIII-a-53)
nüfusa(VIII-a-32)	

1.6.2. Düzlük-Yuvarlaklık Bakımından Ünlü Uyumu

Düzlük-yuvarlaklık uyumu Türkçede, bir kelimedede düz ünlüleri, düz ünlülerin, yuvarlak ünlüleri ise dar-yuvarlak veya düz-geniş ünlülerin takip etmesi olayıdır.

Bir kelimedede düz ünlülerden sonra ancak düz ünlüler gelir. Bir kelimedede yuvarlak ünlülerden sonra ancak dar-yuvarlak veya düz-geniş ünlüler gelir. Yuvarlak ünlüler o, ö, u, ü ünlüleridir. Dar-yuvarlak ünlüler u,ü; düz-geniş ünlüler de a,e ünlüleridir. Demek ki Türkçe kelimelerde o, ö, u, ü ünlülerinden sonra ancak a, e, u, ü ünlüleri gelebilir.

“a,e,i,i” ile başlayıp, “a,e,i,i” ile devam eden kelimeler

biğenmiş(V-a-15)	küçüklerine(VIII-b-14)
gelinliker(II-b-2)	künahmış(VIII-a-63)
harbalı (II-b-5)	mevlid(V-a-80)
karılan (VII-a-27)	sünnet(V-a-86)
kavninnen(II-c-20)	tarlikada(VIII-a-54)
kıscağzı (V-b-21)	türküler(V-a-93)

“o, ö, u, ü” ile başlayıp “a,e” , “u,ü” ile devam eden kelimeler

çöreğ(V-a-134)

dondunu(V-a-97)

duman(VII-b-4)

komşu(VIII-a-63)

kucca(VIII-a-70)

oğlan(II-c-17)

takılıyō(V-a-105)

topalı(VII-a-70)

torunumu(VII-a-38)

yufka(V-a-138)

1.7. Dil Benzeşmesi

1.İlerleyici (progressive) ünlü benzeşmesi

2.Gerileyici (regressive) ünlü benzeşmesi

1.7.1. İlerleyici Ünlü Benzeşmesi

Bir ünlü, kendisinden sonra gelen ünlüleri etkiler ve buna ilerleyici ünlü benzeşmesi denir. Batı Trakya Türkleri Ağzı’nda ilerleyici ünlü benzeşmesi ile ilgili birkaç örnek:

e-a>e-e: sefte<seftah

a-e> a-a: kardaş<kardeş

ü-i>ü-ü: evüz<evimiz(II-b-47)

e-a-e> e-e-e: ferece< ferace

a-i> a-ı: yatsi< yatsı

1.7.2. Gerileyici Ünlü Benzeşmesi

Bir ünlü kendisinden sonra önce gelen ünlüleri etkiler. Buna gerileyici ünlü benzeşmesi denir. Batı Trakya Türkleri ağızında bu benzeşme karşımıza şu şekillerde çıkar:

i-i< e-i: dimek(I-e-23), gice(II-g-19), yimek(II-g-11), tikerlikli(IV-f-87)

u-u<o-u: çucuk(I-e-3), duumlu(II-a-10)

a-a< e-a: nāpcan <ne yapcan(II-d-21)

e-a-e<a-a-a: barabar<beraber

o-u<u-u: duru<doğru

2. ÜNSÜZLER

2.1. Batı Trakya'da Görülen Ünsüz Türleri

“b, P, c, ç, d, T, f, g, h, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z.”

Görüldüğü gibi Batı Trakya Türkleri Ağızı'nda ünsüzler yazı dilindeki ünsüz seslere benzer. Yalnız bu ağızda yazı dilindeki ünsüzlerden farklı olarak P, T ünsüzlerinin kullanıldığını görüyoruz. Böylece B. Tr. T. A.' da ünsüz sesler yirmi iki tanedir.

j ünsüzünün yerine de, c ünsüzü gelmektedir. Bunun nedeni, her iki ünsüzün de damak-diş ünsüzleri olmasıdır.

candırmalar(V-b-29) gibi.

Batı Trakya Türkleri Ağızı'nda j-c değişimi genellikle yabancı kelimelerde karşımıza çıkmaktadır.

Batı Trakya Türkleri Ağızına baktığımızda ünsüzler şu şekildedir:

2.1.1. b ünsüzü

Süreksiz, yumuşak dudak ünsüzüdür. Ön, iç ve son seste bulunur.

bajbakanı (V-b-56)
başkam (VII-a-72)
bırağdım (VIII-a-24)
biğendim (V-a-10)
bilmim (VII-a-62)
bilodum (III-40)
bisim (VII-a-34)
bülegi (V-a-19)
büleleyn (V-a-51)

2.1.2. b ile p arası “b” ünsüzü (P)

Bu yarı tonlu “b-p” arası ünsüz, patlamasını kaybetmiş olduğu için b’ye yakın bir “p” olarak görülür. Bu ünsüz normal kullanımının yanında p>b değişiminin sonunda da ortaya çıkmakta, bazen de tonsuzlaşmaya doğru eğilim göstererek “P” şeklinde de söylenebilmektedir:

tePsi(I-a-14)

2.1.3. c ünsüzü

Süreksiz, yumuşak, diş-damak ünsüzüdür.

candırmalar(V-b-29), cebap (III-45), cōk (V-b-4),

2.1.4. c ile j arasında telaffuz edilen “c” ünsüzü (ç)

Sızıcılaşma yönündeki ünsüz değişmesinin ara merhalesi durumunda olan, yarı sızıcılaşmış bir ünsüzdür. “c” ile “j” arasında söylenmektedir:

iç(IX-c-35), hiç(II-e-2), kaç(IV-b-47), yaç(II-a-5), üç(IV-a-31)

2.1.5. j<ş<c arası sesler

kumaj(II-b-5), ölmüj(VII-a-186), hojgeldin(V-b-20)

2.1.5. ç ünsüzü

Süreksiz, sert, diş-damak ünsüzüdür.

çeğirmeli (I-a-14), çenberin (VIII-a-73), çöræğ (I-c-19)

2.1.6. d ünsüzü

Süreksiz, yumuşak, diş ünsüzüdür. Boğumlanması sırasında dudaklar açık, dil ucu kapanma oluştururken dil sırtı da düzleşmekte, ses telleri de titremektedir.

dayınan (V-a-2),

dizebiliy misin (III-69),

demekkili (I-c-7),

doğriler (VII-b-3),

demekkine (I-c-3),

doru (VIII-a-30),

deyiler (VII-a-19),

döndürüysin (VII-b-8).

2.1.7. f ünsüzü

Sürekli, sert, sızcı, dudak ünsüzüdür.

faıdası (IX-b-17), feracemi (III-82), filokfu (VI-15)

2.1.8. g ünsüzü

Süreksiz, yumuşak, damak ünsüzüdür. Bu ünsüz son seste bulunmaz.

gadara (V-b-54)

gældi (VIII-a-1)

gene (VII-a-89)

gırk (VIII-a-33)

gıbice (III-65)

gicenin (VI-17)

goyun (I-b-16)

gölle (VI – 3)

gülüsımız (VIII-a-64)

güsel (VI – 9)

2.1.9. h ünsüzü

Sürekli, sert, gırtlak ünsüzüdür. Ön, iç seste bulunur. Son seste ise düştüğü görülür.

hanım (VII-a-73), harbalı (II – b – 5), hasıdı (II – a – 13), askere (II – a – 5), hıdırlez (VI-33), hocanen (III-36), hojbulduk (V-b-20)

Kimi kelimelerin yapısında **h** ünsüzünün zayıfladığı ve görevini yanındaki ünlüye bırakarak düştüğü görülür. Bu düşme sonucunda **h** ünsüzünün görevini yapacak ünlünün zaman zaman uzadığı da göze çarpar.

āfif(II-f-15), ēr(VII-a-177), ēmen(V-a-69), ēpsi(V-a-14), üseyin(V-c-3)

2.1.10. ħ ünsüzü

Hırıltılı h sesidir.

yoħtu(IV-c-19)

2.1.11. k ünsüzü

Süreksiz, sert, art-damak ünsüzüdür. Bu ünsüz zaman zaman yerini g ünsüzüne bırakır.

kardaşımın (III-34)

karılan (VII-a-27)

kātir (V-b-48)

kırdan (I-d-11)

kıscağzı (V-b-21)

kıyat (VI – 28)

kızlarlan (VII-a-97)

kimsi (I-c-18)

konişiler (VII-a-96)

konzolozumuzun (VI – 13)

kozlar (V-b-47)

köstēni (I-c-11)

kucca (VIII-a-70)

kūden (VII-a-2)

kūnahmış (VIII-a-63)

2.1.12.  ünsüzü

Kalın k ünsüzüdür. Bu ağızda bu ünsüz pek fazla kullanılmaz.
kırk(II-b-13), kōndak(VIII-a-39)

2.1.13. l ünsüzü

Sürekli, yumuşak, diş-dudak ünsüzüdür.
ülē(VII-a-177), gölle(VI-50), topalı(VII-a-70).

2.1.14. m ünsüzü

Sürekli, yumuşak, dudak ünsüzüdür.
mahälleye (II – c – 3), mæhmæt (I-a-2), makaz (I-c-18), mamam (VII-a-88)

2.1.15. n ünsüzü

Sürekli, diş-damak ünsüzüdür.
karılan<karıylan(VII-a-28),kızınım(IX-a-7),nohusalılar(VIII-a-34),nolcağmış(IX-
b-27).

2.1.16. ŋ ünsüzü

Eski Türkçe'den itibaren kullanılan Anadolu Ağızlarında da görülen ŋ ünsüzünün ön ve arka boğumlanmalı yani ince ve kalın sıradan olmak üzere iki türü vardır. Ön boğumlanmalı ŋ ünsüzü ince ünlüler yanında, diğeri ise kalın ünlüler yanında bulunur.

düñürcü(II-b-15)

2.1.17. p ünsüzü

Süreksiz sert, dudak ünsüzüdür.

pilaf (VI – 4), pilatiya (VI – 7), pirogram (VI – 17), pişiriyer (VI – 2).

2.1.18. r ünsüzü

Sürekli, yumuşak, akıcı bir ünsüzdür. Ön seste r ünsüzü daima yabancı kelimelerde bulunur. Zaman zaman r ünsüzünün, özellikle tek heceli kelimelerin sonunda düştüğü görülür.

resimci<resimciği(VIII-a-19), yapær (VII-a-17), yirlerē (VII-a-48)

2.1.19. s ünsüzü

Sürekli, sert diş-damak ünsüzüdür. Ön seste bu ünsüz çoğu Türk dillerinde olduğu gibi B. Tr. T. A.' da da değişikliğe uğramamıştır.

sağdi (III-37)

sahebi (I-d-15)

salamsın (I-a-7)

sankim (VII-a-53)

sātleri (VI-17)

sebabı (VIII-a-31)

seçiyilēr (VII-a-95)

sergililer (VI-16)

sıçana (I-a-8)

siyrēk (VII-a-85)

sokāğ (V-b-30)

sorusın (VII-a-72)

soyunı (VII-a-72)

sūle (V-b-30)

sülemiştir (III-96)

2.1.20. ŧ ünsüzü

Sürekli, sert, diŧ-damak ünsüzüdür.

çamāŧır(VIII-a-60) ŧiyde (V-a-3), ŧiyler (III-62)

2.1.21. t ünsüzü

Süreksiz, sert, diŧ ünsüzüdür.

takılıyō (V-a-105), takina (VIII-b-8), tarlıkada (VIII-a-54), tamam (III-101), televizyonu (VI-25)

2.1.22. v ünsüzü

Yumuŧak, sürekli diŧ-damak ünsüzüdür. Bu ses zaman zaman ön seste yerini **h** ünsüzüne bırakıyor ve iç seste de düŧtüğü görülür.

voganlar (II – e – 21), vær (VII-a-11), verilmeyi (VII-a-48)

2.1.23. y ünsüzü

Yumuŧak, sürekli, akıcı bir ünsüzdür. Ancak, bu ünsüz yumuŧak bir ses olduğu için zaman zaman kelime içinde eriyerek düşer.

yanik (VIII-b-16), yapær (VII-a-17), yirlerē (VII-a-48), yisenize (VIII-b-14), yürüdünen (I-c-5), takılıyō (V-a-105)

2.1.24. z ünsüzü

Sürekli, yumuŧak, diŧ-damak ünsüzüdür. Bu ünsüz zaman zaman son seste s ünsüzüne dönüşür.

düzeltiliridik<düzeltiliridik(VIII-b-6), zēnginlik(VII-a-85)

2.1.25. z ünsüzü

z-s arası ünsüzdür. Bu ünsüze bu ağızda çok fazla rastlanmaz.

alt üz(I-a-16), azcık(I-a-18)

2.2. Kaynaşma

Hece kaynaşması f, g, ğ, h, k, n, v, y gibi aşınmaya ve düşmeye elverişli ünsüzlerin, yanlarındaki ünlülerle birlikte düşerek kelime içindeki hece sayısını azaltmaları demektir. Bu ses hadisesi Batı Trakya Ağızlarındaki ğ, h, n, r ve y ünsüzlerinin kaynaşmasıyla oluşmaktadır.

Batı Trakya Türkleri Ağızı'nda kaynaşma olayı sıkça görülür. Mevcut kaynaşma ses olayında, iki ya da üç ayrı sözcüğün birleşerek yeni, çok heceli bir sözcük oluştuğu görülür. Buna göre:

kaynam<kayınanam<kayınvalidem(III-59)

kaynatam(III-60)

nolcek<ne olacak(I-a-2)

noldu<ne oldu(IV-h-28)

zağnersem<zannedersem(II-b-65)

2.3. Ünsüz Düşmesi

Batı Trakya Ağızlarında kelime başlarında h, y ünsüzleri, ortalarında ve sonlarında h, y, ğ, k, n, r, t ünsüzleri düşmektedir. Bu ünsüz sesler düşerken kendilerinden önceki ünlüyü de genellikle uzatırlar. Bölgemiz ağızında kelime başında, ortasında ve sonunda görülen ünsüz düşmeleri şunlardır:

2.3.1. h düşmesi

āfif<hafif(II-f-15)

ānım<hanım(II-c-8)

ēmen<hemen(V-a-69)

ēpsi<hepsi(V-a-142)

muābbet<muhabbet(V-a-30)

muācirlere<muhacirlere(IV-f-52)

rāmetli<rahmetli(II-d-14)
sabanın<sabah+leyin(III-13)

üseyin<hüseyin(IV-c-3)

2.3.2. y düşmesi

başkadı<başkaydı(VIII-a-100)
büle<böyle(V-a-17)
kō<köy(V-a-148)
karılan<karıylan(VII-a-28)
kocadadı<kocadaydı(II-b-44)

kūn<köyün(IV-f-34)
sülemese<söylemese(VII-a-112)
sülērdik<söylerdik(II-g-14)
üleydi<öyleydi(V-a-12)

2.3.3. ğ düşmesi

āāç<ağaç(VIII-b-5)
āşāki<aşağıdaki(II-c-9)
bacāmıza<bacağımıza(VIII-b-11)
bulcanı<bulacağımı(IV-a-39)

diil<değil(V-a-12)
doum<doğum(II-a-5)
resimci<resimciği(VIII-a-19)
yā<yağ(II-f-5)

2.3.4. k düşmesi

āşam<akşam(III-50)
ufacık<ufak+cık(IV-c-16)

2.3.5. n düşmesi

bocuk<boncuk(IV-a-8)
sorā<sonra(II-a-2)

2.3.6. r düşmesi

alile<aliler<alıyorlar(VIII-a-189)
çekiliyi<çekiliyor(V-a-25)
duruyo<duruyor(II-b-46)

düvdürüdü<dövdürürdü(IV-f-91)
düzeltiridik<düzeltirirdik(VIII-b-6)
istiyo<istiyor(II-b-24)

kaçıyo<kaçıyor(II-b-25)
kokuyo<kokuyor(I-b-12)

otudım<oturduğum(V-a-34)
uyuyo<uyuyor(VIII-a-57)

2.3.7. t düşmesi

abdezlükleri<abdestlikleri(III-32)

2.4. Ünsüz İkizleşmesi

Batı Trakya Ağzı'nda kelime içinde tek olan bir ünsüz sesin ikizleştiği kelimelere örneklerde sıkça rastlanmıştır.

amma<ama(IV-f-50)	onnarı<onları(II-b-57)
annadın<anladın(II-b-24)	ossun<olsun(V-a-60)
bunnan<bunlan(II-b-5)	sellenner<selenler(VIII-a-2)
çocuğunnen(IV-c-13)	sattın<satın(VIII-b-12)
emrinnen<emriylen(II-b-16)	sallāncakla<salıncakla(VII-a-38)
gēlsinner<gelsinler(II-c-13)	sōnnadan<sonradan(II-b-28)
kadınnar<kadınlar(II-b-31)	şekker<şeker(I-e-9)
koyyun<koyun(IV-c-22)	takkımla<takımla(II-b-3)
kucca<koca(VIII-a-70)	tüttün<tütün(II-f-17)
kuruttilēr<kurutuyorlar(II-g-31)	uyuller<uyurlar(VIII-a-54)
makkaz<makas(I-c-15)	zamannar<zamanlar(II-b-10)
mottoz<motoz(IV-f-75)	
nassı<nasıl(VIII-b-16)	

2.5. İkiz Ünsüzün Tekleşmesi

Rumeli ağızlarında ikiz ünsüzün tekleşmesi Arapça ve Farsça kelimelerin yanında genişletilmiş eklerle bazı Türkçe kelimelerde de görülmektedir.

bizāt<bizzat(VII-a-38), evella<evvala(I-a-5), hıdırlez<hıdırellez(VI-53), mahalde<mahallede(IV-e-2)

2.6. Hece Kaynaşması (Contraction)

Çok defa iki, nadiren daha ziyade komşu hecenin kaynaşması ile kendini gösteren bu olay, Anadolu ağızlarında olduğu gibi, Rumeli ağızlarında da boldur. Kaynaşan hecelerin iki ünlü arasında kaybolan ünsüzleri g, k, l, n, r, v, h, y gibi düşme veya ünlüleşme özelliği taşıyanlardır.

Yapılan incelemede hece kaynaşması özellikle şimdiki zaman eki “-yor” ekinde bolca görülmektedir.

alıyi<alıyorlar(VII-a-7)	oliyi<oluyor(I-a-14)
asiyeler<asıyorlar(VIII-b-2)	ödeyom<ödüyorum(II-b-39)
bilim<biliyorum(III-f-23)	pişiriiz<pişiriyoruz(III-e-9)
bilmim<bilmiyorum(VII-a-17)	soriler<soruyorlar(VII-a-79)
bulcanı<bulacağımı(III-a-39)	sölimi<söyleyeyim mi(II-d-38)
duydımız<duyduğumuz(VII-a-12)	süleyim<söyleyeyim(I-a-6)
düşünüz<düşünüyoruz(VIII-a-66)	toplaşiler<toplaşıyorlar(VII-a-92)
evlenmeyi<evlenmiyor(VII-a-60)	veriler<veriyorlar(VII-a-3)
gezilēr<geziyorlar(VII-a-22)	verilmeyi<verilmiyor(VII-a-48)
gitmecen<gitmeyeceksin(V-a-14)	veriyiz<veriyoruz(VII-a-2)
gülüsünüz<gülüyorsunuz(VIII-a-64)	vermilēr<vermiyorlar(VII-a-119)
kalmacak<kalmayacak(VIII-a-31)	yüziyeler<yüzüyorlar(VIII-b-2)
okudumuz<okuduğumuz(VII-a-63)	

2.7. Ünsüz Türemesi:

Batı Trakya Türkçesinde ünsüz türemesi genellikle vasıta hâli ekinde görülmektedir.

arabalān(IX-c-56)
ellen<elle(IX-c-52)
ülen<öğle
kiminnen<kiminle
sopalan<sopayla(IX-c-30)

2.8. Ünsüz Değişmeleri

p<b değişimi:

pasamaktan<basamaktan(IV-h-29)

piniler<biniyorlar(IX-c-50)

z<s / s<z değişimi

abdezlikleri<abdestlikleri(III-32)

basısı<bazısı(III-71)

güsel<güzel(VI-9)

herkez<herkes(IX-c-50)

kısım<kızım(IX-b-8)

kısken<kızken(III-96)

n<m değişimi

adanlar<adamlar(IV-g-3)

şindi<şimdi(IV-d-21)

g<ğ değişimi

agam<ağam(II-h-28)

g<k değişimi

bülegi<böyleki(V-a-19)

gızlar<kızlar(V-a-45)

gireb<kırep(IV-g-11)

gostümlerini<kostümlerini(IV-g-15)

goyunun<koyunun(IX-b-29)

c<ç / ç<c değişimi

cızgılı<çizgili(IV-g-18)

çucuk<çocuk(V-a-24)

g<y /ğ<y değişimi

gine<yine(III-94)

yıkamağa<yıkamaya(IV-a-40)

s<l değişimi

ossun<olsun(V-a-60)

c<ř değişimi

tac<taş(IV-h-45)

t<d değişimi

tolu<dolu(III-4)

t<y değişimi

tumruk<yumruk(III-42)

l<r değişimi

tölbe<türbe(IV-h-43)

-n-<-l- değişimi:

zaman+nar<zaman+lar(VII-a-148)

bun+nar-ı<bun+lar-ı(II-b-31)

kadın+nar<kadın+lar(II-b-31)

on+nar-ı<onlar-ı(II-b-57)

B. ŞEKİL BİLGİSİ (MORFOLOJİ)

1. Yapım (Türetme) Ekleri

Kelime kök veya gövdelerine getirilerek kelimenin yeni bir anlam kazanmasını sağlayan yapım ekleri Türkçenin bütün lehçe ve Őivelerinde olduğu gibi Batı Trakya Türkçesinde de İsimden isim yapma eki, İsimden fiil yapma eki, Fiilden isim yapma eki, Fiilden fiil yapma eki olmak üzere dört gruba ayrılır.

1.1. İsimden İsim Yapma Eki

İsim kök ve gövdelerine isim, sıfat ve zarf türeten eklerdir. Türkiye Türkçesinde işletilen isimden isim yapımı ekleriyle paralellik gösterirler. İsimden isim yapma ekleri isim kök ve gövdelerinden isim yapmak için kullanılan yapım ekleridir. Bu ekler isim köklerine, isimden yapılmış isim gövdelerine ve fiilden yapılmış isim gövdelerine eklenirler. İsimden yapılmış isimlerin manaları yapılmış oldukları isimlere umumiyetle çok yakından bağlıdır ve onlarla ilgili yer, meslek, topluluk, vasıf, bağlılık, aitlik vb. gibi nesnelere ifade ederler. Batı Trakya Türkçesi Ağzında başlıca isim yapma ekleri Şunlardır:

akraba-liği<akrabalık-lık-ı (VII-a-38)

altın-cık<altıncık(IV-f-67)

beş-inci<beş-inci(VII-a-34)

ekmek-çi<ekmekçi(III-16)

el-cağızlarımız<el-cağız-lar-ı-mız(VIII-a-52)

fâkir-lik<fakir-lik(II-b-35)

fesât-lığına<fesat-lık-ı-n-a(VII-a-53)

hoş-luk<hoşluk(VIII-a-13)

ikindi-nlin<ikindi-leyin(VIII-a-1)

market-cık<marketçi(IV-h-49)

nohusa-lılar<loğusa-lı-lar(VIII-a-34)

pencere-cik<pencere-cik(III-31)
 rāmet-li<rahmet-li(II-g-4)
 sabah-lin<sabah-leyin(VIII-a-54)
 sūnnēt-lik-te<sūnnet-likte(III-g-2)
 ūŷen-lik-li<ŷenlikli(VI-18)
 tiker-likli<tekerlekli(IV-f-87)
 tūtūn-lūġmūz<tūtūn-lūk-ū-mūz(II-g-18)
 uyruk-lu<uyruk-lu(II-b-40)
 zēngin-lik<zengin-lik(VII-a-85)

1.2. İsimden Fiil Yapma Eki

İsim kök ve gövdelerine gelerek fiil türeten eklerdir. Fonksiyon ve şekil açısından Türkiye Türkçesinde kullanılan eklerle paralellik gösterirler.

Bu ek hemen hemen her çeşit ismin sonuna gelerek yapma veya olma ifade eden fiiller yapar.

İsimden fiil yapma ekleri isim kök ve gövdelerinden fiil yapmak için kullanılan eklerdir. Bu ekler isim köklerine, isimden yapılmış isim gövdelerine ve fiilden yapılmış isim gövdelerine eklenirler. Yani isimden fiil yapma ekleri isimden isim yapma eklerinden ve fiilden isim yapma eklerinden sonra gelebilirler. Fiillerin manaları ya bir olma veya bir yapma ifade eder. İsimden fiil yapma ekleri ile yapılan fiiller de dayandıkları isimlerle ilgili, olma veya yapma ifade eden çeşitli hareketleri karşılarlar. Bu hareketlerin manaları umumiyetle dayandıkları isimlere bağlıdır. Başlıca isimden fiil yapma ekleri şunlardır:

demā-lardık<dema-la-r-dık(V-a-?)
 gucāk-larmış<kucak-la-r-mış(II-b-56)
 niŷan-landık<niŷan-lan-dık(VII-a121)
 tokmak-layi<tokmak-lı-yor(III-16)
 yatak-lamaya<yatak-la-ma-ya(IV-a-24)
 zengin-ledi<zengin-le-di(V-a-58)

1.3. Fiilden İsim Yapma Eki

Fiil kök ve gövdelerine gelerek isim yapan eklerdir. İşleyiş tarzı ve şekilleri umumiyetle Türkiye Türkçesi ekleriyle paralellik gösterir.

Fiilden isim yapma ekleri fiil kök ve gövdelerinden isim yapmak için kullanılan eklerdir. Bu ekler fiil köklerine, isimden yapılmış fiil gövdelerine ve fiilden yapılmış fiil gövdelerine eklenirler. Yani, fiilden isim yapma ekleri isimden fiil yapma eklerinden ve fiilden fiil yapma eklerinden sonra gelebilirler. Bu şekildeki kullanışları da gayet geniştir. Fiilden isim yapma ekleri ile yapılan isimler çok çeşitli olup adetleri sayılamayacak kadar çoktur. Fiilden isim yapma eklerinden bazıları şunlardır:

aç-ılışını<aç-ıl-ış-ı-n-ı(V-b-37)

sallā-ncak<sal-ın-cak(VIII-a-38)

sat-ılcılar<sat-ı-lık-cı-lar(V-b-4)

1.4. Fiilden Fiil Yapma Eki

Fiilden fiil yapım ekleri edilgen, dönüşlü, işteş ve ettirgen olmak üzere dört ana fonksiyonda kullanılırlar. Türkiye Türkçesinde olduğu gibi Batı Trakya Türkçesinde bu ekler kullanılır.

Fiilden fiil yapım ekleri fiil kök ve gövdelerinden fiil yapmak için kullanılan eklerdir. Bu ekler fiil köklerine, fiilden yapılmış fiil gövdelerine ve isimden yapılmış fiil gövdelerine eklenirler. Yani fiilden fiil yapma ekleri isimden fiil yapma eklerinden ve fiilden fiil yapma eklerinden sonra gelebilirler. Sayıları azdır. Fakat işleklik dereceleri çekim eklerine yakın bir genişliktedir. Fiilden fiil yapma eklerinden bazıları şunlardır:

düzel-tiridik<düzel-t-tir-i-dik(VIII-b-6)

eğit-tiriliyi<eğit-tir-il-i-yor(VI-15)

ince-lēnmiyi<ince-len-me-yor(VII-a-89)

sat-tırmiyi<sat-tır-mı-yor(IV-f-51)

sev-indiresin<sev-in-dir-e-sin(I-d-23)

yat-tırıysin<yat-tır-ı-yor-sun(I-b-5)

Bu eklerin dışında metinlerde sık kullanılmayan yapım eklerine de rastlanmıştır. Batı Trakya Türkçesinde –anak ekinin de nadiren kullanıldığını metinlerde görmekteyiz. Vecihe Hatipoğlu'na göre bu ek ad ya da eylem kök veya gövdesine gelerek ad kuran “-a” ve “-nak” parçalarından oluşmuş birleşik bir ektir.

“yaşıkanak”

2. İSİM

2.1. Çokluk Ekleri

B. Tr. T. A'nda Türkçedeki çokluk ekleri kullanılır. Ancak, m ve n ünsüzü ile biten kelimelerde –lar, -ler ekleri -nar, -ner şekline dönüşürler.

+lar eki kalın ünlülü kelimelere eklenir:

kız+lar(V-a-21)

çocuk+lar(V-a-11)

buba+lar(V-a-11)

Ancak, bu kelimeler m veya n ünsüzü ile biterse +lar eki +nar olur:

zaman+nar<zaman+lar(VII-a-148)

bun+nar-ı<bun+lar-ı(II-b-31)

kadın+nar<kadın+lar(II-b-31)

on+nar-ı<onlar-ı(II-b-57)

+ler eki ise ince ünlülü kelimelere bağlanır ve burada da kelimeler m veya n ünsüzü ile biterse +ler eki +ner şeklini alır.

düğün+ler(V-a-78)

2.2. İyelik Ekleri

İyelik ekleri ismin karşıladığı nesnenin bir şahsa veya bir nesneye ait olduğunu ifade eden işletme ekleridir.

Batı Trakya Türkçesinde kullanılan iyelik ekleri şunlardır:

1. t.k. : +m
2. t.k. : +n
3. t.k. : +ı, +i, +u, +ü; +sı, +si, +su, +sü.
1. ç.k. : +mız, +miz, +muz, +müz/ +mıs, +mis, +mus, +müs.
2. ç.k. : +nız, +niz, +nuz, +nüz/ +nıs, +nis, +nus, +nüs.
3. ç.k. : +ları,+leri/ +narı, +neri/+sı, +si, +su, +sü.

Çoğul 1. ve 2. kişi iyelik eklerinde zaman zaman z>s değişimi görülür. İyelik eklerinin çekimi sırasında k sesi ile biten kelimelerde k>ğ ses değişimi görülür. Genellikle de ğ sesi düşer ve iki ünlü birleşerek ünlüyü uzatır.

adı+m<adım(I-a-2)	kayna+m<kaynanam(IV-c-2)
adımcığ+ni<adımcığını(I-c-2)	kaynata+m<kaynatam(IV-c-11)
ana+sı mı<anası mı(I-d-2)	kısmēt+i<kısmeti(I-e-2)
buba+mı<babamı(V-a-44)	kızan+ım<kızanım(I-d-6)
buba+sı<babası(I-d-21)	koca+n<kocan(I-d-15)
bur+nusuna<burnuna(I-b-5)	köstēn+i<kösteğini(IV-a-37)
deri+sini<derisini(I-b-6)	saheb+i<sahibi(I-d-15)
diş+ine<dişine(I-d-3)	soy+ını<soyunu(VII-a-72)
elbiseler+ni<elbiselerini(V-a-86)	tiyze+si<teyzesi(V-a-9)
insanlar+ımızda(V-a-81)	urbalar+ını<urbalarını(V-a-107)
ipcağz+ını<ipcağzını(I-c-14)	

Batı Trakya Türkçesinde iyelik ekleri ile ilgili bir özellik de, 3. çoğul kişide görülür. Bazen 3. Çoğul kişi +leri iyelik ekinden sonra yönelme durum eki gelirse ekteki i sesi düşer ve bu ek +ler şeklini alarak çokluk ekine benzer.

“yerlerne<yerler+i+n+e”

2.3. Hâl Ekleri

Hâl ekleri cümle içinde isimleri başka kelimelerle olan ilişkilerine göre çeşitli hallere sokan eklerdir.

Batı Trakya Türkçesinde hal ekleri TT'deki hâl ekleri ile aynıdır. Bu ekler:

2.3.1. Yalın Hâli (Nominatif)

Bu hal ismin, karşıladığı nesne ve kendisine tabi olan isim dışında hiçbir münasebet ifade etmeyen haldir. Böylece yalın hâli eki yoktur. Yalın hâl daima eksiz olur.

2.3.2. İlgi Hâli (Genetive)

İlgi hâli eki Türkiye Türkçesinde olduğu gibi isim veya isim görevindeki kelimelere gelerek bir başka kelime ile ilgisini sağlar.

- babāsı+nın evine<babasının evine(VII-a-78)
- bacānın arasından<bacağının arasından(I-c-14)
- cami+nin yanında<camiinin yanında(VII-a-179)
- çimete+nin üstüne<çimentonun üstüne(IV-h-46)
- çocukler+ın dizlerinde<çocukların dizlerinde(VII-a-105)
- dede+nin gün+ün zamanı<dedenin gününün zamanı(VII-a-100)
- donum+un pârçasınla<donumun parçasıyla(IV-a-37)
- dünyā+nın bi ucunda<dünyanın bir ucunda(VII-a-53)
- kaynana+nın arasında<kaynananın arasında(IV-c-6)
- kaynası+nın yanına<kaynanasının yanına(IV-h-46)
- kuva+nın üstüne<kovanın üstüne(VIII-a-78)
- naylonlar+ın içinde<naylonların içinde(VII-a-197)
- yastıklar+ın içinden<yastıkların içinden(IV-a-40)
- zengi+nin kârısı<zenginin karısı(VII-a-85)

2.3.3. Yükleme Hâli (Accusative)

Kelime gruplarında ve cümlelerinde fiilin doğrudan doğruya tesir ettiği isimler akuzatif hâlinde bulunur.

Batı Trakya Türkçesinde yükleme hâli eki, Türkiye Türkçesinde olduğu gibi +1, +i, +u, +ü'dür.

abdezlikler+i<abdestlikleri(III-32)	fırın+1<fırını(I-a-19)
akrabalığ+i<akrabalığı(VII-a-38)	kızan+1<kızanı(I-c-7)
bacān+1<bacağımı(I-c-10)	köstēn+i<kösteğini(I-c-11)
börān+1<böreğini(I-a-5)	kurbanlıklar+1<kurbanlıkları(I-b-2)
çuçuklar+1<çocukları(VII-a-136)	kuzuy+1<kuzuyu(I-b-14)
dirsen+i<dirseğini(VIII-a-76)	od ağcı<od ağcı(I-b-11)
düğün+ü<düğünü(V-a-4)	sünnet+i<sünneti(V-a-87)
feracemiz+i<feracemizi(III-91)	tatlısı+nı<tatlısını(I-a-5)
fıkkaray+1<fukarayı(I-d-18)	yufkay+1<yufkayı(I-a-5)

2.3.4. Yaklaşma Hâli (Dative)

İsmin belirttiği kavrama yönelmeyi bildirerek geldiği isimleri geçişsiz fiillerle ilgili kılar.

Batı Trakya Türkçesinde ünlü ile biten isimlerin sonuna datif eki getirilirken y koruyucu ünsüzü türediği görülür. Yani, ünlü ile biten kelimeye ilk önce y koruyucu ünsüzü gelir ve daha sonra bu ses düşerek datif ekini uzatır.

boray+a<buraya(V-b-8)	hasker+e<askere(II-a-5)
boyun+ā<boyuna(VII-a-47)	ortası+na<ortasına(I-a-8)
erendir+e<rendeye(I-a-7)	sevdi+e<sevdiğine(VII-a-82)
fesātlığı+na<fesatlığına(VII-a-53)	tiyze+ne<teyzesine(V-a-10)
fırın+a<fırına(I-a-10)	yingen+e<yengene(I-e-10)
gicesi+ne<gecesine(III-94)	yirlerē<yerlere(VII-a-48)
güzēlliğē<güzelliğine(V-a-70)	yürümēğ+ē<yürümeye(I-c-2)

2.3.5. Bulunma Hâli (Locative)

Kelime gruplarında ve cümlede fiilin kendi içinde hareket ettiğini ifade etmek için isim bulunma hâlinde bulunur. Fiilin hareket ettiği yeri gösteren, böylece bir bulunma ifade eden locative hâline girmek için de isimler daima ek alırlar.

İncelediğimiz Batı Trakya Türkçesinde bulunma hâli, Türkiye Türkçesinde olduğu gibi; +da,+de, +ta, +te ekleri ile oluşur. Ayrıca eklerin, ünsüz ile sona eren isimlerle birleşmesinde de ilerleyici benzeşmeye uydukları görülmektedir.

aşağ+da<aşağıda(V-b-40)

balkan+da<balkanda(I-e-19)

dedeler+de<dedelerde(I-d-6)

duum+da<doğumda(I-d-12)

fırın+da<fırında(I-a-16)

gicesin+de<gecesinde(V-b-48)

hidirellez+de<hidirellezde(VI-16)

konsolostuk+ta<konsoloslukta(V-b-57)

pilatyā+da<pilatyada(VI-8)

tarlıka+da<tarlada(VII-a-54)

temmuz+dā<temmuzda(V-b-8)

tulum+da<tulumda(I-a-19)

2.3.6. Uzaklaşma Hâli (Ablative)

Kelime gruplarında ve cümlede fiilin gösterdiği hareketin kendisinden uzaklaştığını ifade etmek için isim ablatif hâlinde bulunur. Ablatif hâli için isim daima ek alır. Ablatif eki daima uzaklaşma ifade eden bir ektir. Bulunduğu yerde fiil yerinde isim ve edat da bulunsa genellikle bir uzaklaşma ifade eder.

Batı Trakya Türkçesinde bugün ablatif eki , Türkçede olduğu gibi, ünsüz uyumuna bağlı olarak +dan, +den, +tan, +ten şeklindedir.

bubacım+dan<babacığımdan(V-a-40)

ēlin+den<elinden(IV-h-18)

gönlün+den<gönlünden(I-d-5)

kū+den<köyden(VII-a-2)

kūy+den<köyden(V-b-44)
 muābbetin+den<muhabbetinden(III-20)
 paksa+dan<paskadan(IV-e-12)
 paracıklar+dan<paracıklardan(IV-f-66)
 ünçe+den<önceden(VI-15)

Bu ağızda ayrılma hâli ekinin tekrarlandığı ek yığılmalarına sık olmasa da rastlanmaktadır:

“avukattannan”

2.3.7. Vasıta Hâli (Instrumentalis)

Batı Trakya Türkçesinde vasıta ekini daha çok “ile” edatında bağlandığını görmekteyiz. Yani bu edatın sonunda +n vasıta eki gelerek “ile +n” olur ve bu edat kelime ile kaynaşınca ses hadiselerine göre +la+n (+lan), +le+n(+len) şekilleri ile karşılaşırız. Ayrıca edatın kaynaştığı kelime m veya n ünsüzleri ile bitirse bu +lan, +len ekleri +nan, +nen şekline girer.

apışlar+la<apışlarla(IV-e-6)
 bun+nan<bunla(II-a-11)
 çuval+lan<çuvalla (IV-F-15)
 düşman+nan<düşmanla(IV-F-43)
 emrin+nen<emriyle(II-b-16)
 hanımın+la<hanımınla(V-b-57)
 kavnin+nen<kavniyle((II-b-16)
 kız+nan<kızla((II-b-20)
 megāfon+la<megafonla(VII-a-191)
 sopa+nan<sopayla(IV-F-81)
 takkım+la<takımla(II-b-3)
 organlar+la<organlarla(IV-e-3).

2.3.8. Yön Gösterme Hâli (Directive)

Kelime gruplarında ve cümlede fiilin kendi yönünde yapıldığını göstermek için isim yön gösterme hâline girer. Bu hâlin ekleri yön ekleridir. Batı Trakya Türkçesinde yön ekleri: “+ra, +re, +arı,+eri” dir.

bōra<bura(VII-a-4), boracına<buracığına(VIII-a-76), bōrası<burası(VII-a-106)

2.4. Soru Eki

İsimlerin ekli eksiz bütün şekillerinde soru ifadesi için kullanılır. Kendisinden sonra diğer çekim ekleri gelmez. Daima en sonda bulunur. Soru eki de ismi fiile bağlar. Yani bu da bir cümle ekidir. Fakat yalnız soru münasebeti varsa ortaya çıkar. İsmi yalnız soru bakımından fiile bağlar.

Batı Trakya Türkçesinde soru eki Türkiye Türkçesindeki soru ekiyle aynıdır; mı, mi, mu, mü olarak geldiği kelimenin ünlüsüne göre soru ekinin ünlüsü değişir. Farklı bir yönü yoktur.

annadın mı?(II-d-28)

2.5. İsimlerde Küçültme

İsmlere getirilen “-cık,-cak, -caz, -ceğiz” küçültme ekleriyle yapılır. Bu ekler getirildiği isme küçültme anlamından başka “sevgi, acıma, azımsama” gibi anlamlar da katar. Batı Trakya Türkçesinde bu ekler çok sık kullanılmaktadır.

adımcığni(I-c-2)	kızancıklara(III-102)
altıncık(IV-f-67)	kızcāzım(III-12)
birascık(III-6)	kücücük(II-e-15)
birazcık(III-3)	marketcık(IV-h-49)
bubacım(V-a-45)	paracığını(II-c-35)
çilencikle(III-7)	pencerecık(III-31)
ipcağzını(I-c-14)	ufacık(IV-c-14)

3. FİİL

Bulatköy'ü ağızında fiil ve fiil çekimleri gerek şekli gerek fonksiyon itibarıyla, Türkiye Türkçesine paralellik gösterir. Fakat, bazı durumlarda farklılıklar mevcuttur.

3.1. Şahıs Ekleri

Bulatköy ağızında şahıs ekleri Türkiye Türkçesinde olduğu gibi zamir ve iyelik kaynaklı olarak iki tiptir.

3.1.1. Birinci Tip Şahıs Ekleri

Zamir menşeli olan birinci tip şahıs eklerinin Türkiye Türkçesi birinci tip şahıs ekleriyle çok fazla farkı yoktur.

	Türkiye Türkçesi		Batı Trakya Türkçesi	
	Teklik	Çokluk	Teklik	Çokluk
1.Ş.	-Im	-sız	-ım	-ız/-is
2.Ş.	-sin	-sınız	-sın	-sınız/-sınız
3.Ş.	-	-lar	-	-lar

3.1.2. İkinci Tip Şahıs Ekleri

Türkiye Türkçesinde olduğu gibi belirli geçmiş zaman ve şart kiplerinde kullanılır. Geniş zaman, şimdiki zaman, belirli geçmiş zaman, şart 1. Çoklukta –K şeklinde kullanılır. Bu kullanılış Türkiye Türkçesi ile aynıdır. İyelik menşeli olan ikinci tip şahıs eklerinin Türkiye Türkçesindeki ikinci tip şahıs ekleriyle mukayesesi şu şekildedir:

	Türkiye Türkçesi		Batı Trakya Türkçesi	
	Teklik	Çokluk	Teklik	Çokluk
1.Ş.	-(I)m	-K	-m	-K
2.Ş.	-(I)n	-(I)nız	-n	-nız/-nıs
3.Ş.	-	-lar	-	-lar

3.2. Bildirme Kipleri

Kipler içerisinde bildirme kiplerine dahil olan zaman ekleri, beş esas zaman ifade eden eklerdir. Batı Trakya Türkçesinde de Türkiye Türkçesinde olduğu gibi geniş zaman, şimdiki zaman, belirli geçmiş zaman, belirsiz geçmiş zaman ve gelecek zamanı ifade ederler.

3.2.1. Geniş Zaman Eki

Türkiye Türkçesinde olduğu gibi eki *-r/-ar/-er/-ır/-ir/-ur/-ür* şeklindedir. Geldiği fiile göre a-e, ı-i, u-ü ünlülerini alır.

Geniş zaman ekinin kullanılış şekli:

	Türkiye Türkçesi		Batı Trakya Türkçesi	
	Teklik	Çokluk	Teklik	Çokluk
1.Ş.	al-ır-ım	K al-ır-ız	al-ır-ım	al-ır-ıs
2.Ş.	al-ır-sın	al-ır-sınız	al-ır-sın	al-ır-sımıs
3.Ş.	al-ır	al-ır-lar	al-ır	al-ır-lar

Geniş zaman ekinin olumsuz kullanılış şekli:

	Türkiye Türkçesi		Batı Trakya Türkçesi	
	Teklik	Çokluk	Teklik	Çokluk
1.Ş.	al-ma-ım	al-ma-yız	al-ma-ım	al-ma-yız
2.Ş.	al-maz-sın	al-maz-sınız	al-mas-sın	al-mas-sınız
3.Ş.	al-maz	al-maz-lar	al-mas	al-mas-lar

3.2.2. Şimdiki Zaman eki

Şimdiki zaman eki Türkiye Türkçesinde –yor şeklindedir. Türkiye Türkçesinde –yor eki ünlü uyumuna uymaz, ünlüyle biten bir fiile geldiğinde araya koruyucu ünsüz girer.

Batı Trakya Türkçesinde şimdiki zaman eki ünsüz ile biten fiil köklerinden sonra, -y şimdiki zaman ekine bağlanan ünlüler, bağlayıcı ünlü görevindedir. Ancak bu ünlü sesler EAT’nde olduğu gibi, Batı Trakya Türkçesi Ağzında da ulaç olarak kabul edilir. Böylece –y şimdiki zaman ekinden türeyen –ıy/-iy/-uy/-üy eklerinin de bu ağızda şimdiki zaman eki olarak kullanıldığını görüyoruz.

gel-iyi, oku-yi

Şimdiki zaman ekinin kullanılış şekli:

	Türkiye Türkçesi		Batı Trakya Türkçesi	
	Teklik	Çokluk	Teklik	Çokluk
1.Ş.	ver-i-yor-um	ver-i-yor-uz	ver-iy-im	ver-iy-iz
2.Ş.	ver-i-yor-sun	ver-i-yor-sunuz	ver-iy-sın	ver-iy-sınız
3.Ş.	ver-i-yor	ver-i-yor-lar	ver-iy-i	ver-iy-ler

Batı Trakya Türkçesinde 1.Tekil ve 1. Çoğul kişide özellikle –iy şimdiki zaman ekinin bulunduğu kelimelerde y sesi düşer ve kendisinden önceki ünlüyü uzatır. Bunun nedeni y ünsüzünün temas derecesinin az olmasıdır ve de y ünsüzünün i sesine çok yakın oluşudur.

“kiraz fabrikasına gittik, sana sülüm.”

“demir yolları diim büle...”

“ben istim mesla...”

Bu ağızda şimdiki zaman ekinin bir başka şekli de büyük ünlü uyumuna uyulmamasıdır.

“bak gidiysin, çocukla geliysin”

“Muābbet yapiler.”

“eve geliysin, tütün kırıysin...”

“okuniyi kızanım, okıysin işte, kendin yapıysin kızanım...”

Batı Trakya Türkçesinde şimdiki zamanın olumsuzu Türkiye Türkçesinde olduğu gibi –ma/-me ekleri ile yapılır. Ama –ma/-me eki –y ünsüzünün etkisiyle –mi/-mı şeklindedir.

Şimdiki zaman ekinin olumsuz kullanılış şekli:

	Türkiye Türkçesi		Batı Trakya Türkçesi	
	Teklik	Çokluk	Teklik	Çokluk
1.Ş.	bil-mi-yor-um	bil-mi-yor-uz	bil-mi-yim	bil-mi-yiz
2.Ş.	bil-mi-yor-sun	bil-mi-yor-sunuz	bil-miy-sin	bil-miy-siniz
3.Ş.	bil-mi-yor	bil-mi-yor-lar	bil-mi-yi	bil-miy-ler

3.2.3. Gelecek Zaman Eki

Gelecek zaman eki Türkiye Türkçesinde –acak/-ecek şeklinde kullanılmaktadır. Batı Trakya Türkçesinde bu ek ses hadiselerine göre daha çok –cak/-cek şeklinde kullanılmaktadır.

Gelecek zaman ekinin kullanılış şekli:

	Türkiye Türkçesi		Batı Trakya Türkçesi	
	Teklik	Çokluk	Teklik	Çokluk
1.Ş.	al-acak-ım	al-acak-ız	al-cām	al-cā-z
2.Ş.	al-acak-sın	al-acak-sınız	al-cā-n	al-cā-nız
3.Ş.	al-acak	al-acak-lar	al-cak	al-cak-lar

Batı Trakya Türkçesinde gelecek zaman eki 1.ve 2. Teklik ile Çokluk şahıslarda bulunan ünlü uzar. Bu ünlüden sonra gelen k ünsüzü de bu etkiyle düşer.

“neyi yazıp tutcen be kızanım?”

“ee u zaman nerde sen saç kestirecen de saç şey yapcan kızanım.

“ben arıcam mı unu urda, yoksam u gelecek burda akrabanların unutcak...”

Batı Trakya Türkçesi’nde gelecek zaman eki çekiminde k ünsüzü bazen yerini y ünsüzüne bırakır. Bu söz konusu y ünsüzü de bazen düşme göstererek iki ünlünün yan yana gelmesini sağlayarak diftong olayını meydana getirir.

Gelecek zaman ekinin olumsuz kullanılış şekli:

	Türkiye Türkçesi		Batı Trakya Türkçesi	
	Teklik	Çokluk	Teklik	Çokluk
1.Ş.	Almayacağım	Almayacağız	al-may-cām	al-may-cāz
2.Ş.	Almayacaksın	almayacaksınız	al-may-cān	al-ma-cānız
3.Ş.	Almayacak	Almayacaklar	al-may-cak	al-may-caklar

3.2.4. Belirli Geçmiş Zaman

Belirli geçmiş zaman Türkiye Türkçesinde olduğu gibi batı Trakya Türkçesinde de -dı/-di/-du/-dü şeklindedir.

Belirli geçmiş zaman ekinin kullanılış şekli:

	Türkiye Türkçesi		Batı Trakya Türkçesi	
	Teklik	Çokluk	Teklik	Çokluk
1.Ş.	gel-di	gel-di-k	gēl-di	gēl-di-k
2.Ş.	gel-di-n	gel-di-niz	gēl-di-n	gēl-di-niz
3.Ş.	ver-i-yor	gel-di-ler	gēl-di	gēl-di-ler

Belirli geçmiş zaman ekinin olumsuz şekli de Türkiye Türkçesiyle aynıdır. O yüzden sadece Türkiye Türkçesi şekli aşağıda gösterilmiştir.

Olumsuz şekli:**Teklik****Çokluk**

1.Ş. gel-me-di-m

gel-me-di-k

2.Ş. gel-me-di-n

gel-me-di-niz

3.Ş. gel-me-di

gel-me-di-ler

3.2.5. Belirsiz Geçmiş Zaman

Türkiye Türkçesinde –miş/-miş/-muş/-müş şekliyle gösterilen belirsiz zaman eki daima –miş şeklinde olup, sadece ünlüsü ı, i,u, ü olarak geldiği fiilin ünlüsüne göre kalınlık-incelik, darlık-yuvarlaklık uyumuna girer.

Belirsiz zaman ekinin olumlu kullanılış şekli:

	Türkiye Türkçesi		Batı Trakya Türkçesi	
	Teklik	Çokluk	Teklik	Çokluk
1.Ş.	yap-mış-ım	yap-mış-ız	yap-mış-ım	yap-mış-ık
2.Ş.	yap-mış-sın	yap-mış-sınız	yap-mış-ın	yap-mış-ınız
3.Ş.	yap-mış	yap-mış-lar	yap-mış	yap-mış-lar

Belirsiz geçmiş zaman ekinin olumsuz şekli, belirli geçmiş zamanın olumsuzu gibi –ma/-me ekleri ile yapılmaktadır.

3.3. Tasarlama Kipleri

Şart, gereklilik, emir, istek diye Türkiye Türkçesinde ifade edilen kipler, batı Trakya Türkçesinde de görev işlev olarak aynıdır. Şekil olarak çok az değişiklikler olmasına rağmen benzerlik gösterir.

3.3.1. Şart Kipi

Şart kipi Türkiye Türkçesinde olduğu gibi Batı Trakya Türkçesinde de –sa/-se'dir.

Teklik 1. şahıs : gel-se-m

2. şahıs : gel-se-n

3. şahıs : gel-se

Çokluk 1.şahıs : gel-se-k

2.şahıs: gel-se-niz

3.şahıs: gel-se-ler

3.3.2. Gereklilik Kipi

Gereklilik kipinde Türkiye Türkçesi ile batı Trakya Türkçesi arasında çok fazla farklılık yoktur.

Teklik 1. şahıs : gel-meli-y-im

2. şahıs : gel-meli-sin

3. şahıs : gel-meli

Çokluk 1.şahıs : gel-meli-yiz

2.şahıs: gel-meli-siniz

3.şahıs: gel-meli

3.3.3. İstek Kipi

Batı Trakya Türkçesinde istek eki Türkiye Türkçesinde olduğu gibi –a/-e'dir. İstek kipi bu ağızda 1.tip şahıs ekleri ile çekimlenir.

Teklik 1. şahıs : bil-ē-m

2. şahıs : bil-e-sin

3. şahıs : bil-e

Çokluk 1.şahıs : bil-ē-lim

2.şahıs: bil-e-siniz

3.şahıs: bil-e-ler

3.3.4. Emir Kipi

Türkiye Türkçesinde emir ve istek eki arasında bir karışıklık mevcuttur. Batı Trakya Türkçesinde de istek çekimi emir ekleriyle yapılmaktadır. Bu emir çekimi de fonksiyon olarak istek görevinde kullanılmaktadır.

Kimi dilbilimciler emir ve istek kiplerini ayrı ayrı ele alırken, kimileri emir-istek adı altında birleşik olarak ele almaktadırlar.

Teklik 1. şahıs : -

2. şahıs : -

3. şahıs : -sın

Çokluk 1.şahıs : -

2.şahıs: -ın, ınız

3.şahıs: -sınlar

4. EDATLAR

4.1. Ünlem Edatları

“ba, be, āh, beya, bre, ha, mari” edatları Batı Trakya Türkçesinde en çok kullanılan ünlem edatlarıdır.

a be evlat!(III-90)

ah kızanım āh!..(IV-a-34)

ahh kızım fākirlik vardı!(II-b-35)

be ya amcanda gostümlērini giyerdi!(IV-g-15)

bizim gibileri mi yāpcek, hāh!(II-f-16)

ee ne oldu!..(II-c-8)

ee..ādet be kızanım!(III-22)

elbēt, mari kızanım!(IV-f-69)

ha ilk kim görürse bi bahşiş alıysin!(I-d-22)

ha üleydi annadın mı!(II-b-6)

he, urbā hazırlıcam!(IV-d-12)

namuslu olsun adām olsun kısım, bitti!(V-a-61)

ne çabuk dondun be evlat!(IV-h-31)

ne yapcez be kızım!(III-12)

şindi gençler yaşıyı be kızanım!(IV-d-21)

4.2. Cümle Başı Edatları ve Çekim Edatları

Batı Trakya Türkçesinde kullanılan edatlar:

“ama, şimi, yāne, çünküm, demekki, eyer, ister...ister, işte, meslā, gibi, ne...ne, -i için, -dan sonra, zağnersem, belkim, yani”

ama çucuk cılız

bāk şimi(II-g-2)

bulgarcası yāne(II-d-38)

çünküm bordā(II-f-5)

demekki(I-a-14)

eyer(I-a-14)

ister rumca bil ister bilme(I-b-51))

isterse tepsi de çevirsin isterse fırına atsin(I-a-10)

işte saklı konuşurduk(II-b-9)

işte tekbirle(I-b-16)

meslā(II-f-9)

mevlid gibi demekkili(I-c-7)

ne bahşiş ne bişe(I-d-22)

olduği için(II-d-13)

sabaya kadar(III-12)

sonra çöræ kenara koyiysin(I-c-8)

undan sonra(I-b-5)

yā tærla olcek yā bi ne bilem(II-b-68)

yani sōnnadan(III-b-28)

zağnersem(II-b-65)

5. ZARF

Bir eylemin, bir sıfatın ya da başka bir zarfın anlamını zaman, yer, ölçü, nitelik, soru kavramları bakımından etkileyen kelimelere zarf denilmektedir. Zarflar sıfatların

veya başka zarfların manasını değiştirmekte de kullanılırlar. Fakat asıl kullanılış sahaları fiillerdir.

daha güzel oliyi(II-a-15)

yavaş yavaş ateşte pişiyoy(I-a-16)

azcık kassın(I-a-18)

karşıdan karşıya bakıştırdı(I-e-3)

önden üylemiş(I-e-11)

üyle olurdi(I-e-17)

bu taptatalar güzel diil(II-a-11)

öte gittiler(II-b-46)

fazlacā şaştırdı(II-c-10)

6. ZARF FİİL

-kan/-ken:

karşılar-kenek(V-a-63)

kıs-ken(III-96)

oturu-kana(V-a-62)

yapar-ken(II-b-19)

-ıp/-ip/-up/-üp:

gid-ip bi göreyim(II-b-19)

giyin-ip kuşanıp(V-f-109)

kayna-y-ıpdene(IX-c-14)

oku-y-up kofuf(IV-f-16)

var dē-y-ip tütün ekilēr(II-f-18)

yan yana otur-ip(I-e-4)

-a/-e:

hızlı yürüsm diy-e(I-c-22)

7. SIFAT(ÖNAD)

Sıfat isim soylu bir kelimedir. İsmi vasıf, durum, şekil ve sayı olarak tarifler. Bir kelime doğrudan sıfat olabileceği gibi morfolojik olarak türetilmiş sıfatlar da olur.

7.1. Vasıflandırma Sıfatları

Bu sıfatlar nesnelerin büyüklük, küçüklük, kısalık ve renk gibi vasıflarını belirtirler.

başka bir dünürücü(II-b-15)

büyük çay(II-d-34)

çok güzel bi kasāba(II-d-29)

dört katlı evüvüz(II-b-4)

kötü bi laf(III-56)

7.2. Belirtme Sıfatları

Nesneleri belirten sıfatlardır. Varlıkların işaret yoluyla yerlerini, sayılarını bildiren, durumlarını yarı belli biçimde ya da soru yoluyla belirterek gösteren sıfatlara belirtme sıfatları diyoruz.

7.2.1. İşaret Sıfatları

Nesnelerin yerlerini işaret ederek belirten sıfatlardır.

u gelinliker<o gelinlikler(II-b-2)

û zaman<o zaman(II-b-2)

u kızan

büle bir sıkıntılar

7.2.2. Sayı Sıfatları

Nesneleri sayılarını bildirmek suretiyle belirten kelimelerdir. Edirne ağızlarında yazı dilindeki şekillerinin yanı sıra ses değişmelerine bağlı olarak sayı sıfatları şu şekillerde de karşımıza çıkar.

7.2.2.1. Asıl Sayı Sıfatları

beş yüz yavro(II-b-38)	iki kat ēv(II-c-9)
bi oęlān bir kıs(II-c-6)	on bir aylık(II-d-21)
bi tas su(I-b-3)	otuz dokuz dumlu(II-d-11)
bi yufka(I-a-8)	ūç yudum(I-b-15)
igi yaj(II-a-3)	yirmi duumlu(II-d-9)
iki davul iki zurna(II-b-29)	yirmi otuz tane araba(II-b-31)

7.2.2.2. Sıra Sayı Sıfatları

ikinci dūnyā (II-e-9), ikinci gūn (IV-a-30)

7.2.2.3.Soru Sıfatları

Nesneleri soru hālinde belirten sıfatlardır. Yazı dilimizdeki soru sıfatları kullanılmaktadır. Bu sıfatlar da şunlardır:

kaç, ne, nasıl, ne kadar, nası, ni gibi.

hangi çocuk (I-c-9)

7.2.2.4. Belgisiz Sıfat

hēr ařām (II-e-9), bütön tırakyā (II-f-14)

8. CÜMLE YAPISI

B. Tr. T. A.'nda cümle yapısı, T.T'nin cümle yapısı gibi kuvvetli değildir. Bu ağızda cümle tekrarlarının yapıldığı sıkça görülmektedir. Yüklemelerin tekrarları yapılarak anlatım daha pekiştirilmektedir.

“bi gün be kızanım! bi gün, bi gün. nērde kac gün, kac gün nērde!”

Edatlar cümle içinde önemli bir yer tutmaktadır. “Ah, be, beya, he, ha, aman be kızan, mari be ya vb.” ünlem edatları bu ağzın karakteristik bir özelliği hâline gelmiştir.

“ülē yağmā yok kısım, aa bre!”

Bu ağızda kurallı cümleden çok devrik cümleler daha çok bulunmaktadır.

“u da unu kokutturıysin işte tekbirle ya kokuyu.”

Batı Trakya Türkçesi Ağzı'nda cümle kuruluşunda dikkate değer diğer bir husus ikilemelerin bolca kullanılmasıdır. Genellikle sözcük başına bir ses ilave edilerek yapılır. Böylece anlam daha da pekiştirilmiş olmaktadır.

“süslü püslü bi sepet boraya...”

“bizim boralarda hamam mamam yok.”

“konu komşu toplandı.”

“gece gece yaa bohçamı hazırladım.”

“üle arabacağı marabacığı yok.”

“unlar ufacık ufacık kalmışlar.”

“fırında da yavaş yavaş pişirsin.”

“değiş tokuş alırmışler ya üyle işte.”

“ne arār doktor moktor şimi çıktı doktorlar.”

“süs müs ne zaman gelin idim süslendim püslendim undan sona bir iki kere süslendiysem bi da süs müs görmedim zati.”

Anlatımı güçlü kılmak için ikilemelerin yanı sıra pekiştirme kelimelerden de yararlanılmıştır.

“koskoca elli sene ömür geçidik.”

“...kapı gibi elli ayaklı güzel mi güzel.”

III.METİNLER

KAYNAK KİŞİ	Macide MEHMET
EĞİTİM DURUMU	İlkokul
YAŞ	55
DİŞ	Takma Diş
YAŞADIĞI YER	Bulatköy/Gümülcine
METNİN KONUSU	a.Yemek Tarifi, b. Kurban Bayramı c. Adım Çöreği, d. İlk Diş, e. Kız İsteme

METİN I

-a-

__Adınızı soyadınızı söyler misiniz?

adım m̄acide. ee soyadım nolcek m̄æhmæt m̄acide okuyiz işte bız ya.

__Hangi tatlıyı anlatacaksınız?

- 5 haa, börek tatlısını yapalım kabak böreğini. evella yufkayı en altına bî yufka ayy el önce süleim önce kaba erenderesin, soysun erendire u kaba. kabak su salamsın diye sıksın. undan sonra hep sicāna şeker ilave etsin bî kap altına döşesin. ortasına bî yufka en üstüne de bî yufka döşecek yufkanın üstüne de döşecek undan sonra bittî. koysun isterse tepsi de çevirsin isterse fırına atsın u zaman pişcek u.
- 10

__Ne kadar sürede pişecek?

- eee u kabak pişince canım yumuşıyı işte u ama tepside tepside alt üs olıyı demekki tePsi çevirmek u zaman çok güzel olıyı. çeğirmeli börek daha güzel olıyı tepsiye koyıysın içinde altı olıyı sona alıysın onu çevirıysın alt üz. yavaş yavaş ateşte pişıyo, fırında da
- 15

yavaş yavaş pişirsin. fırında pişirirse eyer dakika yok fazla kızdırmasin fazla kızgın olursa üstü kızarırsa çeksın azcık kassin fırını. şindi türkiye fırınları başka kızanım tulumda da hani
20 koyıyler tulum üle de oliyi demekki ne.

-b-

__Kurban Bayramı 'nda özel olarak neler yapılır?

kurbanlıkları keserken eee kiremîdîn üstüne şey koyıyız. eee kor
koyıysin, öd ācını koyuysin, bî tas su alıysin, kurbanlıgā suyun
içittirisin. üç kerē şey duasını yapıysin, üç kere kokutturıysin
5 burnusuna, undan sonra yattırıysin yere u zaman dayın kesiyi.
undan sonra yüziyi işte ya undan sonra çıkar derisini, undan
sonra yiyiz afiyetle ya.

__Duman var mıydı?

kurbanı işte kesmeden önce, demek ki u adet u mecbur kurban
10 kokusu, yaaa unda kurban bayramı kurban kokusu ya, u kokuyu
ulmadan mevlidlerde de üle yapıyler en evvele kurban öd ağcı
kesiyi, kokuyo.

türkiyede de yok mu acaba? haa borda var, yaa u zaman unu işte
kinalıysin unu kuzuı. yaa undan sona oliyi işte, öd ağcı
15 kokutturıysin suyunu verıysin üç yudum içerse içcek, içmese
içmēcek goyun, yaa. u da unu kokutturıysin işte tekbirle ya
kokuyu.

-c-

Bebek ilk yürümeye başladığında neler yapıyorsunuz?

ilk yürümēē adım çöreēi yapıyler, unların ilk adımcıēni attınan
 çörek yapıyız. tekneye yoruysın, ilk adımını demekkine bayā
 yürüye bī çöreēē kapının eşekliğinde kesiyısın. kızan bayā
 5 yürüdünen, bayā çörek yapıysen bī tekne hamur. çörekleri
 pişırıysın tatlı mī ilave etcen sofrā yapıysın iki üç sofrā yapıysın
 isterse kuran okuturusun, demekkili mevlid gibi demekili, u kızanı
 bī çörek en ilk çöræni pişırıysın ilk çöræni pişirdikten sonra çöræ
 kenara koyıysın.

10 u kızanı köste iki bacānı baēlıysın ipliklen iki bacānı u zaman
 kesiyısın u ipi. “eee.. ne kesiyısın köstēni kesiyim kızanın?” ne
 kesiyısın kösteni kesiyim demekkili kızan yörüsün diye undan
 sonra u çöræni, üç kere defa sölısın, köstēni kesiyız. undan sonra
 kesiyi kızanın bīri bacānın iki bacānın arasından ipcaēzını,
 15 uzaman kuran veriyız, makkaz veriyız, eee bī de çöræni veriyız,
 eline eee bī de para koyıyler tablanın üstüne kızan hangini alırsa
 ya.

hasan makazı aldı bizim, makazı aldı, kimsi kurani alıyı, kimisi
 çöræē alıyı hangi kızan, u kızan demekkine aldınan alırsa ama
 20 makaz alcak, ama kuran alcak, ama çörek alcak, ama parayı
 alcak undan sonra üç kızan veriyısın çöræē parçalıysın kızanları
 koştırıysın koşsın kızan hızlı yürüsün diye.

-d-

__Çocuğun ilk dişi çıktığında ne yapıyorsunuz?

ha ilk kim görürse bi bahşış alıysin. ilkin evvela anasımı görcek kim mi bahşış, kim görürse dişine.

__Ne kadar para veriyorsunuz?

5 ne verirsen demek, gönlünden ne kopar ama evveli eskiden para mı kim de vardı kızanım? eskiden yokti, bi dedelerde para vardı.

__Altın da veriliyor muydu?

10 hayır altın düzenli diil, para verirler ya bi buluz alcan bi etek alcan bi kıza demek ailenin, içinde kim görürse. çoku genel anneleri görüyü emzirisına, undan anneleri görü başka. başka kim görcek, ha kırdan gelirse kızan gülümserse üyle güldürürse u zaman dışcağız bahşış diyiler işte. ya üyle işte duymda da bahşış veriyler bi duym yaptığnan ya.

15 eee kıs tarafına gidiyi bi hediyeye evvele eskiden üleydi. hediyeye evin sahebi kocan gitmeyi, dayın gitmeyi demekkili u zaman başkasını yollayılar bi bahşış alsın kız tarafından de ya, ya üle eskiden üyledi, ya eskiden üledi.

20 bizim zamanımızda üyledi. ta yönde üyle işte demek haber demekkile kıs tarafına bebek oldu, kıs çocuk u zaman bahşış veriyü ana tarafı, yā üyle veriyü işte, adetler çok be kızanım yā.

ama şimdi, şimdi hep beraber anası bubası ayle bütün iki tarafı da gidiyi, şimdi doğum yapmaā ne bahşış ne bişe doktorlara doyumluk olıyü, diil bi kızanı bi fıkkarayı dimek sevindiresin üyle diil demekkile, şimdi hepsi birden gidiyi.

-e-

__Eskiden kızların kısmetleri açılın diye bir şey yapılır mıydı?

eskiden_eskiden kısmeti çıksın diye üyle bi şeyler yoktu kızanım.
ama biz eskiden büyle çucuk yan yana gelmezdi. karşıdan karşıya
bakışırđı insan kızlan çocukler, büyle yan yana oturıp da
5 muabbet yok şındı, şımdı kđ adetle.

__Kız çocuğu istediğini belli eder mi?

hāyır. aracı olıyı bi kımse, yaa bi kımse aracı olıyı. sen geldi
eskiden gene saniyin gelin günüünde elma ātarmışlar, yaa büyle
ağlayı, tutulurmuşlar, u zaman hangi çocuk kızı istıyı elma, şeker
10 ya. dayın saniye yingene şeker_atmış yaa, bizim zamanımızda
yoktu, ya eskđ ta önden üylemış,

ıştæ elma, şeker atarlarmış ıştæ kızlara demek u kızā. hangi kısa
atarsa u kızı istıycek demekkile u adetlermiş. ama bizim
zamanımızda yok demekkile gayet yaşlı kıs kalırsa u zaman
15 aracılık olıyı demekki. bi a bi komşun, ya bi hısım akraba çocuğın
tarafından ya kıs tarafından demek çocuğa yalvarıyler de üyle. u
zamana kendimize başka üyle olurđı işte başka yok.

evvele eskiden çocuklar üç güveysi giderdiler kasabaya, çoku.
evvele yokmiş balkanda kızanım, hep üç güveysi giderlermiş değiş
20 tokuş alırmışler ya üyle işte.

KAYNAK KİŞİ	Ahmet YOLUÇ- Ayşe YOLUÇ
EĞİTİM DURUMU	İlkokul
YAŞ	76
DİŞ	Takma Diş
YAŞADIĞI YER	Bulatköy/ Gümülcine
METİNİN KONUSU	a.Tanışma, b.Evlilik-Düğün, c.Aile İlişkileri, d.Askerlik, e. Gençlik Yılları, f. Yağmur ve Tütün, g. Sunnet Düğünleri, h.Bebek Doğumu, Yabancı Öğretmen

METİN II

-a-

__Ahmet amca kaç yaşındasın?

otuz_älti duymlyuyum şındı. çünkü belediyede yandı kıyatlar, söra benı ıgı yaj büük yaptılar, yapmışlar.

__Gerçek tarih mi?

- 5 haskere aradılār sana süüleyim. ıgı yac ben büyüküm. ama doum tarihım asıl anam tarihı, otuz sekiz ama şimi belediyede meselā bın dokuz yüz otuz_älti duymlyuyum aslında, otuz_älti sayılır. bundar çok bet çıkık bu resimler ama.

__Ayşe Teyze kaç doğumlu?

- 10 kırk bir duymlyu u. ben otuz_älti duymlyu kırk bir u. öbür şeyim taptatım olsa daha güzel u bu taptatalār güzel dııl. bu gene ayşe. rumca, bu gene afini bunnan hēr yerden para çekebilırsın, parán varsá bunnar taptata numarası ayrı mesela hasıdı bunnarı geçerlı tutuyıllar şındı.

-b-

__Sizin zamanınızda gelinlikler nasıl olurdu?

u_gelinliker yok şindi başka zaman ü zaman hārbalı giyerlerdi ama şindi... harballı hotoz vardı kafalarında takkımla ya...

__Damat ne giyerdi?

5 hārbalı güvez, kırmızı bunnan. güvey kumaj giyerdik biz. ceketinen bi_ter oldu hiç bi şeyinnen elēnen beraber ha üleydi annadın mı?

__Nasıl tanıştınız?

10 işte saklı konuşurduk. aaa... o_zaman bi kız kapıdan baktı mı, kalırdı. zamannar u şindi, burada beş on seneden beri başladı. yani, ama biz saklıca kārşıdan kārşıya.

__Kaç yıllık evlisiniz?

altmışa evlendik. elli bir senelik kızım.

.....

15 kız istemeye başka bir diñyürcü bulurduk. annadın mı akrabalar u giderdi isterdi. allah emrinnen peygamberin kavninnen filan.

20 ömür dediñ adam büle diyi anadın mı? bana dedi di arkadaşımdır filan yırde bir kız var, dedi bak dedim una diyo annadın mı ha ben şey yaparken bi gün baktım dedim gidip bi göreyim şu kızını dedim. bu sokaktan giderken kıznan kārşılaştık diyi dedim ki ha bu kız bana yarar dedim.

__Kız kaçırma oluyor muydu?

kaçırılmış u zamannar annadın mı? ha. şimdi gene kaçırıyı da
 kıs mesela bubası vermiyi, annesi vermiyi mesela istiyo annadın
 25 mı? kaçıyo, çünkü geçincek.

__Düğünler nasıl olurdu?

iki āşam üç āşam kına olurdu, kadınlar kızlar uynar yani
 sōnnadan erkekler davul tutardı.

iki dıvul iki zurna. şimdi bi kü içinde biz olduğumuz iç gidilmiyi
 30 üle. mesela çepelliye gitcen mesela müsellim küyüne gitcēn hiç
 yokken yirmi otuz tane araba, arabanın içinde kadinnar. öküz
 arabaları gelin almaya gitcēn u zaman büleydi annadın mı?

davullar ünde adamlar çocuklar şimdi dimdiki çıktı, bi şey
 anlaşılmıyır...

35 aah kızım.. fakirlik vardı! mal para yapmadı, fakirlik vardı. en
 büyük zenginlik şimdi ihtiyarlara altmış üçten beri ihtiyarlara
 devlet para veriyi. dün gene aldık para çok para. seksen sekize
 kadara üdemiyi. mesela şimdi şükriye ablana beş yüz yavro para
 ödeyom senede. ödeme geldi gene mektubu geldi. kızımız var
 40 bursada çit uyruklu, annadın mı? onun ogasını ödüyom annadın
 mı? ben öldükten sona ne isterse yapsın.

__Kızınıza siz mi bakıyorsunuz?

bakmamak olur mu!..

benim kız da yunanlı aslında ararsan borada kocadadı, fakat
 45 anlaşamadılar boşandı ordanda bi çucuğu var yirmi altında
 yaşında daha duruyo bekar, sona öte gittiler bursada kendi
 evlerinde yani dört katlı evüvüz var, kendi evlerinde orada da
 çucuğumuz var on altı yaşında.

şindi lise üçe gidiyi. o da yunan tabalı hem türk tabalı, çit yuruklu
50 annadin mı? borıda da askerlik yapabilirler.

ister rumca bil ister bilme yapabilir.

__Nasil yani?

anaveli yani gün, aliniyi gün ali. bu çocuk okuyi demek gün aliyi
aneveli elinika okulu bitirsin diye.

55 __Gelin nasıl alınıyor evinden?

şekerleri atıysin üstüze önceki gene gucâklarmış. çünkü büle
hemen omzuna ama çucuk cılız götüremiyi, ben biliyim onnari.
kiloluysa kız düşmesin diye, bir takımı eder diyi, koltuğa giriliyi.

__Sizin orada ikinci evlilik var mı, erkek çocuk olsun diye?

60 bisim borda yok o, bizim borda yok, şükriyē ablān üle dedi, oğlān
oldu yā şimi eğer dedi bi kıs çuçuğ olcağni bilsem dedi alcām bi
tane dahā, ama oğlān oldu dedi, istemiyem dedi, te burda
durduracam onu.

şimi bizim rumlar gene bāk nasıl? rumlār gene kıslara para veriler
65 diragon ödiyi tærla ev apårtman, şimi borda zağnersēm binlercē
kıs var, bizim bu tirakyādan evvel, rum kısi bekār duruyi,
évlenmiyi, unlar gene büle, ne zannettin sen, unlar yā tærla olcek,
yā bi ne bilem ben, bi dayre parası olcek, ya dāyre olcek, ya bi
dükkān açcek, gene yok, unlarda büle, annadin mı, kıs evlād,
70 cenāb-ı Allāh eli ayağ düz olsun.

-c-

___Kaç çocuğunuz var Ayşe Teyze?

bak şimdi, iki tane küçük var biri bari borıda, öbürü borsada.

borda bi cucuğumuz var, bu evlerden çıktı gitti, aşağı mahâlleye, ev aldı kendinē.

5 ___ O kız mı erkek mi?

çocuk çocuk, cöcuğumuz, bi kızımız var, bi çöcuğumuz var, bi oğlan bir kızı, kız_olan borsada, çocuk olan bōrdadır, bu evler büyü, borada gelin ānım biğenmedi evi yā, ee ne oldu!..

10 *yā gitti aşāki mahalledē sonra, iki kat ēv āldılar, cucuğun mağāşaçğı güzel, parayı görüverdi, gelin hanım fazlacā şaşırđı, kendini gitti.*

15 *dahā gelmiyler, bu yazın taşındılar, pırtıları daha var içerde biraz yā, gēlsinler alsınlar, gēlsinner alsınlar da ben de bi temizlettireyim, bari hiç olmazsa bari badana yāptirayım evlere de bāri bi güzel dursun, napalım şimi, napçan, gēlirse gēlsin, gelmezse gelmeyecek.*

20 *oğlan, oğlan, anne baba sevmedi, gelin istemedi, napalım kızanım, kendileri mutlu olsunlar, kendileri huzurlu olsunlar isterse yapsınlar, hādī banā gelecek, gelmeyecek ne şey, fark_ede, yetmez amā ne var ki ana buba işte, çare yök, şimi eller istemediğ gibi mecbur kalıyler u_zaman, mecbura kalıysın, ne yapçan olmiyi, olmiyi.*

-d-

__Ahmet Amca askerlik anılarınızı anlatır mısınız?

Ayşe Yoluç:

askerlik yapmadı, gitmedi askere, almadi, devlet u zaman almadi
unlari, para alirdi, para alirdi, askerlik yapmadilar, bedel odenii
5 bedel odenii, turkiyede de parali askerlik yapma için uğraşiler ha,
uzaman unlari almazdi hasker, u zaman kalabadi, asker cok var,
şimi yök, şimi herkese bi çocuk.

Ahmet Yoluç:

şimi yirmi duumlular, yirmi duumlu, evet, yirmi dümlu otuz
10 mesela aldı asker, sonra(ibraham agamda gitmediydi ya) gitmedi
işte otuz dokuz dümlu. kırk duumlulari sekte olarak askere aldilar
andin mi ama...

ömeri aldilar, u benden ufak olduğu için benim şeyim alındı, kırk
bir duumlular asker gitti, kırk dümlular gitti, rametli salim de kırk
15 duumlu, kırk duumlulari aldilar ben kırk bir duumluyum,
tiyzemin bi çucuğ vardı işte, adı ibrahim abi bilirsın? annen?
müstafa...hâyır demek sülenir üle kulaktan geçer, hasker gitti ama
unlar yirmi beş yaşında öldü, gencecik öldü, askerden geldikten
sonra yirmi yaşında, yirmi bir yaşında öldü geldi, bi üç sene
20 sonra öldü, şimi hacı ibrahim abi müstafa diyiler işte, u
bubasından on bir aylık kaldı işte, nāpcan be kısım, unlār gitti
asker.

pireveze deniz savaşını biliy misin? okuttu mu sana hocalar,
oraya gidemedim, pirevezē borda yunanistanda, annadin mi?
25 ama uraya gidemedik, çünkü arkadaşlar istemedi uraya gidelim,

pírevezeye annadın mı? urdan yanyaya gittik, yanyadan kerkel adasınā, mesela ortak pazar için tabi annadın mı?

uraları gezdik annadın mı? filorına, edesā, edesānın adı ne, türkiyenin adı neymiş u zaman? edessa çok güzel bi kasāba, iki
30 *tane camı var, bi de sāt kulesi.*

__Nerede orası?

selānikten lağusada yukārı, filoranın altındā, urda kiraz fabrikāsı var, kiraz fabrikasına gittik, sana sülüm, u ara çay edesasanın ortā yirinden geçiyi, annadın mı? büyük çay geçiyi, yunanistanın
35 *geldiği yer elektrikler ordan geliyi, şelaleler var ordā, çok büyük annadın mı? bi de aşāğ su var akıyı oradan, elektrik ondan geliyi, oraya gittik annadın mı? orasının adı türkçesi vodīnā, türkler ama vodīna adı, bulgarcası yāne, size sölümü bulgarca yane, annadın mı? veryadan öteki.*

-e-

__Gençliğinde ne iş yapıyordun?

bēn tütündən başka hıc bī iş yapmadım, biraz çalıştım, gezdim, ee gezdim, sonra okurum annadın mı?

Ayşe Yoluç:

5 *okumağ okuyı, gezmeğ geziyi aā!*

Ahmet Yoluç:

nası bī haber hıc kaçırır mıyım şım annadın mı? altıncıyā kadar okuduk annadın mı? u zaman ikinci dünyā savaşı vardı, yunanistānda andaklar vardı, aynı türkiyē nası annadın mı? hēr aşām inerlerdi bre!

karakolu basiler, kasabayı basiler, bombalar patlayı annadın mı? kasabadan atililer annadın, boralara düşüyi, bizim küyün arkalarında düşüyi toplar, büle bī sıkıntılar vardı kısım o zaman.

bin dokuz yüz kırk dörde kadara, hāyır, kırkta alamanlar geldi, bulgarlar geldi, undan sonra bulgarlar kaçtı, ben tabi kücücüük hatırlamım, kaçta kaçtikların, kırk dörden kırk beşten sona çeteler bēliriyi, yunanistān mesla ikiye bölünmek üzere üzere annadın mı? kırk sekiz_elli ikiye kadara gitti, annadın mı? şımı nasıl narkalar döşeniü türkiyede görısın, aynı üle narkalar düşeniü de yollarā, narkalara annadın mı? demir yolları diim büle kaç tane voganlar borā aşāğ yıkılıyi annadın mı?

__Ne zamandır burada yaşıyorsunuz?

bizim tā dedelerimiz meselā, benim bubam didem bulgāristandan gelme annadın mı? bin sekiz yüz bilmem kaç yıllarında annadın

25 *mı? oradan gelme annadın mı? didelerimiz burdan, bubam
askerliklerin burada yaptılar mesela.*

*türk hükümetinde yanē, u zaman türkiye zaten burada on sekiz
yirmide mi ne kaçmış yunan mesela şey türkler annadın mı?*

*konyadan karamandan bosna herseg yerleşiler, annadın mı?
30 makedenya olsun, kosva osun oralara gidiler annadın mı? belkim
bismde borası oradan gelmedir şimi kesin bilmiyiz, bilmiyiz
kısm.*

-f-

___Yağmurun yağmaması tütünlere zarar mı?

yağmur da daha güzel yoku da, çünkü tütüncüler için güzel, gıdıyı köylü tütüncüğü kuruttiriyi, yağmur yağdı mı kurutmaz.

Ayşe Yoluç:

5 *pāmuk gündēn hākik yā unları ekiyi, yō unlar çünküm bordā, unlar tütün ekmeyi, unları ekī.*

Ahmet Yoluç:

ay çiçæğne gündenli deniyi, şimi nere ekilē, tütün yōk, artacık, tütün yok onlar ekī sanā tırakya bülgesi kanava ekiyler meslā,
10 *kanavā, yā için unlar, unları annadın mı? hah! ekilē, unda tahā çok ürün çıkarmış die görüyiz televizyonlarında.*

şimi türkiyede tahā çok var ayçiçēğ yāğ, yoldan gelirkine geçen gün, rımazanda gittim, işte u ayçiçēkleri dimek yollar u karacābeyden bēri bütön tırakyā, bütön şey, bisim taraftā yok,
15 *yunān tarāfında yok, āz, āfif, yunanlılar zaten kēndileri çalışmayi be kısım, yōk, ee türklēri dērsin, gēnçler fabrikālarda, bizim gibileri mi yapcek, āyır, hāh! tütün ekilē, dimek türün de taha para var deyī tahā vērīm var dēyip tütün ekilē, şimi uvālarda ekilē.*

-g-

__Eskiden sünnet düğünleri nasıl oluyordu?

bāk şımı, sünnētlıkte dedığın zamandā, bıs çok ífak olduk, bēn kaçtım, ben kaçtım, sultanānaların içındē durdım, rāmetlı bunun dedesi tuttu bēnı, kāçarken, salım dāyı, rāmetlı u, urada u,
5 kāçarkene bura ātladım bu çayı, urdān dērmene su gıderdı, u çayı atlarken beni tuttu dedesi, anlādın, getıdı eve anlādın? u zamankı sünnētler şeydı bē nerdē, ağrılar çıkerdın be kısım.

__Oğlunuzun sünnet töreninde ne yaptınız?

ununkı gældı kestı be duktur annadın mı?

10 __Yemek falan verdiniz mi?

nerdē yımek yapcen u zaman be hıc bı şey yoktı, amān be elbēt u zamān fākırlık vardı, hērkes toplardı beş altı tane çuçuğ hēpsını.

__Bıldığınız bir ninni var mı aklınızda kalan?

nınnıleri tüttün terlasında sülerdık, tütün terlasında üç dōrt āylık
15 çuçuğ, ee hēpsı.

Ahmet amca:

bāk, arkadā tütün ektık, bu yüklü şükriyē āblanā bordā ne, zıl fæbrıkası var, bēlki gōrdünüz, oradā tütünlüğmüz, u fæbrıkanın olduğ yerdē, gıce sāt üçte gıttık, bāđrızanlar u zaman yoktu ama
20 saat dōrde geldiğ zaman bu başladı. “benı dedi ağrı tutı.” dedi, ama nē! terlada üle , üle yağmā yok kısım, aa bre! eve kādār annadın mı, evē gelir gelmez, bebēk oldu, hıc kımse yök, hıc doktor muktur, üle bışe yök, ne arār doktor muktur şımı çıktı doktorlar, rahātlıklar şımı çıktı kısım, tærladan gēldık, annadın mı, üle oldu
25 annadın mı? yā! tütün kırılıcak tærladā bız evdē bebek...

Ayşe Teyze:

*ne yapcen, göbēg anām keſtī galībā, yingem mī keſtī kızanın kādın
mı geldī, bilmim annadın mı? annadın mı, sonraki tütünē gittim,
ne yapicek.*

30 ___O göbek bağıını ne yaptınız?

kuruttılēr, kurāna mı koyılēr, bī taraſa mı atılēr, ne zaman ſiy...

___Dıſarıdan gelen öğretmenler burada nasıl görev yapıyor?

*istersēn meſlā, bī yapārsın bī kıyāt, ben istim meſlā, bātı tırakyā
gidim diyē, dıſ işleri bekanlığna, borada var öğretmenler var
35 bizim borda, bizim borda küyde durdu bayā bī yedi sekiz senē,
durdulēr, bī öğretmen, ihsān biy annadın mı, kırıkkaleden annadın
mı, birisi kāhramanmaraſtan, kāhramanmaraſtaki öldü, öldü
kahramanmaraſtaki, kırıkkaledeki duruyı, dört ſimī yalan
sölimim, dört mī beſ mī kısı var, tahā bī tane yapcem çucuk, üle
40 dedī adam.*

KAYNAK KİŞİ	Ayşe Kahya
EĞİTİM DURUMU	Yok
YAŞ	80
DİŞ	Takma Diş
YAŞADIĞI YER	Bulatköy/ Gümülcine
METNİN KONUSU	Tütün ve Evlilik Hikayesi

METİN III

__Tütün işi nasıl oluyor?

5 hazırlık yapılar, bi dayı, dua yapılar, şey diim bu sene diim bu sene, burda yağmur da yağmadı, bi kere ha diin birazcık yağdı işte, boraya yağdı bi kere, bi tolu, bi tolu düştü. he! olan tarlalara nere taktirdi, baktirdi tütünleri kısım, tolu vurdu. ama şimdi diin yine birascık çilen oldu burada var bişe...

gidiler alalım diiler, buraya u çilencikle biraz açılmış diiler de yarın sabah geldik...taktırmayā, bu tarafta bağların yanında var tütünümüz, uraya gelecekler makineyle, öyle onlar gittiler şimdi 10 aşağı şimdi, makineyle diziler, makineye koyuyor diziler.

__Eskiden makine var mıydı, ne yapardınız?

yoktu be kıscāzım. ne yapcez be kızım, sabaya kadar tütün dizerdik, sabanın uyumadan beri tærlaya giderdik.

15 ėpsi zorunlu, şimdi her şey kolaylık, şini götüriler makinelere asiyeler tütünleri, geliler çıkarıyı çamaşirleri atıyı makinenin içine, kendi ya iyi yıkıyodun bi şeyle, makine tokmaklayı, ekmekçi

getiriyi, ekmekleri asiyyi.(bak otudun oraya, vereyim bi şey be kısım, evveli nerde)

__Amca seni nasıl gördü?

20 amca ne olcæk, ben ev muābetinden bura geldim. evin arkasından yüksek bina yapıldı ya, unlar bizim büle eski binalı istiyidi, sonra rahmetli amcam geldi, balkanın tepesine aldı ordan arsa, oraya ev yaptı bu dar gældi burası, sattı unları, hēp balkandan berisi aldı unları, evin arkası şimi yüksek binalar, ha burada
25 görmüşsündür, u binadan gelmeyim ben buraya.

evveli nerdē şimi büle serbez, bak gidıysın, çocukla geliysın. ben seni biğendim, sen beni biğendim, ohooö..üle.

__Sizin zamanınızda ayıp mıydı?

çok ayıp! nerden görçen, görürsen gör işte rahmetli dimek şimdi
30 amicen getti geldi çocuk ya, hocalara ekmek veriyiz ya, hoca geziyi aa unlardanımış geldi undan sonra, urda bi pencerecik vardı dışarı doru. ben de hem abdezlikleri yıkayım, u arada şeyim, u arada “ömer!.. ömer...” diye kardeşime bağırdı. kardaşımın adı ömer, bağırdı “ömer!.. ömer” dedi. ben de “ne var?”
35 dedim. ben e abdes ettim, u bana aşağdan, yerden yoldan bağıryı. “ne var?” dedim. “hocanen gelcez sizlen.” dedi. “yarın.” dedi. rahmetli ninceim sağdı. demedi babanem sağ bana. “kim o?” dedi. “yenge, dedim. bekir.” dedim. kocamın adı bekirdi, bekir dedim.

__Sen onu tanıyor muydun?

40 ee bilodum niye tanimicam, komşu ya tanımamak ne dimek, hocanan gelcez usulü işte. ben gene şey diyem. “sen niçin cevap

verdin!” diyi. bana bi yumruk_ amā tumruk kafama, dilimi yuttum, çıktım.

__Baban vurdu kafana öyle mi?

45 babam dil, babaannem. cebap verdim deye, oturdum ağladım ağladım, kalktım. ne yapcen.

sen üle gitcen şimi büle, nası geziler çocuklarla şey yapıler muābbet yapıler, bilmem ne oo...

__İstemeye geldiler mi?

50 hāyır be kızım āşam niye gelcek, istemek tabi geldiler be.

__Kim geldi istemeye?

istemeye ne gelcek, başka komşular geliyi. şimi ben, sen, benim yavuklum oldun, yavuklumun anası babası geliyi, evveli üle dildi, komşulardan.

55 __Nasil davranıyordu sana?

çok çok iyi davrandı kısım, hiç bana üle kötü bi laf, üle ağır bi laf, hani şey nūr içinde yatsın.

__Eve mi gelin geldin?

60 gelin, hāyır be kısım. benim kaynam evde, kaynatam orda, kaynatam bi evin içinde, ben bi evin içinde.

__Nasil yapıyordunuz?

işte, urulardan sonra tabi bu şeyler kayınçam şimi bu evlerde oturiyi, yani bu yüksek evlerde, onlar bunları dışarıdan aldık, arsa aldık, dışarıdan aldık arsayı undan sonra bu evleri yaptık,
65 ältim geldi buz gibice! oturti evin içine. ben kaldım yan tarafta. dünyanın işi büle kızım, dil üle yani evvelki gibi senin anan

isteme baban_isteme, hem de hiç gözün görsün, diil annı demış şımı, torun dolusu ekmek, orak biçmek, çapa çapalamamak, geri eve geliysin, tütün kırıysin, eve geliysin, ee dizebily misin?

70 *eve geldin bi kaşık gırtlak yemek_isteyi, yapcen. yapardık, yerdik, hiç basısı sabahın ben diim ya sana tütün dizerdik, insanlar tütüne gidiyi biz hiç_uykumuzu u_şey yapmadan, tarlaya tütüne üle günlerimiz geldi geçti. şımı gençler deyı yoruliz, tamam, gidiyi tütüne, diziyi de geliyi astı bak yok şımı gitti aldı makineyi*
75 *koycek uraya.*

__Gelinini seviyor musun, bakıyor mu sana?

sevım, sevım, sağ olsun. bakıyı bakıyı. bubası üleli beri, rahmetli oldu, iki sene önce ameliyat_oldu, kör bağırsā dediler patlamış. u ameliyat_oldu, işte undan sonra u üle fazla iyi olmadı, kendi
80 *şeyini yapardı, giderdi, gelirdi.*

__Kına gecesinde ne giyerdiniz?

kına gecesı ne giycem, feracemi giyerdım. bezimi örterdim, bu kadar. süs_müs ne zaman gelin_idim süslendim püslendim undan sona bir iki kere süslendiysem bi da süs_müs görmedim zati.

85 *__Ne süsleniyordun?*

ne süslenecem, ben de bilimim ne süslendimi!..

__Süsleniyordun?

ha aha... gelmiş geçmiş günler kızım.

__Ne giyyordunuz üstünüze?

90 *a_be evlat! ne giycez te birer fistan giyerdik_üstümüze ama feracemizi gene dışarı çıktı mı giyerdik, feracesiz gitmedik.*

__Ferace hep üstünüzde mi kalırdı?

oraya gittimiz yerde, yemek yirdik, yemeğimizi yedik mi gene evimize gelirdik. gice gine kına gicesine gider ferace çıkar mı!..

95 __Türkü söyler miydiniz?

be evladım kışken sülemişiktir ama ee büle karı oldu mu karşıdan bakardık, gençler türkü sülerdi, oynardı, şey yapardı.

__Ne türküsü söylediniz?

“ya relli, ta relli, tattarelli...” üle türküsü, şimdi şeyler çalgılar.

100 __ Sen mi hizmet ederdin evde herkese?

ee u da yapıyı be kızım hizmet, yapmaz olur mu, tamam işte benim, kaynanam o da pişiriyi, kızancıklara bakıyı, biz tarlaya gidiyiz, iki tane kızanım, ola bi kızla bi çucuğum, nasıl olsunlar evde bakmak isteyi, biz giderdik u gene kalırdı kızanlarla evde.

105 *bazen zor iş olursa ekmek mekmek karma ben kalırdım, u giderdi tarlalara.*

KAYNAK KİŞİ	Ayşe KÜÇÜKHASAN
EĞİTİM DURUMU	—
YAŞ	78
DİŞ	Takma Diş
YAŞADIĞI YER	Bulatköy/Gümülcine
METNİN KONUSU	a.Bebek Ādetleri, b.Sünnet, c.Aile İlişkileri, d.Evlilik, e.Hıdırellez, f.Yağmur Duası, g.Kılık Kıyafet, h.Ölüm

METİN IV

-a-

tā evleri var iki_yerde, iş yerleri gene ayrı da gittiler urdā da ekmek burada ekmek.

urdā urdā kızanım. amān ekmek davası kızanım, biz hiç bi yere gitmedik, ya kızanım baksana biz de insanız, aaah evde yaptık, 5 düğün de yaptık, hepsini yaptık.

Şimdi herkes zumba zumba oynıyı.

__Bebek doğduğunda ne yapardınız?

bi şey yaptımız yok kızanım. çalibey mavi çocuk takardık, biz bilmezdik başka, omuzlarına kızanların takardık.

10 *__Bebegi neye koyardınız?*

sallancık, şeylerde davanlarda. yaa ereze derdik. sallancaıkları kendimiz yapardık kızanım, yaa nineler dedeler sallanacak yapardık, peşin ta bebek olacak olmicak.

__Bebek ilk yürümeğe başladığında ne yapardınız?

15 *bî şey yaptımız yok, ne yapcak, tutardük kolundan yürürseydi, götürürdük üle arabacağı marabacığı yok. yok kızanım yook.*

köstek kes koyardık burasına, ip bağlardık bacadan bacağa buraya çörek koyardık, u ipi keserdi bî kişi. ya undan sonra bî kişi keserdi kösteni kösteni kesiyi di undan sonra, yürüttürürlerdi
20 *köstei biterdi.*

__Kösteği niye koyuyordunuz?

eee âdet be kızanım! üle görmüşük nineden dededen yaa, biz dimek üle kızan doğuduk. taa yatağım yök bî şey yapıldığı yok. üç günlük suya koydun damda yataklamaya giderdik.

25 __Şerbet falan verilmez miydi, ne yapardınız?

...ne dii?

giderdik, kızanım vallâ giderdik. ben ba bekir abin oldu, bekir abin elli yedi yaşında mı ne, bekir abin oldu bî dam hayvan, buraları bütön damdı, koyunlarımız ayırdı.

30 *bekir abin oldu, ikinci gün suya koymadan çıkmazdık kıra. ebe bizi suya koyardı, iki üç günlük suyuna banyo yapardık. undan sonra suya koyardı, ben gittim iki gün sona iki gün kızan iki günlük oldu gitti damda hayvanları yatakladım, bokların içine şimi bokların içine gircen kızanım. ah kızanım ah!.. valla terlaya*
35 *da gittik, bayâ da gittik, bahçeye de gittik kızım, neler yapmadık.*

__Bebekleri neyle bezliyordunuz?

aaa.. kendi donumun pârçasınla, apış. yırtadık donları apış yapadık, valla yırtarduki yırtardık kızanım. sene gene kaynan varsaydı nerden bulcanı bilemezdi. yastıkları kalkardık
40 *yıkamağa da, yastıkların içinden bî iki parça ayırırdık da*

kızanlara apış koyarlardı, şimdi gene ortalıklar dolu. neler yok insanlara kocamanlara da var, şimi küçüklere de var.

-b-

__Oğlunuz sünnetini ne zaman, nasıl yaptınız?

45 vallâ bilmim be kızanım, mevlüd yaptım, mevlüd yaptık kızanım.

__Nasıl, kaç gün?

bî gün be kızanım, bî gün, bî gün. nêrde, kaç gün, kaç gün nêrde! mevlüd okundu.

__Yemek verdiniz mi?

50 vêrdim, hêpsini yaptım kızanım, mevlüd yaptım, hocaları aldık, mevlüd okuttuk hêpsini yaptık şimi nêrdê kızanım...

burda yiyisin urda sıçıysin yaa! nerde kızanım, şimdi.

__Kızanlara söylediğiniz bir ninni var mı?

55 "eee eee kızanıma uyusun da büyüün, ninesi dedesi una çiğ yapsın." diye üyle bağırdık türkü çağırırdık kızanım.

-c-

__Kiminle yaşıyordunuz evde?

vardı yaa... kaynam var, kaynam üvey kaynata, kendi ba anasını ölmüştü amcamın, üseyin dağdı, kendi var annesi ölmüş, dört yaşınakanak.

5 __Sana nasıl davranıyordu?

şey mi? üvey kayna mı? aa... be kızanım, gelinle kaynananın arasında kalem kırılmış, nasıl davranacak kendi anası çocuğun iyi davranmayı de geliniyıkına iyi davranır mı!..

ah!.. evladım ah!..

10 __Çok çekmişe benziyorsun teyzem, doğru mu?

ah... kızanım ah!.. bir kaynatam vardı işte, kaynatamla oturdum, kaynatam memnundu benden, ben de ondan memnundum kızanım, onun da iki kızı vardı, ay iki çocuğunnen üç kızı vardı. kaynamın, kaynatamın ufacık kalmışlar aralarında çok ufacık, hüseyin amca kalır dört yaşında, undan sonra üç tane kız vardı, unlar ufacık ufacık kalmışlar, bir buçuk yaşında kalmış halil amcan gene, ah kızanım ah!..

15 insanlar kızım çok çekmiş, zamannan büle yeğidiler büle, bolluklar yohıtu, neylen besliceni bilemezdin, bereket yoğurt süt bōldu, kendimizde.

__Hayvanlarınız var mıydı?

hayvan, koyyun...

__Adamlar çalışmaz mıydı?

hee, çalışırdı adamlar kızanım çok.

25 __Nerelerde?

kendî bağlarında, kendî bahçelerinde, kendî tarlalarında kızanım, burası bildin bile dâmdı, baştan başa dağıdı, hayvanlar, danalar...

__Siz nerede kalıyordunuz?

30 *urda üst tarafta u_evlerin olduğu yerde kalırdık, biz ama eski evdiler, eski evleri yıktık biz kendimiz yeni yaptık çalıştık para bulduk. şimi gençlere aa paraya yetmiy kızanım.*

__Geçiminizi nasıl sağladınız?

35 *kendî tārımızda, kendî bağımızda, hayvanları, dana satardık, koyun satardık, kuzu satardık, keple hayvanların parasını harcarsak kızanım tütün ekerdik. tütünün paracığını yine koyardık uraya, şimdikilerine veriyi ellerine gitsinler, harcasınlar.*

-d-

__Sen nasıl evlendin?

baħ ŧimdi, ben aŧađ mahalledeyim u gene burda, onun bi ablası vardı, bizim yanımızda kocadan ablası kaçırdı beni buraya.

__Kaçtın mı sen teyzem?

- 5 *gece gece yaa bohçamı hazırladım. tērzilik yapardık, ben giderdik terziden terziden üğrenmeye, amcamın kızı vardı, tērzi, ben de onun yanına giderdim, üğrenmeyē, urdan benim çucuğun ablası urda yakındı u kaçırdı beni.*

__Nereye?

- 10 *Te..te...buraya.*

__Bohçan yok muydu?

he? hee, urbā hazırlicam! hiç bohçasız geldim. hiç çıplak durmadım, gene giyindim.

__Annen baban kızmadı mı?

- 15 *ah!.. kızmıcaak. anam da kızdı bubam da kızdı, bi sene de barıştılar.*

__Barıştınız mı sonra?

- 20 *elbēt ne zaman bayram geldi, bayram da çağırdılar gittik, ah kızanım ah, neler geçirdik de gene neler, unu dıım ya bulgārı da gördüm, bulgār geldi, boraya kızanım, alamanı da gördüm, hepsini gördüm, ŧindi gençler yaşıyi be kızanım.*

-e-

__Hidirellez nasıl oluyordu sizin zamanınızda?

bi sallanacak kururduk uraya çınarlar vardı, bizim aşai mahalde.
 çınarlara kuyardık biz sallancağı urganlarla he ye öyle, beş altı
 urganı büyle sarardık burudık, koyardık sallancağa, birimiz
 5 oturdu, birimiz sallardık, urdan uraya urdan uraya, sallanacak,
 illâ arkadan kalkma sallanacak büle apışlarla kuyardık uraya.
 unla sallanırdık.

__Gençler mi giderdi?

eee.. gēnçler ihtiyarları hepsi gölle pişirüz, pılav pişirüz, ah
 10 kızanım neyler...

__Ateşten atlar mıydınız?

ah, şiylerden paskelilerden paskaden, yaa.. paskadan.

-f-

__Yağmur duası nasıl olurdu?

15 āksuya gittik, büle āksu vardı bizim, topladık taş kızanım çuvallan
 taşlar toplandı, hocalar geldi, undan sonra u taşları okuyup kofuf
 yağmur duasını öğrettiler bize, okuyup okuyup taşları...

__Eee sonra?

20 undan sonra kızanım okurduk taşa değdirdik dilimizi, okurduk
 taşa değdirdi bilmem kaç bin taş, undan sonra çuvallara koydular
 kızanım, bayacā kızanım bi şeydik, koydular çuvallara o taşları
 koydular aksu dērdik. biz aksuyun suyu hiç bitmez, undan sonra
 çuvallarla ısladılar taşları uraya, ben koca kıscāğızım bilim işte,
 ısladılar, inān büle emine veranlığa çıkınca yağmur yağdı, he
 25 valla yāmur yağdı, bubamla ikimiz aşağı, aksudan uraya geldik.

*gör ne yağmurlar, undan sonra gittiler kızanım taşları çıkardılar
suyun içinden de yağmur kesildi.*

__Kaç yıl önce?

30 *valla bilirmiyim kızanım, ben olcam olcam de diim on yaşında u
kadar.*

__Elleriniz nasıl?

ya bülē ellerimiz bülē.⁴⁵

__Kimler gidiyordu hocanın arkasından?

ee bütün küün ērkeği, kādını hepsi giderdi, kızanım hepsi giderdi.

35 __Daha sonra?

*tee çıktık işte aksu deyilen yerden aksu derdi, peygamberimiz
uraya bi muharebe zamanında şey yapmış susuz kalmış, abdest
alcağ da üle dērdiler bize. bize, undan sonra büyle süngüsünü
kalmış “ver Allahım bana su demiş, abdest alcam.” demiş,
40 süngüsünü koyārken tā urdan su çıkmış, fıskırmış. şimi aksu adı.*

__Aksu şu an nerede?

*unun aksunun hēr yanında su var şimi, ya aksu şiyde. bizim
ovada, urda kaleler var urda, undan sonra düşmannan şey
yapmış, düşmanla derkene peygamberimiz, nası demiş?*

45 __Peygamberler döneminden mi kalmış?

*bilimim, osmanlıdan mı şey te peygamberimiz demiş ki, kalelere
şey yapmış, dua yapmış düşmanları şey yapmalı alt üst dönesin
demiş, bi şeyi var, unun manası alt üst dönesin. dönmüş alt üst
dönmüş, bak ne ucunu bulabililer kızanım ne bucunu bulabiliryler,*

⁴⁵ Teyze ellerini yukarı doğru kaldırdı.

50 *bütün yasāk oralar bah, bizim bile terlamız var urda amma ne satabiliyiz ne bi şey, yalnız işliyiz, sattirmiyi devletler, eee yā.*

evvelden kavaklı muācirlere taş ev yapcek oldun, urdan taşırılar temellere taş yapārlardı unu yasakladılar, bi taş vermİYler şimi, vermİYler.

55 *dērdilēr kırk kulplu kazan kırk tane kulpu varmış, kazan altın doluymuş kalelerde, vallā bilmim.*

kim neler kasabada... sen görsēn kızanım. büle alt_üst dönük evler işte urda kalmış oldiyi gibi. alt_üst dönesi demiş peygamberimiz demek üle düşmanlarımız “mısınā kalesi demiş alt_üst dönesi.”

60 *demiş.*

undan sonra küsküsünü yoo süngüsünü takmış süngüsünü sokmuş uraya, su çıksın da abdes namazı kulsın diye, bi sokmuş, hiç ne kuruyi kızanım.

__Niye onları saklıyordunuz?

65 *niye saklardık be kızanım zor zamānlar geliyi kızanım, zor zamānlar için. ne_yapcız, ahā kış paracıklardan birkaç_altın, birkaç_altıncık kuyardık.*

__Ta önceden para yokmuş altınla alışveriş yaparlarmış öyle mi?

70 *elbēt, mari kızanım! mari kızanım üle dūsın, terlā ælcan altınlā alıyın.*

ben bulgara çok kızıyım, tē bazı geliyi mavisiyile ben çok kızıyım u bulgarlara.

__Bulgarların sınırı ayrı değil mi?

75 *böraya geldiydi bulgar, böraya bulgar geldi bizim ekili ekinciklerimizi aldı kızanım, mottoz arıyız motozalar verdi, şimi*

kombinālar, kombina yine biçiyi tarlada biçiyi. ekinleri çuvala koyi, sen hazır çuvalları alıysın ovadan, şimi üyle evveli gene taşırdık demetleri şeye, yaā üç tane bulgar getiridık motoza, harmanā, senin ekinleri alıyı kızanım, aldı ekinleri inan...

80 *__Bir şey demiyor muydunuz?*

vallā sopanan düverdi, bulgar aa bulgar çok edepsiz be kızanım, aşağı mahalle o çayın içine yeminle kurdular şeyleri, topları, uraya üteye doğru.

“ingili bom bom

85 *Türkiyi pof pof...” vurcekler*

undan sonra aşağı mahalle çayında u şeyler ne diler unlara: bumbalar. kocaman tikerlikli...amān mari eminecim, inani gelir sağār büle gelinleri kurudu, süt kalmasın alsınlar de ye.

90 *ah kızanım, ah kızanım!.. bu bulgar gibi edepsiz hiç yok, geli urda düverdi, bu şikerleri emine, unlar üvey bubalarıydı u şeyler u kaşiflen inanmasın bulgar düvdürüdü ya mari şikeri.*

-g-

__Bayramları anlatsana teyze, bayram namazına kimler giderdi?

kadınlar gitmezdi kızanım, erkekler giderdi kızanım, sabah oldu, şimdi olsa kadın gitmiyi bizim. adanlar gidiyi, sabah_olıyi bayram namazına sabah namazına kıldın, undan sonra bayram namazına gitcek olan gider, gidiyeler, bayram namazına.

__Kadınlar ne yapıyor evde, ne giyyordunuz?

hazırlanıyi, giyiniyi. ee u zaman gelinliklerin giyērdi, hep gēnçler.

__Nasıl?

giydiği gelinlikleri giyer, sabānan bayram namazına adamı karşılarkenek hee elbēt, şimdi diil şimdi yapmiyeler..evvel üledi.

ben güvez gireb setendi, benim gelinlikler ceketı de vardı, hepsi vardı, gireb seten vardı kızanım vardı, evvelden bir şey kalmadı kızanım.

__Amcanın giydikleri nasıldı?

15 be ya amcan da gostümlerini giyerdi!

__Amcanın kıyafeti nasıldı?

ee neydi be kızanım, kostüm işte kasabada yaptırırđık işte büle cızgılı lacivetli kostümleri vardı, unları giyerdi. hee, berası vardı başında.

20 __Ayağına ne giyerdi?

potinlerin giyerdi, ne giycek, bayram namazına gidiyi potinleri giyer gostümlerin giyē, başına büle siyah şiyi berası vardı, taraklı kalpak de giydi, emcan hepsini.

-h-

__Dede neden vefat etti?

u da hasta kalp vardı, ya ama çok az ara ara geçirdi ben dedim,
ben, sen tutma ramazan be ya, sen tutcen de ben niye tutmicem
dedi, Allaha iradli neyse tuttuk ramazan, sacide ablan gitti u
5 mārketeye gitti, kaynasinin yanina, sacde ablanin bizim saçakta
pasta yapıyı unların tütünlerini buraya astılardı, ben giyindi
sabahleyin, hazırladı sobayı hazırladı, sıldı, süpürdü işte neyse
gidiyi dedim bah, gidiysin ama haremde de burda zeytin var,
zeytin toplamayalım, ben istemeyem zeytini, ne yapcam zeytini
10 kim yicek? hayır be dedi.

gidiyim bakalım dedi, sacide niye gelmedi oyalaniyi dedi kızanım,
gidim de niye oyalendi, gelmedi kaynası gene bizim başakta pasta
yapıyı, gitti kızanım hiç bişeyciği yoktu, ben de kalktım üğlen
oldu, sacde ablan geldi boraya, sacde ablan geldi boraya, u gitmiş u
15 buradan pasamaktan pinmiş mārketeye, u gene harem kapıdan
çıkış, sacde ablan boraya hiç kısmet diil, undan sonra ben
kalktım abdest almağa, sacde ablanda geldi, ı şey yaptım,
görüsmemişler hiç sacde ablanla, birağ diim küreğ elinden de diim,
gir içeri diim, bende abdes alcam, birağ küreğ diim, birağmi, şey
20 diyı, ben diyı kapının altında çimende var kapının şeyinde, artık
altı boşalmış toprak da kırılcağmış, kırılın diim be! bi su
mutormuz gene var, yan tarafda üle, bu mutora gene dii, üç
dana parası verdim, dedi, kalk direye diim mari kızanım, Allah
mı süylttiriyi bana! kalk dereye diim, neyse geldi, u gelincē
25 kadar bende urdan namaza kızanım, āltı rekat namaz kıldım.
hayır...undan sonra altı rekat namaz kıldım kızanım, dört

kıldım, selām verdim, farza başladım, bi de komşu geldi, “yörü dedi bakam, agam düşmüş.” dedi, kapının önüne noldu dedi, u pasamaktan kör, nası atladım acaba kızanım, atladım
 30 pasamakların bi de gittim yüzcağzını elledim, “ne çabuk dondun be evlat!” didim, tutma dedim de, sen tutcen ben tutmicem dedi, yā sen tutcen de ben tutmicem dedi.

__Dedenin ölümünden sonra ne yaptınız?

bi şey yapılmıyı be kızanım, elin erdikçe duā yapıysın, başka
 35 duaya muhtaç unlar, başka ne yapabiliysin, duāya muhtaç...

__Evde yemek falan?

pişiriyiz be kızanım, hepsini yaptık, pişirdik de verdik de aldık da kızanım, aldık.

__Kırkında dua okunmuyor mu?

40 okuniyi kızanım, okıysın işte, kendin yapıysın kızanım yaa, yā çörek dağtız kırkta.

__Mezarı nerede, nasıl?

burda mezarlıkta be kızanım, tülbe tülbesi de yapıldı, tülbe yaptık kızanım, türbe kızanım.

45 valla kızanım neyden tac diil kızanım, çimente işte, çimentenin üstüne gene mermer var, tac diil, evvelı tactan yaparlarıdı.

__Ziyarete gidiyor musunuz?

ben nireye gitcem kızanım, kızım gidıyı, ārefe günleri, kandıl gıceleri gidıyı kızanım, ta urda, altı alta marketcik benim
 50 kızımın, hic birāğmaz, hic hiccc...

KAYNAK KİŞİ	Ayşe YOLUÇ
EĞİTİM DURUMU	—
YAŞ	77
DİŞ	Ana Diş
YAŞADIĞI YER	Bulatköy/Gümülcine
METNİN KONUSU	a.Piyasaya Çıkma Ve Düğünler, b.Festival

METİN V

-a-

__Dedeyle nasıl evlendiniz?

u benî görmüş, u benî görmüş, burda salih dayınan var burda emine ablan, şimdi şeyde be kızım, burda vardı, bilirsın? bursada şimdi, onun düğünü olurdu, biz onun düğününe geldik, benî urda
5 görmüş urda görmüş bunlan, ben gene görmedim, u görmüş benî, ama ne bileyim elli sene geçindik gene bereket versin, elli sene ömür geçirdik.

__Kime söylemiş sizi beğendiğini?

gelmiş anasına burda anasına babasına sülemiş, tiyzeşi varmış
10 tiyzeşine gidin eve bi kız var bakın bakalım ben biğendim kız, siz gidin bakın, evvelak evveli, analar bubalar beğenirdi kızım kızları, çocuklar beğenmezdi, eski zaman üleydi. şimdiki gibi dil, şimi çok güzel, yüreğene yatarsa gitcen, yüreğene yatmazsa gitmecen, üle dil mi?

15 ondan sonra ee anası bubası da biğenmiş, ee burda şimi elifin dedesinin anası, ee benim anamla kardaş oliyler, elbet kardaş oliyler oraya gitmişler demişler öle büle acep olur mu bu iş verirler mi vermezler mi? ne bilem kısmetmiş oldu elli sene

geçirdik kızanım ee napalım, he görücü usulü, üle deildi bülegi gibi
20 diildi kızanım.

aa.. burada kızlar çıkar piyasaya. o bişe işte deh, u nası bi şey
desem sana.

sen de gitmiysin. ee şimi kızlar çıkarmış ben de duyım piyasaya
çıkarmış, çocuklar da gelirmiş uraya. sen alıysin bi çocuk
25 çekiliysin kenara, konuşuyun; u alıyı bi çocuk çekiliyi kenara
şimdi gözümle görmedim de duydu mu sölim kızım.

__Bu normal olarak karşılanıyor mu?

şimdi kızım, zamana göre normal de desek ayıp desek yeri var,
zamana göre...

30 çıkarmışlar oturmuşlar, muâbbet edermişler tâbi yürēgne
yatarsa heraldē orlarda iş yörüüyü, nası olabılır başka ben büle
deyim. şimi ben görüm. burda ayşe var gördün vardır belki,
bilıysin?

bi bakım şimi akşam çıkım kapının önünde otudım. bi baktım aldı
35 başını aşağ doğru. telefon elinde telefonla gidıyler kızım. firt firt
firt telefonlarla gidıyler evvelı bizim zamanımızda ne telefon
vardı ne bi şey...

__Mektup mu yazıyordunuz?

unu da yapmazdık biz. nah yaparsın sen! nerde yapcen. aaa ben
40 babamı bilmem kızanım, ben bubacımdan beş yaşında kalmışım,
anacım büyütmüş rahmetli bizi, üç kardæş.

__Nasıl büyütmüş?

eee büyütmiş işte, nâpsın. ben bubamı hiç bilmim. ben bubacım beş
 45 yaşından beri, benim bubacım ölmüş, rahmetli olmuş kızanım, ben
 hiç bubamı bilmim, hiç bilmim kızanım, ee napalım be kızanım,
 eee bî iki abim vardı türkiyede, unu en küçükleri de...

__Bazılarınız niye türkiye'de yaşıyor?

ee unlar gittiler uraya, be kızanım. eee şimi ben evlenmişim iki
 50 tane çocuk olmuş, ben şimi iki tane çucuktan ayrılıp ta gitsem
 olur mu? şimi ben alsam babası vermez, dîmi şimi? ee biz büleleyn
 kaldık işte ama giderdik, demek her sene gezmeye giderdim ben
 türkiyeye, her sene giderdim demekkine. napalım mari kızanım,
 kısmet büleymiş, kısmet üleymiş, napalım.

55 koskoca elli sene ömür geçidik. iyi günümüzde oldu, kötü
 günümüzde olmuştur üle dîmi? ama rahmetli bir tokat yimedim.

ee ben kızımı verdim türkiyeye, benim güvey çok fakirdi, en
 sonunda zenginledi bıraktı benim kızımı, boşadı. yâ gördün mü?
 onun ben varlığına sıçım!.. ne olmuş onun varlığı olmuş da!..
 60 namusunan olsun, bî ekmeğ getirsin eve! dîmi şimi? terbiyesi
 olsun, namusu olsun adâm olsun kısım, bitti!

biz şimi türkiyede oturukana biz, kirada oturuduk demekkine,
 türkiyede oturukuna biz beşinci katta oturuduk, altımızda
 dördüncü katta bî hâmiyet hânım vardı, hala bildir türkiyeye
 65 gittini sordu emne ablan varsa "görüy misin?" dedi, "hiç görmim"
 dedi, ee kocası savcıdı emekli, savcılık yapmış ama emekli olmuş
 kēndi gene öğretmen duyguya derdi, duygu ablana derdi, duygu
 derdi çok derdi seç gitcen çucuğu dērdi. bak şimi çok dērdi dîmek
 dîkat_et dērdi, çok araştır çok seç, ondan sonra evlēn derdi. ēmen
 70 bunun güzelliğne, bunun boyuna posuna kapılma dērdi.

__Eskiden böyle karı koca arasında boşanma oluyor muydu?

olunurdu ama evvelî sanırsam taha seyrek olurdu kısım. şimi türkiyede gene çok fazla, burda da var kısım duyuyuz burda da var kısım.

75 __Gelenek görenek, farklı bir âdetiniz var mı?

şimi bordā görenek gerenek, şimi gerenek görenek şimi borda şimi salonlarda da düğün oluyo, evlerde de düğün oluyo, yemekli düğünler oluyo, evlerde de düğün oluyo, yemekli düğünler oluyo, salondada da yemekli oluō, pastalı da oluyō. ee... şimi bundan ramazanın önünde burda bi mevlid oldu bizim kendi insanlarımızda, ē duygu ablan trtdē çalışıyı.

80 te bi gün balkana gittiler, eh, borda oldu mevlide geldiler, araştırmacı herkes bütön herkesle resim çektiler, demek sordular nasıl eee sünnet?

85 __Sünnet nasıl oluyor?

eee..sünnet işte, çucuğun giydiriyle sünnet elbiselerini, undan sonra e tā önden yaparsın sünneti, sünnet elbiseni, mevlüd yaparsan yaparsın, düğün o aşām kına gicesi yaparsın, çucuğa. nası türkiyede de yapıyler, sizin tarafta yapmiler mi?

90 sizin tarafta da her tarafta da yaparlar.

__Sizin zamanınızda kına geceleri nasıl olurdu?

bizim zamanımızda valla kısım içerde olurdu kınalar göremezsın dışarısını, şimi sokaklarda oluyı, aaa yök öle māniler, türküler, a türküler vardı söyleyiz.

95 __Aklınızda var mı türkü?

*bilmim unuttum, valla hatırlamım, oruçta sanki evveli üleydi
şimdiki gibi diif şimi valla koyılar oraya bi pılak mı bi dondunu
kafan şissin.*

...

100 *undan sonra yimek verdiler unlar urda, tabi mevlide yemekler
vardi, mevlide be kızım çorbasi var, pilavi var, tatlısı var, eti var.*

__Dua okunuyor mu?

kuran okunuyo, kuran okunuyō, kuran...

__Altın takılıyor mu?

105 *aa, takılıyō. ee şimi ne zaman çocuğ otutturiyeler bi
yere...bahçenin orta yerine otutturiyeler..*

*süsliler, süsliler ... çucuğa giydiriler sünnet urbalarını sünnet
urbalarını çucuk giyi, bi de sepet koyiler, süslü püslü bi sepet
boraya bu masanın üstüne annesi de giyinip kuşanıp oturiyi
110 yanına, ee gelen giden geçmiş olsun para atiyi, āltını ascak
parasını koycek koyiyi sepete kızanım, büle unların hepsini
kamera çekti, ama bilmem nōldu göstermedi, ben hiç görmedim.*

__Bebeklere masal anlatmaz mıydınız?

115 *biz şimi hikayeyi bizim burda vardı hasan abin biliy misin sen,
bilmez mi?*

*hāh rahmetli oldu u çok masal anlattı, biz evveli kızım masal
anlattıramadık, biz evveli pastal yapardık tütünleri, bak elif
azcık hatırlasın?*

hāh, yā. biz şimi tütün ekerdik, yāzın.

120 *__Kışın ne yapardınız?*

e kışın u tütünleri dema yapardık, pasta yapardık, demālardık. nerdē bizim çucuklarımıza u yaşasaydı, u sizi görseydi niler anlatırdı, biz nerdē... biz işten güçten çucuklarımıza bakamadık be çucuğum.

125 __*Sen kimle duruyordun?*

kaynamla durudum ama sona ayrıldım, hep kaynanamın yanında mı bî ömür geçircem.

__*Çocuklara kim bakıyordu?*

eee çocuklar kendi kendinen yürüdüler kısım.

130 __*Bebeklere kim bakıyordu?*

eee bebekken hepten diıl cānım, bebekken tabi ilgılencen, biraz büyüdüler, tabi bırakısın, ta hangisi büyücek.

__*Bebek ilk yürüdüğünde ne yapardınız?*

eee ne yapardık yörüdüğünde çöreğ yapardık, dimek çöreğ, lokma pişiridik, çöreğ pişiridik, bittin mahalleye bittin... şimi bizim bu köy, yarısına de ki çöreğ hısımına akrabāsınā gönderisin, çöreğ...şimi kalktı u.

şimi biraz gevrek biraz simit hāydi, üle. orda sizin yufka var, karadenizliler çok da yemek biliyi.

140 __*En çok hangi yemeği yaparsınız?*

bî misafir geldinen yapılan yemek çorbā, et, pilav, ee salata türleri olur yanına, unlar olur dimek, turşu konur yanınā, ēpsi. eee biber turşusu yaparsın, lahanā turşusu yaparsın, beyaz lahanā yumışak lahanā.

145 __*Başka memlekete kız verir misiniz veya başka memlekette kız alır mısınız?*

dışarı da veriyiz be kısım, veriyiz dışarı da veriyiz, eskiden o kadara yokdı, şimdi veriliyi, şimdik köyün kızı en çok o köyde kalırdı, bah şimi bu sen, bu köy dımı, bizim bu kö kızları bu köyün içinde kalırmış evveli, şimi üle dııl, şimi çocuk kızlar nêrde
 150 beğenirse dım ya ben sağa, hangi çocuk yüreğne yatarsa, isterse türkiyê de olsun.

__Gümülcine, iskeçe köylülerden kız almak istemiyormuş, doğru mu?

evveli belki de üleydi, şimi alırlır şeydi canım, olsa da gayrêt siyrêk. şimdi dııl, ay köylerê vermek istemezmişler, şimdi kalktı
 155 unlar kızanım, şimdi yok. şimdi nêrde yüreğne yatarsa uraya gidiyi kızlar.

-b-

__Festivalleriniz nasıl oluyor?

bizimkisi cumādan kuruluyōr, pazar günü aşāma kadar gidiliyi. şimdi cuma günü kuruluyō festivāl, e geliyi bitin satılıkçılar geliyi. kiraz satiyler, her şeyler geliyi. cōk bi satılıkçılar, hēr şeyler geliyi.

5 *öte kiraz, bunlar kiraz āğcı. ee satilēr elbet. tabi satiyler, kiraz ağaçlarını, kirazları topliler.*

__Hangi ay oluyor?

iki ay var geçti, temmuzdā, ondan sonra geliyi borayā, pestival açılışa geliyi konzolos, gümülcinede.

10 *bi selānikte konzolos var, ātinada konzolos büyükelçidir atinadaki ātinadaki büyükēlçidir. şimi benim çucuğum orda olduğunan ben bilirim. atinadaki olan büyükelçi selānikteki olan, selānikteki konzolos buradaki da konzolos, ondan sona, bu sokaklar bitin insanlar her yerden gelir.*

15 *insanlar festivala gelirler, dolār sokaklar şey fehme ablan geldi de sen de çık ben de gittim dedim kapının önüne kadar oturmā, bi de baktım ērsin ciplen berāber geldi. ērsine demiş ērsin demiş, anneneye gidelim birer kahve içelim, gidelim demiş ērsin, ciplen geldi, korumalar da yanında. bi de baktık ki, ben kalktım gördüm,*
 20 *ben tanıyım dimekkī, tanıyım ben kalktım, “hojgeldin mustafa bey.” dedim, “hojbulduk.” kıscağzı da var yanında, on_iki, on_üc yaşlarında bir kızı var. dilara adı. ondan sonra geldi, “hojgeldiniz” dedi, hojbulduk ahā ersin dedi, misafire buyrun dedim, gēldi, fehmiye ablan da henüz çıktı, mistıfa ābin, fehmiye*

25 *ablan, dıygu ablan, unlar da ben yapmım servisi. ben yaparım, ederim ama ben otudum, servis yapmam, unlar yapar servisi.*

İndirdiler masayı bahçeye ondan sonra geldiler, birer kâhve içmēğ geliyiz dedi, ayşe tiyze, buyrun ölüm dedim, geldiler, korumalar boraya kadara geldi, candırmalar unların mecbur bırakamaz unları, oraya kadar geldi, ersine dedi, ersin süle dedi çıksın sokağ yukarı dedi, ersin urumca dedi üle üle, dedi, ersin ona da götürdü orda bi şeyler, kiras kopardı, kiraslar olgundu, hemen mustafa abin çabucak bi tabak kiraz topladı, yıkadı pakladı, götürdü onlara verdi, olmāz çünkü buraya koyarsan onlar unda yirken
 35 *künāh, götürdü urda oturdu unlar yidiler, çıktılar, unlar yukarı sokağ, gidelim dedi ersin de şimdi açılışı yapcekler, açılışı yapmağa, demek festivalin açılışını iki āşām üç āşām geliyi boraya geldi u, ben çağırmadım unu bana buyurmuş gelmiş kâhve içmeğē.*

__Eskiden festival yoktu değil mi?

40 *ēskiden yoktu, şimi borda aşağıda bizim bi cami var, hānı ninen emine giderken tā karşıda yok mu bi cami? hāh u cāmide evvelı mevlid olurdu, yemek verilirdi, ama şimdi... be kızım işte, neye işte bi dua okunurdu, kurān okunurdu, mevlid okunurdu, yemek hazırlanırdı, ondan sonra bitön dünya hēr bi kūyden dāvetli*
 45 *insanlar vardı, gelirdiler, mevlidler okunurdu, yemekler verirdi, yenirdi, dağılırdı, büle olurdu.*

kōzlar derede nası yapıyler, burda da evvelı yapārler, şimi kalktı u, şimi yapmıyler, şimi kātir gicesinde yapıyler.

__Buralarda günah sevaba dikkat ederler mi gençler?

50 *e tābı, nası bilmeyeceğmiş, a nası bilmeyecek künāhı sevabı. insan bilmez mi, elbet!*

__Bulgarlar da öyle mi?

unlar farklı galiba kısım, şimi bulgaryaya gittiğim yok bilmim
ben. urasını u gadara bulgaryayı bilmem.

55 __Makedonya'da inanç daha mı farklı?

şimi makedonyadan geldi, bórda var, makedonya bajbakanı geldi,
gümülcinede konsolostukta, fehme ablan aşam dedi, hânımınla
beraber gelmiş, şiy bi aşam gitcekler fehme ablanla yimeğe, nârlı
küüne, şimi beni de alcekler ben de gitçem unu da görçem.

KAYNAK KİŞİ	Emine BEKİR
EĞİTİM DURUMU	—
YAŞ	35
DİŞ	Ana Diş
YAŞADIĞI YER	Bulatköy/Gümülcine
METNİN KONUSU	Hıdırellez

METİN VI

HIDIRELLEZ

hıdırellizimiz dört mayısta olıy, üylen sabahtan yaşlıların kalkıyler pılav pişiriyler ama aşçı tutıyler, kazanlar bayağ bi yirmi çuval kadar pirinç falan. gölle dediyim misir haşlanmış ve pilaf haşlanmış nohutlan beraber karışık.

5 *ferozanlara koyuyiz, ee datlı, pilaf gelen misafirlerimize üğlenleyin ikram ediyiz, ettikten sonra şenlikler başlıy, şenlikler köyün ortamında, pilatiya diye bi yer var, aa görmediniz? köyün ta girişinde, kardeşimin olduğu yerde, hıh.. pilatyada köyün ortamında yani alanlık bi yerde güsel, her sene orda düzenlenir.*

10 *__Kim tarafından hazırlanıyor bu etkinlik?*

dërnek tarafından hazırlanıy, belirli bi gün içinde, gençler derneği düzenleyi, ee evet batı trakya türkleri, büyüklerimiz geliyö, mesela müdürümüz olsun, konzolozumuzun olsun yakın büyük birçok kişi geliyi dâvetli olarak, unlara da ikram ediliyi.

15 *eee çocuklar ta_ünceden eğitiriliyi mesela filokfu hareketini, yahut da şarkı keman dersi var unları sergililer hıdırellezde sätleri belirleniyi, pirogram çıkıy, yani una göre gicenin on*

ikisine kadar sürüyü eğlence, çok da şenlikli, güzel oluyı iyi geçiyi yani. her sene u günü beklüyiz.

20 *__Ateş yakılıyor mu?*

āy yok yok, he māniler okuniyi sāhı, küpün içine ākşamdan, bu sene üle oldu, ākşamdan māniler, hē onu hālā trt avasta çekmişti, ama onun şeyi var, internet bak.

25 *hani hālā konuşmuştu, tiyzemin cevriyē tiyzemin telefon aldım, "tiyze aç tılevizyonu görceksin, hālān gördü, he batı trakya ama internette gene görebilisin, ondan sona...*

__Mani biliyor musun?

hıc yök kıyat üstünde.

__Neler yapılıyor?

30 *ākşamdan ākşamdan bi küpün içine manı koyıler, küpün içine çiçek koyıler mesēla bu benim çiçeğim, o senin çiçeğin herkes kendine göre bi iplik bağılyı, bildiği bi şeyler, çiçekler toplayı, undan sonraki günü, hıdırlez olcek olan, meselā dört mayısta üğlēne yakın açılıyō küp, bi kışı okuyı, bi kışı mānileri okı, bu senin*
35 *aaā bu benim, mā bu mānı bana çıktı, bu çiçek...*

__Küpü açıyorsunuz, ondan sonra?

açıysın, mānı bi kışı okuyı māniyi çiçek meselā küpün içinden bi kışı alıyı, aaā bu benim çiçeğim, aaā bu mānı bana.

__Gençler bekarlar mı okuyor maniyi?

40 *bekarlar olsun, evliler olsun, hērkes kendine göre koyabilir bi şey, çok güzel oluyı.*

__Manileri kim biliyor?

kıyat üstünde yazıyler, kımse ezberē bildiği yok ki, güzel bi şey vallā, çok güzel, oynıyler.

45 *__Hangi oyunlar oynanıyor?*

oynıyler, meselā filokfor ekibi geliyi, oynıyler, unları seyrediyiz. çocuklar keman çalarak, şarkı söyleyerek. ee, köy halkı unları seyrediyi, sandalyelerde oturip seyrediyiz.

__Yemek veriliyor mu?

50 *pıraf veriliyi sāde pıraf, tātli, gölle ikrām ediliyi, bi de yoğurt sāhi, yoğurt da, çok güzel bi şey.*

__Kaça kadar sürüyor?

55 *on ikiye kadār, tā önceden çekilişte yāparlardı, çekiliş, meselā bilet dağtarlar, çocuklar daha önce şey, hıdırlez şenliği başlamazdan önce, biletleri satıylēr. kımın şansınā ne gēlcek meselā. çekiliş yapıyler, ne bileyim ben, halit'e çanakcıkta bi de televizyon makinesi, şans iştē, tā ünceden bi iki sene öncesi, resim yarışması yaptılar okulda, etkinlik.*

KAYNAK KİŞİ	Raife SALİ
EĞİTİM DURUMU	İlkokul
YAŞ	75
DİŞ	Takma Diş
YAŞADIĞI YER	Bulatköy/Gümülcine
METNİN KONUSU	a.Gelenekler, b. Kurban Bayramı

METİN VII

-a-

__Başka yerden kız alıp başka yere kız verir misiniz?

veriyiz a veriyiz veriyiz be kızım, bu künden de başka alıyırlar başka küe veriler, nası bu künden de alıyler başka küe veriler u künden de bōra veriler.

5 __Bu köyde iç güvey alıyor musunuz?

var, alān alıyı baksan bunun dedesi iç güveysi eşekçiliden gelme emnēnin, şımı çocuk olmāyanlar alıyı, ha oğlu olmāyanlar alıyı, kıs ötekiler annēsini, borāya almadılar eşekçiliyē verdiler ama sonra geldī boraya.

10 __Beşik kertmesi var mı?

var, vēr ama evvelden varmış, evvelden vārmış şımı bilmiyiz evvelden duydumuz var.

__Burada var mı?

ha, yok, yok olānlar vēr.

15 ...

__Beşik kertmesi tercih edilir mi?

ha bilmim be kızanım, ne bilëyim, yapan yapær ama, ama şimi bizim zamanlârimızda yok, ama evvelden duyduğumuz vær.

he beşik kertmë deyilër, beşik şeyi, unları beşikte şey yaptın, unları
20 evlendiriyler, ha türkiyede de vær, üle duyuliyi televizyonlardâ,
ama boralarda yok evvelden vardı ama şimi duyduğumuz yok, şimi herkes kēndi seçiyi, ne beşik şeyi, gezilër, toziylër.

__Peki ikinci evlilik oluyor mu?

bizim yok borda, ikinci kadın, hiç duyduğumuz yok, hē boşandır
25 evlenir u başka, ama üstüne getir, yok.

__Dul kadınla evlenilir mi?

var, dul kadınla neyë evlenmicëk, boşamış evleniyi dul karılan. kız
mı alcek, kız da alabilir ama çok ama dul karılan evleniyi, nasıl
evlenmeğcek. ama üstüne ikincici kârı getir, getirme yok bizim
30 bordâ.

__Süt kardeşle evlilik olur mu?

ēvlenilmez, kârdeş sayılıyi, süt kârdeşler.

__Akraba evliliği var mı burada?

hâyır, hâyır hiç yok bizim dē beşinci altıncı kuşâğa kadâr üle yakın
35 akrabalar vërmiyi birbirine bordâ.

şimi veriyi kardeşimi şimi, fatihe şimi kısmı, türkiyede var üle. hâ
şimi fatih şimi aşâm geldî ya, borayâ, ben şimi kızımı vercem unâ
ya torunumu vercem una, alınır mı üle ayıp, bizât akrabalığı
boziyin.

40 __Ayıp mı karşılanır?

tæbi kârdeş kızānları, nasıl evlenecek.

__Belki sevdiler birbirlerini?

hæyır. sevmē bizim boralarıda yok, hiç görmēdim, üle kardeş kızanları evlensın, üçüncü dördüncü kuşâklar.

45 __Başka yere kız verir misiniz?

bizim boralarıda doğu yök be kızanım, üle, sizin bakma boralarıda, bizim bu yaka boyunca, bizim hēp çevre böyle bilinen yerler, böyle bilmedin yerlere kız verilmēyi.

__Senin torununu doğuya evlendirmez misin?

50 *hā ne işi var şımı doğuda unun.*

hāyır, ne verceğmişik uraya, kim gitçek doğuyā, ben arıcam mı unu urda, yoksam u gelecek burda akrabānların unutcak, doğuyā gitçek, tē dünyānın bi ucunda, sankim adam fesātlığına, kırān gelmiş, sē sen dē!

55 __Peki kızlar kaç yaşında evlenmeye başlıyor bu köyde?

yaşı mı? okumayanlar, on sekiz yaşında, on yedi yaşında evleniyler. yirmi yaşında okuyanlar yenē, okuyanlar da nişanlanıyler, böyle okurkane evleniyler.

__Erkekler daha geç mi evleniyor?

60 *ee evlenen evleniyi, evlenmeyen evlenmiyi.*

__Kısmet açılsın diye dua falan okunur mu?

bilmim ben vallā kızanım, bilmim. hæyır duyduğım yok, ne okudumuz var, ne duyduğumuz var. belkin vardır ama biz duymadık, boralarıda duymadık.

65 __Sizin zamanınızda var mıydı böyle ādetler?

hāyır, hiç bizim zamanımızda, ben şimdi de bilmim. duyduğum, duymadım.

__Evlennemeyen kız çok oluyor mu?

nerdē kaldı kıs, hiç kalan kıs yok. bizim boralarda kızlar kalmayı,
70 olmasa da bizim borada kalan yok, topalı körü buluyı.

__Evlenecek kızda ne gibi özellikler aranır?

kēndi iyi, sorusun soyunu, şimi āylesini sorusini başkam kötü bir
şeylerde olmasın demek, hanım kız çocuk sevmiş ama kimse
istemez evlādın kötü yere versin, ālsın. dürüst olması lāzım, çeşitli
75 insānlar var, kumārda kalkmayān kalkānlar var.

__Soy önemli mi?

sen verimisin kızını uraya, hā sevsin de napāyim sonā veriyisin
ama sonādan kaçarlara babāsının evine. şimi hērkes şimi kızı bilem
isterken soriler. āyle şey önemli, soy önemli. bā nası aranıyı, bā
80 şimi, ailesini...

__Ekonomik duruma önem verilir mi?

sevdinē ne yapçen kıs çocuk sevdinē fākir olsun, kēndi ādam olsun,
hāni, içi, hanı āyleye baksın, üyle haçan zengine vermişin, hēr
akşam karı kız peşinde, undan da hayır gelmez. üle deme,
85 zēnginlik zēnginlik bi yere kadara, zenginın kārısı çok olur, sıyrēk
sıyrēk çıkar, görüyoruz televizyonlarda.

__Evlendirilecek kızı hamama götürme gibi gelenekler var mıdır?

bizim boralarda hamam mamam yok. o kadara, o kadar
incelēnmiyi o kadar gene, hērkes tanıyı gene borda birbirini.

90 __Ya kızın bir kusuru varsa ne olacak?

kusuru nası olcek, neye olacak kusuru. unlara hēp duyulıyı, bēlli
oluyı, bizim herkes boralar tanıyı birbirini, düğünlerde toplāşiler,
mevlidlerde toplāşiyler, cemiyetlerde bülē.

__Beğenilen kız oğlana nasıl gösterilir?

95 önlar kendileri seçiyilêr, şimi evvelden bizim zamanlarımız
üleydi, şimdikiler gezilêr arabalarlan kızım unlar konuşiler
kızlarlan, çocuklarla konuşiyi kızlar da.

__Aileler normal karşılıyor mu peki?

ee, napcak, dē ēr geç akşam kırdā, çıkın bakın görün sokakta, kim
100 bakıyı, dedenin günün zamanı başkadı, şimdi olsa torunlar burda
ne āpcağ, aynı dışarıdakiler gibi bizimkilede çıkıcak.

__Sizin zamanınızda nasıldı?

bizim yōktu, bizim bülê motorlar yoktu, kapının önünde
otururdun insan gibi konuşurdun yolda evvelde görürdüñ amā
105 şimdi fazlā, şimi çok fazlā, çocuklerin dizlerinde oturiyeler, u çocuk
işte unu almıyı, bi kı ay dolanıilêr, başka kızın peşinde genē, bōrası
üyle bilmim başka yerdē, ne tür?

__Siz dedeyle nasıl tanıştınız, sizi annesi mi gördü?

hāyır be, ne annesi, kūyün içinde bizi annelerde biliyi, babalarda
110 biliyi, biz kūyün içindeyiz.

__Dede sizi görünce babasına mı söylemiş, size dediler mi?

ee sülēdi zāhır, ee sülēdi zāhır. sülemese istemeyē gelirler mi? tabe
süleyecek.
115 bana neye diyecekler, ē birbirimizi sevdiğin tabi istemeye gelecek
annem tē istedi de vērmediler, ifak yaşımız diye, sonrā vërdiler. bi
iki üç kere istedinen vërdiler bi sene durduk nişanlı, undan sonra
on sekiz yaşında evlendik, on yedi yaşlarımız ifak burada, ondan
vermişler bordā.

120 __Erken yaşta evlilik yok mu burada?

ēvleniler şımı ama vermiler, gene on yedi yaşında nişanlandık on sekiz yirmi yaşında çocuk aldık kucamızā, iş var, hāyvan vār, koyun vār, tarla iş vār.

__Bebeğe kim bakıyordu, peki?

125 yirmi bej günlük bunun ānesi tarlayā çıkardım, tütün ekiminē, eşeğin seminerin içine kōyduk, eşekte sēminerī ālıyız, annēsini yattırıyoruz. çadır, çadırın altında, cihān yanığı, u çadırın altındā, iş vār bizim burada, iş vardı u zamannarda yanığı işte, cihān yanığı büle. u tærlanın orta göbende çadırın altı tutuşı, çocuk yātiyi
130 urda, yirmi bej günlük kira çıkardım, yök bakmağā insan yok kızım, iş var. şımı ne var kızım?

şımı bī tütün.. bī tütün şımı, şımı iş mi var? u zaman hayvān da vardı, tütün vārdı, orāk ellen biçerdik, çapa yapārdık, mısır ēkerdik, ādamlara da iş, karılara da iş, kızanlar yirmi bej günlük
135 çocuk çıkar mı dışarı? çıktı, sāde ben diil, u zamanda hēpsi üle, hērkes. şimdikilerin çuçukları olıyı evde kalıyı, gēnçler. satın apışları, u zaman gene bizim günümüzde apış yoktu, büle satın bebekleri büle şıylerle bağılıer eskilerle yōktu.

__Fakirlik mi vardı?

140 evvelden, āyır āyır yōktu kızanım, yōktu sonrā çıktı unlār.

__Gelin bohçası nasıl oluyor buralarda, neler oluyor?

urbā düzmeğ, bizim evvelden vār burda, çocuk tarafından kız tarafından bī iki kışı gidüi işte. nişān ne okıncağ, ne yapılcağ āileden bī iki kışı, öte taraftan bī iki kışı, kalabā deil.

145 __Parayı kim ödüyor, urba hazırlanırken?

şımı hērkes kendi ödüyo aldığı şeyi, ben güvey tarafına çocuk tarafına alırsam ben ödüyom, unlar alırsa da unlar ödüyi. hērkes kēndi ödüyi. ne yapcen be kızanım, şımı gene zamannar çok şey oldu. şımı kız çocuk birbirini şey yaptınan, anayı babayı almasa
150 da...

bızım bāk burda bī komşu bir dūl adamı sevdi. bāh şımı iki tane çocuğu da vardı, burada kāhvesi de var, te urda kāhvesi, kız gene görçen kapı gibi ēllī ayāklī, güzel mi güzel. unlar sülērdī işte.

görmüş mi babası, kımse başkası mı görmüş, bī laf oldu, bī iki sene
155 sonā çıktı, undan sonrā bā şımı gene, bī sene olcāk, bildir ilk namazda kāçtı, gitti kızanı vār, bāh şımı babası barışmıyı, annesiyle konuşılēr ama dūl adamā, kārısı öldü kānserden kārđı kārısını, duydu bu mesēleleri iki tane kızancık kāldī, yuva yıkānın yuvası olmās, sen kapıda mı kaldın! dūl adamā, işte gönül. bāh hiç
160 büle duymadım, ben dūl adamla, iki tane kızanlā evlī bārklī gitti.

__Dini nikāh mı, resmi nikāh mı yapılıyor buralarda?

vār, nāsı nikāh olmiyi, ēlbet vār. ē bızım sayılıyi, bunlar. imam kıyiyi, imam ama gene hēpsi yerine kıyātların, büle nigāh olmasā
165 çuçuclār üstünē geçēr mi senin? dūl üle nigāhsız hanī türkiyēde evlenilēr ne çocukler yazılmayı bī yere, okulā almilēr, hā bızım imam burada, imam kıyiyi hērkezinkini istersen yaptırısın avukattannan da, gümülcinēde yaptınān var amā bızım geçerli bu. geçerli işte imamın kıydığı nigāh geçerli. ēpsi geçerli. ötekinede yaptırısın ama bu geçerli çuçuclār üstüne geçiyi.

170 __Dini nikāh nasıl oluyor?

iki taraftan kız tarafından oğlān tarafından şahit, iki veya üç dört kişi olilēr, imam kıyiyi işte, şāhitler yazılıyi imzā atiler urayā,

u imam kıyiyı, kasabā gümülcinēye gidiyi bu kıyātlar, urda daha
büyüğü var, urdan geçiyi unlar, ama iki taraftan da şahit, iki
175 taraftan da deyim ya, çocuk tarafından bi kişi, kız tarafından
şahit işte unlar, üle nigaha üç kişi olıyı, üç kişi dört kişi mi
oturıler, üç mü dört mü er yerde üle.

__Annenizin mezarlığı nerede?

de caminin yanındā urda, yakın bizim mezarlıklar, top sahāsi
180 varya onun altındā.

__Mezarlıklar nasıl olur, taş falan dikilir mi?

dikilen diker, şeyin tülbent de yapıler, yā yapıler, yapan yapıyı.
bura çok yapıli amā yapan yapar yapımayan yapmaz demek.
taşlar dikili gene, isteyen yapıyı, istemeyen yapıyı. neyi yazıp
185 tutcen be kızanım?

ölmüj gitmiş, vakti sātı gelmiş te şimdi. u aşam kuran okundu,
yedinci gicesinde bütün akrabalar toplandı, hāfiz okudu kurānını,
hēr şeyleri tağıttılar. tosları mosları, āyranlarını. ē şimi gene kırk,
kırk birinci gicesi yapıcekler, şimi çöreğ yapıler. simit alile,
190 dağıtılar. yemekli mi yapcen nasıl istersen, hāfiz okuyı unları.
hāfiz okuyı işte megāfonla. hēp şimi ādetler burda yapıliyi. bilmim
türkiyede de yapıli mi?

öldüğ aşam yaptı hāfiz okudu. konu komşu toplandı. u zaman
dağıtılar birer korasan birer yemiş suyu, yedinci gicesi okudu gene
195 hāfızı çağırdık. yüz el, yüz otuz kişi vardı.

__Ne verildi yemek?

tos almışlar, birer de āyran vėrdiler. dağıttılar naylonların içinde, ē şimi ben bilmim bunu yemeli mi yapcekler erek yapcekler, simit dağıtecekler.

200 __*Kim ilgiledi bu işlerle peki, hangi yakını?*

kārdēřim. u āilede yapcekler iřtē, yā sen de katılābilirsın onun yānında. u bākardı una. u yapıyı. bākan insan yapıyı, iştersen sen de evinde yapabilisin.

-b-

__Kurban bayramı nasıl olur?

eteki gün kesiyiz kurbanlıkları, yüziyeler, asiyler dönsun. undan sonra doğriler. koyuyiz tencereye pişiriz. ciğerini kavuriz, yiyiz. ot ağcı işte, yakıyız işte, ete duman olıyı işte, u satılıyı hër yerde.

5 __Neden yapıyor o?

ee bilmıyız satın alıyız işte.

__Ne zaman yapıyor?

ete kurban keserken, ee kesmeden işte döndürıysın üç kere sucağız veriyız çörek veriyız evvelden verıydık ama bu sefer hiç vërmedım.

üle gördük biiüklerden hërkes üle gördü bilmim neye iyi geldini bilmim. üç kere döndirisın unu, üç kere döndirisın işte undan sonra bırakıysın sucağız verıysın kurbanlığa çörek tattırıysın, bilmim üle işte kızanım.

KAYNAK KİŞİ	Şaziye MÜMİN
EĞİTİM DURUMU	—
YAŞ	65
DİŞ	Takma Diş
YAŞADIĞI YER	Bulatköy/Gümölcine
METNİN KONUSU	a.Günlük Ev İşleri, b. Sosyal Yaşam

METİN VIII

-a-

ikindinlin gældi bæn getirdim gældi. baktım şey turgayın küçükleri burda. Durgay burda, mübeccel, selenner burda. ülece masayı bırādım hüseyin agana büle büle beni_arama ben gideyim dedim. bakın bakaqm iyi oldu amma evde iyi bak kızım.

5 __sen napıysın be kızanım?

__iyi misin?

__iyiyik kızanım, hepimiz iyiyik

__nası gidiyi dersler kızanım?

__alla yardımcı olsun kızanım, cümlesine kızanım.

10 __emme sen de iyisine kızanım?

__annen iyi mi?

hep tütünle uğraşıyorsunuz, napıcan başka yapcan be kızanım olsun hoşluk olsun, iyiyiz hepimiz iyiyiz kızan buna şükür, ayakta iyiyiz. berrin gitti eee belgin_ablan kızanla indı aşağı şındı onun
 15 *kızan derdi var ee büyüdü beş yaş doldurdu ya. büle ne diiseer ona bülece koymış sanki badı dıcem geliyi öyle evde resim çekmiş*

kızanım. şindi kasabada fatma gecen gün gidiyi kasabaya. undan sonra görüyi mübecelde o zaman demiş benim beş aylık oldu kızan hiç kızanın resimci yok demiş. ver kızanı bana gideyim bi resim çıkarım mesud da yakınmış. ben de gælcem gidiyi. iyi ama şindi hüseyin agan dün gitti resimleri almağa bu kızan bizim, bizim u gene başkasının resimciymiş, u zaman demişler amca bu diül sizin demişler, pazartesi hazır olacak yaa ya pazartesi hazır olacak yaa pazartesi hazır seninki demişler. şimdi ondan deyî birağdim deyî yaa parayı vërdim diyî. dedim bakim diü bizimki diü. unlar amca diül demişler kızlar. undan sonra diü şimi pazartesi kısmetse. hatıra kalıyî işte. bak belgin hep ona heer aşam çıkardo, beş aylık oldu her aşam da banyo yaptılar, yaa hiç maşallah hastalanmadı.

__Eskiden yaşlı kadınlar neden belirli günlerde yıkanırđı?

döru elbette, koca karılar işte hasta olucak künahmış işte ne bileyim. nüfusa çıkmıcağ yaa sebebi varmış yata hiç kalmacak yorgan hep yerde olacak yaa. nüfusa ya nüfusa (loğusa) üle diyiz kızan. yaa sanki u yatak hep yerde kalcağ kızanım gırk gün kira çıkmacak. şimdi nohusalılar saçını kestiriyi dünyaya geldi mi, saç da kestirme. ee u zaman nerde sen saç kestirecen de, saç şey yapcan kızanım.

__Bebek doğduğunda nereye yatırırđınız?

sallāncakla uraya iki tane halka büle tavanlara ağaçtan kızanım haydāā sallā. kōndak sarılı büyle bütün sarılı sımıcak evde kızanım evde evde ilaçlarla.

bizim şey nesrin ablan, selatin abin biliysine? bili misin hah u demek ki kızancım pelin oldu, pelini taniy misin? u kızım büle hazır bez alırdı. nesrin burada mahallede kimsede yoktu u gör

insanlar ayy ay ay hazır alıyı, bu ne haylaz gelin yıkamıyı bez
 45 hep laflar üle dediler. kızım hep üyle dediler. hiç haylaz gelin
 uğraşmıyı yıkamıyı sona sana herkez u yola girdi ama şimdi kaç
 para eder ama çok sülediler demek pelin var bitirdi.

Allah_ ömür versin okusunlar. biz_ elimizden geldi kadarıyla
 uğraşıyız kızanım. kendimiz yıpradık tarlada okuttuk kızanları
 50 bari unlar bari tarla işinden kurtulsunlar kızanım. hiç sorma
 napalım. şimdi iş mi var, makine diziyi, biz elcağızlarımız
 kabardı, bi tütiün sona u da kolayına erer ki makine ekıyı, makine
 diziyi. her şey ah ah. biz sabanın gidip akşāminen gelirdik. yatsi
 okunurdu. kızancıklar tarlıkada uyuller āç susuz uyiler sabahlin
 55 ne banyo ateşi ne her aşam kızanlar banyo oliyi tertemiz.

___Siz tarladayken kızanlar nerede?

var ama tārledasın kızan uyuyo, yorgun. ohh!.. oy oyy. çok zor
 kızanım.

giceden alırdık, doldururduk giceden kızanım, omuzumuzda
 60 taşırdık kızanım iki bakırdan çamaşır pērşembe pazartesi başka
 yok.

___Neden başka günler çamaşır yıkanmıyor?

künahmış. şimdi hala bizim komşu şevkiye yenge unu sen başka
 gün banyo yaptıramasın. hep pērşembe. hala gülüsünüz. ya kızı
 65 deyı, şey deyı, annemin deyı, bugün deyı, banyo günü deyı, biz
 düşünüz pērşembe.

___Eskiden hastalandığınızda ne yapardınız?

*bî tasa su ālinırdı kızanım. bî kâpcık delıp bî kaşıқта bñle kuvanın
üstüne konurdu, undan sona_ okurdu. bñle yapıyo okuyo bñle
70 okuyo. kucca tasın u parça ya bak de bñle olmuş.*

inanç demek inanıysın ona geçıydız dıyoz u zaman.

__Hasta olduğunuzda neler yapardınız?

*hasta oldun bî de çenberin teze çenberimizin şey bakıyler
dirseğine koyıylar. bñle şımdı yā ucun bñle çenberin ucunu bñle
75 koyıysın büylē okıysın, hem okuysın, dirseğine koyıysın bñle
dirseni yüreği kaçmış ha koy şımdı boracına yürek yerine gelsin.
ya be kızım hiç sorma!*

-b-

şimdi turgay abinin küçük kısıcağı var kızım sekiz yaşında. bana diyi "babanne diyi, sen nasıl kaliteli ayakkabı giyerdin?"

5 bak şimdi sekiz yaşında unlar şimdi giyi hep kaliteli ayakkapları be kızım buluzlar her şeyleri kaliteli nası ben de undan sonra gittim, şeyden haremde avluda var, bi āāç parçası bunu deldim düzeltiridik, bi kayış takardık ayağımıza unları giyerdik.

___Ne denirdi ona?

10 takına. biz unları giyerdik sanki kızım bana sorıyı masumciğim, unu sorıyı nasıl kaliteli diye. bilmıyı işte ya. eee nası giyerdin diyi masum üle bakıyı, unlarda eskimesin diye geçiridik ellerimizi, yalınayak giderdik kızan. kum batcāmış bacāmıza oo şimdi...

ya kızım şimdi yiyecekler hep sattın alınıyı. gençler şimdi çanak bulakşıklık olmasın diye bakıyı çün.

15 geçen gün amcan demek bağırıyı büle küçüklerine. yisenize deyiler bak şimi evde yiyin şimdi. tos olsa diler iki elle yiceniz unu, ama elbet elbet ama u nassı yālan yanık yāla yapıler börekleri. bilmem sen kendin yapabiliysin. raife ama dimi gençler, acıkiyi acıkiyi mecbur vala.

KAYNAK KİŞİ	Fatma Molla
EĞİTİM DURUMU	—
YAŞ	80
DİŞ	Takma Diş
YAŞADIĞI YER	Bulatköy/Gümülcine
METNİN KONUSU	a.Hastalık, b. Çalıbey ve İklim, c.Yağmur Duası/Sosyal Yaşam

METİN IX

-a-

tütün kırmā gidērdik gençkene. şindi he yokti ya, çocuklar úfaktı, nerey hasta olıyın, zati ama hastalık olmadan olmazdı elbet olmazdı. olsa nası gıtcez, terlaya gidemeyiz kızanım, gidemeyiz.

ilāç yok, sıcacık sıcacık bir şey koyardı kocākarılar bizim gibilere.
5 *u vārdılar. büle yanāklarımız şişērdi, çizērdiler. kabakulak olmuş dērdiler. u okurdu bi kocakarı vardı, gidērdik çizērdik, bile kara yapardı fırın. fırınlār vardı bizim u zaman gidērdik kızanım. fırınlārdan büle kara olıyı ya, u karalardan alırdı, üle sürürdü işte kızanım. gene doktor vārdır be kızanım ama çok siyrekti. öküz şey*
10 *kātir bēygir ārabaları vār. unlarlan gidērdik, salırdık bi kenara u zaman yürüyerek gidērdik, duktoru bulurduk.*

ē napçān be kızanım! u zaman üleydi be kızanım. şimdi kolaylıklar var, komşulārda herkeste āraba var.

-b-

kızgın iğlenlen delirdiler, tākardılar çamaşırlara, iç çamaşırlara, çucuklara ufak çucuklara. şimi maşallah takiler, uraya bōradan yā. u çalibeyler çok iyidi. evvelden çocukların hep omuzlarında.

__Nerede bulabiliriz çalibeyi?

5 karaçalılarda var. ama şimi bulunmıyı her yerde. unlar başka türlü.

__Hocalar okumuyor mu?

hāyır be kısım, okumuyō. ona delcesin üle bi iğneyle ipliklen çamaşırına takcan.

10 āa evvelden biz kaynaklarımızla dūyduk, evvelden. tabi unlardan duydumuz, işte. evvelden yoktular. üle altıncıklar maltıncıklar büle takılsın boralara. çalibey hayvanlar, koyunlara takarlar, boğazlarına. hayvanlar göz almasın deye. dedenin aşağıda öküzleri vardı, kocaman. takıladı unlar, gözden bitün, gözlen devrilirmiş.

__Bazı evlerin kapılarında at nalı takılı, o ne anlama geliyor?

evvelden gelenek işte. var onun faydası. bilmim eskiden bi şeyi var zāhır, ununda. şimi inanmıyler şimi gençlere anlattırıysında. gözden ölen çocuklar varmış. gözden ufak çocukların çoku gözden 20 ölürmüş, elbēt.

gözden işte pat, doktor mōktor kolāynı bulamıyon. gözden işte patlayı olsa da duası, hēp taşıcan işte. bu mavi boncuklara pek şey vermıyler. u çalibeyi çok önemli.

__Hocalar dua yazmıyor mu?

25 yazār be kısım, nıska var kısım. te kitaplarda çok derin hocalar yazār be şeylen ne şeyi var, insanın unları biz duyardık şey, kāyı büyüklērden. ama şimi sen anlattın gençlere ā nolcağmış üyle diyiler.

büle şımı koyunları bülē gelinleri çok. bazı koyunların büle yelinleri vāy...bak māşallah demezseler, u sütün dönermiş, u goyunun, evvelden işte bu gelenekler görenekler vār, inanıyler insānlar. bāk büle sütlü koyun, süt vermeğmiş, göz olurmuş. inēk olsun. sağınıyyā şımı unlar. gözden işte çalibey tākıyler.

tütünleri olsun, başka şıyleri olsun, hēp karpuzları olsun te büle tā bülece olurken tā dēldi. kār düşmüyo bora, kışında öle fazla yağmayı, kar düştüğünnen sonradan suda olıyı, bi kerecik yağdı kār, bi güneş açıldı gitti, yā don olmiyi. kār olmayı undan. kışın kār yağarsā da yazın da soğuk bol olıyı. şımı balkanlara kār yattınān hēm mikrobu öldürüyi, hem hēr bi mahälleyi öldürüyi. ama olmiyi bizim burda kış, evvelki gibi..ta bizim kızlığımızda çok kışlar olurdu burda kapıdan kıra çıkamazdık, şımı yök değıştı hēr tarafta üle.

-c-

Toplanı hocalar dua yapıler işte, televizyonda gösteriyi ya. başka külerde çatlamişlar topraklar. gösteriyi kuraktan büle ayrılmış topraklar yağmur hiç yok. u zaman dua yapıler. Allah tarafından işte belki de kabul olıyí, hocā okuyí. bizim buralarda yapmiler, bizim yine

5 olıyí başka külerde beş altı ay yağmayan var. ordā duā yapıler. bizim gene çilen büle geçen gün olmadı iki üç gün önce başka tarafa yağmış. bōra olmadı ama başka küylere yağmış. şimi bulut zahār bōraya olıyí, başka yere olmiyí, uraya olıyí, bōra olmiyí. vakti sātí var ē kısım. şey yağmur yağdinen senin tarafın çiçek gibi olıyí. sen sulamayí bakar mı.

10 burcu burcu kokuyo toprak, elbēt. sēnin sulamana benzer mi ki. sen şimi çiçæğ sulusín ama kalan yer kuru. yağmur suyuna benzemiyí bereketi. hēr tarafı burcu burcu kokuyí. yemişler yıkani. dallar malları çiçek gibi açık ama var gene vakti sātí var kısım. ne yā! çıplak geziler kaynayıpdene be kısım! evvelí bizim günlerimizde büle yokti.

15 iyí gene Allah veriyi bize. ā büyükleri dinlemiyi şimi gençler. evlatlar çocuk evlatlarını dinlettiremiyí işte şimi bakıyom hēpsí sıcak kahvelerde içiyi.

__Gençler çok alkol tüketiyor mu?

burada var bizim. bōralarda var bizim bilmim başka küylerde.

20 çalışmiler. bitin yaka boyundā var. dedeleri veriler, okiler. babası evini yapıyí, takı da, altın da bol. u zaman ayrı evine, ē sen çalışırsan, varsa bi mēsleğín çalışiyi. şimi biz kaynaklarımızın yanında durduk. evvelden üledí. şimdikiler ayrı. ē biz zarar görmedik ki.

__Kaynananızla aranız iyi miydi?

25 iyiydi be kızanım! biz terlaya çalışmaya gittik, dışarı. unlar çocuklara bakiler, pişirilē hayvānlarda vardı u zaman. bakma şimdi

yök. hērkeste vārdı tavuk hayvan şımı yok. şımdı yök. şımı hērkez esnaf oldu. hāydı para yetişir mi kızanım! de sütçüler kapıya getirilēr, alıysın ama kēndı bereketin başka, çalkardık āyran. yāyıklā çalkārdık, 30 saġardık. sopalan bñle var şeyi, çāmdan yāyıklar koku yapmāsın deye çāmdan. çalkardık yağlar topaç dolusu sıcacık sıcacık sür ēkmeġin üstünē. insānlar şımı neye hasta be kısım, ne yağlar oldu, belli deil...alıyız paket içinde sürüyüz. tereyāġ sen kendi çalkalan. sütcaġızlar yararlı, kendi saġısın buz gibi. hiç yok şımdı. dōrt tane 35 büyük hayvan vardi. koyun vardi, hēpsi vardi biz geldiġimizde çok ic vardi şımdı yök.

eskiden ilacli deildi bişeler. iş vardi ama ilacli deildi bişeler. şımdı zērzevat ekıyız, hāydı böcek ilāç, domātesler ilāç şımdı atılmıyı, şımı bakma sēn, ū zaman yoktu bişey. hāyvan gürbēsı, hāyvan gürbēleri 40 ātardık. malları ilacli hēpsi. böcekte yapıyı, her şey yapıyı, kurt da yapıyı. ūndan işte insānlarda hērkes hāplan.

—Bu evler eskiden nasıldı?

çok ēskidiler. içi büledı de yeniden kazıdık, suvāttık biz. bu tavān yōktu. tütñn āsardık yūkarı. tütñnleri āsardık. ā bu tavānı yoktu, daha 45 yūkarı. yā yā tāvana işte yūkarı, ya tütñnlerle sarılı. üstü kapalı kiremitlē. bu tavān yoktu sonra yaptık biz onu şımı tütñn işlemıyız yā. kāpısı, āretin şımı nasıl, yukarı tütñn asiylē, üledı. tavan yaparsān ēv gibi oluyı, nereye ascan tütñnlerin dışarıda tutamazsın kı unlar ıslanıler, ıslanan çürük, almiylē ū zaman. şımı iş mi var be kısım! şımı 50 arabaya burda piniler, bi tütñn makınēler ekıyı, undan biz çürüdük. ē bak şımı sakatız hepsimiz. bi tütñn var şımı, çapā yapardık, orāk biçerdık ellen. bāk televizyon gösteriyı, türkiyēde vār, tē ellen biçenler. biz hēp unları yāptık.

mākīneler pahalı ama āz daġlara çıkmayı makīneler, gösteriyı 55 televizyonlarda. bizim gene uva būrası. uraya çıkmaz kı kumbınālar.

elle biçiler, sonrâ taşiler arabalân, nerde diivülceğse de motozo diler unu.

SÖZLÜK

-A-

alaman	: alman
aneveli elinika	: gün almak
apış	: bez(bebek bezi)
āret	: aynı yaşıt olanların birbirlerine karşı kullandığı lākap
artacık	: yörede yetişen bir ürün.
aydamak	: sürmek
aylakçı	: avare gezen, tembel
ayna	: iskele, tütün kurutulan yer

-B-

bağrızan	: sepet
bahşış	: hediye(bebeğin dişini ilk kim görürse o kişinin verdiği para)
basma	: tütün
bejama	: pijama
bekimtozu	: kabartma tozu
bera	: bere
bet	: kötü, çirkin
beygir	: at
bıdak	: çırpı, ağaç dalı.
bıldır	: geçen yıl
bo	: be, da gibi. Seslenme ünlemi.
bocuk	: noel
bostan	: karpuz
brand	: hayırsız, seslenme edatı. “hey bra!”
bre	: seslenme ünlemi.
buba	: baba
bugaca	: yöresel börek, poğaç
bulgarya	: Bulgaristan
bumba	: bomba
büleleyn	: böylece, böylelikle

-C-

caba	: bedava
cihan	: dünya, hava
cins tarikat	: kurnaz kişi, zekice
ciyan	: cihan, hava.

-Ç-

çalıbey	: nazarlardan korunmak için kullanılan bir tür ağaç dalı.
çalım yer	: uygun yer
çalpalamak	: çalkalamak, karıştırmak
çanakçık	: tabak
çekilmek	: otobüse binmek
çilencik	: çise

-D-

demalamak	: tütünleri destelemek
dıragon	: kız çocuklarına ödenen aylık
dumağlanmak	: nezle olmak.
düğlek	: kavun
dünüş	: (dünüse) dünür

-E-

encek	: yavru
erendir	: rende
eşgere	: açık

-F-

ferace	: kadınların üzerine giydiği siyah pardösü
ferezol	: tabak
fikkara	: fukara
filokfu	: folklor
fistan	: elbise

-G-

geliniykına	: geliniyle
gireb	: kırep
gocunu almak	: en son ucu
gombaklanmak	: yuvarlanmak

goygoy	: çocuk emziği
gölle	: haşlanmış mısır
günden	: ay çiçeği
güvey	: damat
güvez	: kırmızı

-H-

hanecik	: ev
hani	: şimdi(tütünden hani geldi.)
harballı	: gelinlerin kına gecelerinde giydiği yöresel kıyafet.
harem	: evlerin bahçesi
hotoz	: gelinlerin başlarına taktığı süslü başlık

-İ-

iskele	: tütünlerin asıldığı yer
--------	---------------------------

-K-

kaçarkene	: kaçarken
kaçavida	: tornavida(Pomak ağzı)
kalaba	: kalabalık
kalpak	: başa takılan bir tür başlık, taraklı kalpak.
karı	: kadın
karşılarkenek	: karşılarken
kaykılan kaykıla	: rahat
kerpeten	: pense
kesat	: az
kına urmak	: kına yakmak
kır	: dışarı, sokak(kırdan şimdi geldi)
kırık	: kırıntı
kıyat	: kağıt
kızan	: kız çocuğu.
koca don	: şalvar
koçan	: kalın kök(patates gibi köklü sebzeler)
kombina	: biçerdöver.
korasan	: tatlı bir yiyecek (kruvasan)
kovalak	: süslü

köstek : bebekler ilk adımını atmaya başladığında, bacaklarının arasına takılan bir tür bağ, ip.

kū : köy

kumpil : patates

küsküs : süngü

-L-

loto : portakal

-M-

mari : kadınların birbirine kullandığı bir seslenme edatı

maşalan : aydınlık

maşına : soba, kuzine

megafona : hoparlör, mikrafon

mendiz : mühendis

motoza : tütün tarlasında kullanılan bir alet motor.

motozo : tütün tarlasında kullanılan bir alet, motor

-N-

narka : is. (yun.) mayın

-O-

oga : sigorta

ortam : meydan

ot ağcı, öd ağcı : kurban Bayramı'nda kurbanlık hayvanlara dumanının koklatıldığı bir tür ağaç dalı, tütsü benzeri bir dal.

-P-

palek : demet

pangak : oturak

paskelya : Yunanistan'ın milli bayramı

pastal : deste tütün

pazmand : işe yaramayan çocuk

pikse : az

pilaf : pilav

pindik : yüksek (altınlar pindik bu ara)

potin : ayakkabı

pulman : otobüs

-S-

saçak	: oturma odası
sağırlak	: samimi
salancık	: salıncak
sallancak	: salıncak
saltabaş	: başıboş
sāt	: saat
satılıkçılar	: pazarcılar
sefte	: ilk defa, siftah
seminer	: semer (eşeğin semeri)
siyir	: komik
siyir	: sihir
sultananeler	: bir çiçek türü.
sündük	: sessiz, sakin

-Ş-

şarpa	: eşarp
şase	: mendil
şavk	: aydınlık
şişirmek	: doldurmak(sobayı şişirdiler.)

-T-

tabalı	: uyruklu
taftata	: taftota (yun.) nüfus cüzdanı
takita	: takunya
takita	: vites
talika	: at arabası
tamarmak	: beğenmek
tarlika	: tarla
telefon almak	: telefon etmek
tepişmek	: koşturmak, ayakta kalmak.(bayramda çok tepiştım.)
tokmaklamak	: çamaşırların makinede yıkanması
tolu	: dolu
tomata	: domates
tülbe	: türbe

tülbent : türbe

-U-

umudum yok : gücüm yok

urba : bohça

urgan : ip

uva : ova

-V-

veran : eski(insan için zayıf anlamında)

veren : eski, zayıf(insan için)

verespit : bisiklet

-Y-

yaka boy : civar köy

yalandırmak : yalan konuşmak

yarım yapalak : yarım ağızlı

yarma : hayvan yemi

yaşınakanak : yaşındayken

yüklü : hamile

DEYİMLER

*delikli boncuk yerde kalmaz : herkesin bir alıcısı var.

*ipli kulpu kındaklar dolu : ipsizlerle dolu

*yan pala poli kala : yan gel yat

*Yarımız alıyor, yarımız satıyor : parayı alıp, altın yapmak; para olmayınca da altını bozdurmak, satmak.

SONUÇ

Türkçe, Trakya'da, eğer Trakların Türklüğü Teorisini de dikkate alırsak oldukça eski zamanlara dayanan bir varlık göstermektedir. Traklar dışında Avrupa Hunları ve Karadeniz'in kuzeyinden Avrupa ortalarına ve hatta İtalya yarım adasına kadar giden göçleri de bunun içine dâhil edebiliriz.

Tezimize konu olan Batı Trakya Gümülcine (Bulat köyü Örneğinde) Türkçesinin tarihini ise en az Osmanlı dönemine kadar götürebiliriz.

Bugün Doğu ve Batı Trakya olarak anılan bu coğrafyanın resmî olarak doğusu Türkiye'nin Avrupa kıtasındaki arazisi, batısı ise Yunanistan sınırları içerisindedir.

Batı Trakya, Meriç ve Karasu (Nestos) nehirleri arasında kalan bölgedir. Toplam 8579 km² yüzölçümü vardır. Batı Trakya'nın doğusunda Türkiye, batısında Yunanistan'ın Makedonya bölgesi, kuzeyinde Bulgaristan ve güneyinde Ege Denizi bulunmaktadır. Genel anlamda Yunanistan'ın kuzey doğusundaki uç bölgedir. Hâlen Batı Trakya coğrafyasında üç il vardır:

Meriç (Evros) : merkezi Dedeoğaç'tır. (Aleksandrupolis)

Rodop: merkezi Gümülcine'dir. (Komotini)

İskeçe : merkezi İskeçe'dir. (Xanthi)⁴⁶

Batı Trakya Türkleri, Türk sınırından Selanik'e kadar uzanan bu sınırlar arasında yaşar. Türkler özellikle Gümülcine, İskeçe ve Dedeoğaç yörelerinde yoğun şekilde görülürler.

Yunanistan bu bölgeyi 1926 Nisan tarihleri arasında yapılan San Remo Antlaşması'nın imzalanmasından hemen sonra işgal etti. Bu işgali Yunanlılar 4 Haziran 1920 tarihinde tamamlayarak Batı Trakya topraklarını sınırları içine dâhil etti. 1923 Lozan antlaşmasıyla sınırları çizilen Batı Trakya ise bugün tamamen Yunanistan'ın idaresinde bulunan bölgedir. Bugün Yunanistan sınırları içinde ve idaresi altında bulunan Batı Trakya coğrafi bir bölge adıdır.

Bölgenin tarihî süreci ise kısaca şöyledir: Bu bölge 1360'lı yıllardan Balkan savaşlarının cereyan ettiği 1911-1913 tarihlerine kadar Osmanlı Devleti'nin Balkan

⁴⁶ Sağlam, Feyyaz. Avustralya'da Batı Trakya Türkleri (İzmir: Avustralya Batı Trakya Türkleri Derneği Yayınları, 2006), s.2.

savaşlarından yenik çıkması üzerine, 30 Mayıs 1913'te yapılan Londra Barış Konferansı sonucu, Osmanlı Devleti Midye-Enez çizgisinin batısındaki bütün toprakları Balkan ülkelerine bırakmak zorunda kaldı. Lozan konferansı sırasında 30 Ocak 1923'te imzalanan Sevr Antlaşması ile Batı Trakya Yunanistan'a bırakıldı. Lozan konferansı sırasında 30 Ocak 1923'te imzalanan "Türk ve Rum Halkının Mübadelesine Dair Anlaşma ve Protokol" sözleşmesiyle Türkiye ve Yunanistan arasında Mecburi nüfus mübadelesi (değişimi) yapıldı. İstanbul Rumları ile Batı Trakya Türkleri mübadele dışında tutuldu. Bu bölgenin dışında kalan Yunanistan'daki Türklerle, Türkiye'deki Rumların karşılıklı olarak mübadele edilmesi üzerinde anlaşma sağlandı. 24 Temmuz 1923'te imzalanan Lozan Barış Antlaşması ile Batı Trakya bölgesi Yunanistan'a teslim edildi.

Bölgenin etnik durumu hakkında ise şunları söyleyebiliriz: M.Ö. 2000 yılından beri insanların yaşadığı bir bölgedir. Frikyalılar, Etrüskler, Traklar, Persler, Yunanlılar, Keltler, Makedonlar, Romalılar, Bizanslar, Vizigotlar, Ostrogotlar değişik zaman dilimlerinde bu bölgeye hâkim olmuşlardır.

Türklerin bölgedeki bilinen varlığı 4-5. yy'da Hunlarla başlar. Avar, Peçenek, Kuman, Bulgarı Gagauz gibi Türk boyları bu coğrafyada yaşamışlardır. Bugünkü yer adlarında bu izleri görmek mümkündür.

Bugün Batı Trakya Türklerinin nüfusları mevcut coğrafyanın dışında, Türkiye başta olmak üzere bazı Avrupa ülkelerinde bulunmaktadır.

Batı Trakya Türklerinin eğitimleri ise planlı ve düzenli olarak Yunan Devleti tarafından baltalanmakta eğitimsiz cahil bir Türk topluluğu hedeflenmektedir. Buna rağmen Batı Trakya Türklerinde eğitim seviyesi oldukça yüksektir.

Çalışmamıza esas olan saha Bulatköy'dür. Rodop ilinin yaka köylerinde biri olan Bulatköy, Gümülcine'ye merkezden 7 km uzaklıktadır. Eğitim ve öğretime önem veren köylerden biri olan Bulatköy'de azınlık lisesinde, Medrese-i Hayriyye'de devlet ortaokul, lise ve üniversitelerinde eğitim görenler vardır.

Köy halkının geçim kaynağı başlangıçta tütün olup son yıllarda kiraz üretimi de bir hayli önem kazanmıştır. Köyün yaklaşık 3000 dönüm arazisi bulunmaktadır.

Köy önceleri nâhiye merkezi iken, 1998-1999 yılında Kapodistriya Planı ile Susurköy Belediyesi'ne bağlanmış köy karakolu da Yassıköy karakoluna bağlanmıştır.

İki mahalleden oluşan köy, aşağı ve yukarı mahalle olarak adlandırılmaktadır. Köyün Yukarı Mahallesi tamamen Türk nüfusu olup Aşağı mahalle ise köyün girişinde Hristiyan aileler ve orta kısımda ise Türk aileler oturmaktadır

Köylünün geçim kaynağı eskilerde küçükbaş hayvancılık ve büyük baş hayvancılıktır. Bazı köylüler ise Rodop Dağından kestiği odunu Gümülcine'de çarşıda satarak geçimini sağlamaktadır. Daha sonraları ormandan ağaç kesmek yasaklanınca köylü tütün ekimine ve kirazcılığa yönelmiştir. Hayvancılık da zamanla yok olmuştur. Önceleri her aile üç dört büyük baş hayvana sahipken zamanla bu sayı çok aşağılara düşmüş ve şu an köyde büyükbaş hayvan yok denecek kadar azdır.

1974 yıllarında köyde baskılar artmaya başlayınca, bazı aileler göç etmek zorunda kalmıştır. Yeni inşaat izni de verilmeyince köylü zahire depoları ve hayvan barınaklarını kendilerine yaşama yeri hâline çevirmiştir. Evlenecek olan yeni çiftler daha önce hayvanların yaşadığı barınaklarda yaşamak zorunda kalmışlardır. Bu genç çiftlerden bazıları ise bu yaşam şeklini benimsemek yerine en başta Almanya olmak üzere başka ülkelere çalışmaya gitmişler, hayatlarını orada sürdürmektedirler. Bunun sonucunda da köyde genç nüfus azalmıştır.

Çalışmamızda bölgede yaptığımız derleme, araştırma inceleme ve sorgulama yöntemleri ile tespit ettiğimiz bilgiler ve transkripsiyonlu metinlerle Batı Trakya Gümülcine (Bulat Köy örneğinde) Türkçesinin ağız özelliklerini belirlemeye gayret ettik.

SES BİLGİSİ (FONETİK)

Fonetik farklılıkları ünlü ve ünsüzlerde aşağıdaki gibi gösterebiliriz.

Ünlülerde:

1. á (a/ı) arası “a” ünlüsü: Bu ses a ve ı sesleri arasında bir söyleyişle çıkar, daha çok a'ya yakındır. Kelime başında ortasında ve sonunda görülür. (a/ı) arası, çene bakımından a'ya daha yakın yerde boğumlanan daralmış, düz yarı geniş, kalın bulanık, yanındaki ünlüler üzerinde daraltma etkisi gösteren ünsüzler ile kendinden önceki ya da sonraki hecelerin dar ünlülerinin etkisi ile oluşmuş kapalı a'dır.

yaparsán (IX-c-47)

2. æ ünlüsü: Bu ses a ve e sesleri arasında yarı ince söylenmektedir. Asli olanı a sesidir ağızda yanındaki kelimelerin tesiri ile oluşmaktadır. Kelime başında içinde ve sonunda bulunur.

çöræğ (I-c-19), fæbrikanın (II – g – 18), gældi(VIII-a-1), mæhmæt (I-a-2), vær (VII-a-11)

3. é ünlüsü: e ünlüsünden daha ince bir e ünlüsüdür. i' ye yakın bir sestir. Ön iç seslerde bulunur.

év(II-c-3)

4. Uzun ünlüler: Derlediğimiz metinlerde aşağıdaki uzun ünlüler tespit edilmiştir.

a. ā ünlüsü: Uzunluğu a ünlüsünün iki katıdır. Hem Türkçe kelimelerde, hem de yabancı kelimelerde bu sesi görürüz. Türkçe kelimelerde ğ, h, k, r, y ünsüzleri iç ve son seste kimi ünsüzlerin önünde düşerek ya da bir ses değişimi ile eriyip yiterek, kendisinden önce gelen ünlüyü uzatırlar. Bu ses hadisesinde a ünlüsü de uzar.

āāç (VIII-b-5), akrabānların (VII-a-52), aradılār (II – a – 5)

b. ē ünlüsü: Uzun e ünlüsüdür. Sürekli yumuşak ünsüzlerin düşmesinden sonra görülen ünlü kaynaşması sonucunda uzun (ē) e türü ortaya çıkar.

emnēnin (VII-a-7), ēpsi (V-a-149)

c. ō ünlüsü: Uzun ö ünlüsüdür. Bu ağızda çok sık kullanılmaz.

bōrek(I-a-5), dōrt(IX-c-34)

5. Ünlü uyumları

Türkçede bir kelimedeki ünlülerin hepsi ya kalın (a,ı,o,u) ya ince (e, i, ö, ü) olabilir. Bir kelimedede hem kalın, hem ince ünlü bulunmaz.

a. Kalınlık-incelik bakımından ünlü uyumu

“a,ı,u,o” ile başlayıp “a,ı,o,u” ile biten kelimeler:

apış(IV-a-37), boracına(VIII-a-76), candırmalar(V-b-29), çamâşır(VIII-a-60), hâni(VII-a-83), kâpcık(VIII-a-68), karılan(VII-a-27), kızanım(VIII-a-12), kuvanın(VIII-a-68), masumcığım(VIII-b-8)

“e,i,ö,ü” ile başlayıp “e,i,ö,ü” biten kelimeler: bülece(VIII-a-16), çenberin(VIII-a-74), çilencikle(III-7), dünjürcü(II-b-15), etkinlik(VI-58), gölle(VI-50)

Yabancı kelimelerde büyük ünlü uyumu: Bu ağızda Arapça, Farsça, Yunancadan girmiş kelimelerin çoğu kez kalınlık-incelik uyumuna uymadıkları görülür. dünyaya(VIII-a-34), fesâtlığına(VII-a-53), ikram(VI-6), ilaçlarla(VIII-a-40), makine(VIII-a-51), misafir(V-a-141)

b. Düzlük-Yuvarlaklık Bakımından Ünlü Uyumu

“a,e,ı,i” ile başlayıp, “a,e,ı,i” ile devam eden kelimeler: biğenmiş(V-a-15), gelinliker(II-b-2), küçüklerine(VIII-b-14), mevlid(V-a-80), sünnet(V-a-86), türküler(V-a-93)

“o, ö, u, ü” ile başlayıp “a,e” , “u,ü” ile devam eden kelimeler: çöreğ(V-a-134), dondunu(V-a-97), duman(VII-b-4), kucca(VIII-a-70)

Ünlü değişmelerinde ortak yazı dilindekinden farklılık yoktur.

Ünsüzler

“b, P, c, ç, d, T, f, g, h, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z.”

Görüldüğü gibi Batı Trakya Türkleri Ağızı’nda ünsüzler yazı dilindeki ünsüz seslere benzer. Yalnız bu ağızda yazı dilindeki ünsüzlerden farklı olarak P, T ünsüzlerinin kullanıldığını görüyoruz. Böylece B. Tr. T. A.’ da ünsüz sesler yirmi iki tanedir.

j ünsüzünün yerine de, c ünsüzü gelmektedir. Bunun nedeni, her iki ünsüzün de diş-damak ünsüzleri olmasıdır.

candırmalar(V-b-29) gibi.

Ayrıca, j-c değişimi genellikle yabancı kelimelerde karşımıza çıkmaktadır.

Ünsüzlerde transkripsiyonlu yazıda Anadolu ve Rumeli ağızları ünsüzleri dışında farklılık gösteren ünsüz türü yoktur.

Ünsüz Düşmeleri: Batı Trakya Ağızlarında kelime başlarında h, y ünsüzleri, ortalarında ve sonlarında h, y, ğ, k, n, r, t ünsüzleri düşmektedir. Bu ünsüz sesler düşerken kendilerinden önceki ünlüyü de genellikle uzatırlar.

Ünsüz İkizleşmesi: Batı Trakya Ağızı'nda kelime içinde tek olan bir ünsüz sesin ikizleştiği kelimelere örneklerde sıkça rastlanmaktadır. İnceleme kısmında yeterince örnek verilmiştir.

Bunların dışında, ünsüz tekleşmesi ve hece kaynaşması da görülür.

Metinlerde ünsüz türemeleri, ünsüz değişimleri de görülür. Bunlar Anadolu ve Rumeli ağızlarından farklılık göstermemektedir.

ŞEKİL BİLGİSİ (MORFOLOJİ)

Batı Trakya ağızı olarak adlandırılan saha çalışması yaptığımız bölgede derlediğimiz metinlerde ortak Türkçeden Anadolu ve Rumeli ağızlarındaki türetme şekillerinden farklılık arz etmemektedir.

Çokluk Ekleri: Ortak Türkçedeki +lar çokluk ekinin bazı ağız ve lehçelerde görüldüğü gibi **m** ve **n** ünsüzü ile biten kelimelerde –lar, -ler ekleri -nar, -ner şekline dönüşürler.

zaman+nar<zaman+lar(VII-a-148),bun+nar-ı<bun+lar-ı(II-b-31),

kadın+nar<kadın+lar(II-b-31), on+nar-ı<onlar-ı(II-b-57)

İyelik Ekleri ve Çekimleri: Ortak Türkçeden farklılık göstermez.

Hâl Ekleri: Batı Trakya Türkçesinde hâl ekleri T.T'deki hâl ekleri ile aynıdır.

Fiil:

Fiillerde şimdiki zaman eki, Şimdiki zaman eki Türkiye Türkçesinde –yor şeklindedir. –yor eki ünlü uyumuna uymaz, ünsüzle biten bir fiile geldiğinde araya

koruyucu ünsüz girer. Ancak, Batı Trakya Gümilcine (Bulat Köyü örneği) ağızında, şimdiki zaman eki ünsüz ile biten fiil köklerinden sonra, -y şimdiki zaman ekine bağlanan ünlüler, bağlayıcı ünlü görevindedir. Ancak bu ünlü sesler EAT’nde olduğu gibi, Batı Trakya Türkçesi Ağızında da ulaç olarak kabul edilir. Böylece –y şimdiki zaman ekinden türeyen –iy/-iy/-uy/-üy eklerini de bu ağızda şimdiki zaman eki olarak kullanıldığını görüyoruz.

gel-iyi, oku-yi örneklerinde olduğu gibi.

Şimdiki zaman ekinin kullanılış şekli:

	Türkiye Türkçesi		Batı Trakya Türkçesi	
	Teklik	Çokluk	Teklik	Çokluk
1.Ş.	ver-i-yor-um	ver-i-yor-uz	ver-iy-im	ver-iy-iz
2.Ş.	ver-i-yor-sun	ver-i-yor-sunuz	ver-iy-sin	ver-iy-siniz
3.Ş.	ver-i-yor	ver-i-yor-lar	ver-iy-i	ver-iy-ler

Batı Trakya Türkçesinde 1.Tekil ve 1. Çoğul kişide özellikle –iy şimdiki zaman ekinin bulunduğu kelimelerde y sesi düşer ve kendisinden önceki ünlüyü uzatır. Bunun nedeni y ünsüzünün temas derecesinin az olmasıdır ve de y ünsüzünün i sesine çok yakın oluşudur.

“kiraz fabrikasına gittik, sana sülüm.”

“demir yolları diim büle...”

“ben istim mesla...”

Bu ağızda şimdiki zaman ekinin bir başka şekli de büyük ünlü uyumuna uyulmamasıdır.

“bak gidiysin, çocukla geliysin”

“Muābbet yapiler.”

“eve geliysin, tütün kırıysin...”

“okuniyi kızanım, okıysin işte, kendin yapıysin kızanım...”

Batı Trakya Türkçesinde şimdiki zamanın olumsuzu Türkiye Türkçesinde olduğu gibi ma/-me ekleri ile yapılır. Ancak –ma/-me eki –y ünsüzünün etkisiyle –mi/-mı şeklindedir.

Şimdiki zaman ekinin olumsuz kullanılış şekli:

	Türkiye Türkçesi		Batı Trakya Türkçesi	
	Teklik	Çokluk	Teklik	Çokluk
1.Ş.	bil-mi-yor-um	bil-mi-yor-uz	bil-mi-yim	bil-mi-yiz
2.Ş.	bil-mi-yor-sun	bil-mi-yor-sunuz	bil-miy-sin	bil-miy-siniz
3.Ş.	bil-mi-yor	bil-mi-yor-lar	bil-mi-yi	bil-miy-ler

Batı Trakya Türkçesinde gelecek zaman eki 1.ve 2. teklik ile çokluk şahıslarda bulunan ünlü uzar. Bu ünlüden sonra gelen k ünsüzü de bu etkiyle düşer.

Gelecek zaman ekinin kullanılış şekli:

	Türkiye Türkçesi		Batı Trakya Türkçesi	
	Teklik	Çokluk	Teklik	Çokluk
1.Ş.	al-acak-ım	al-acak-ız	al-cām	al-cā-z
2.Ş.	al-acak-sın	al-acak-sınız	al-cā-n	al-cā-nız
3.Ş.	al-acak	al-acak-lar	al-cak	al-cak-lar

Batı Trakya Türkçesi'nde gelecek zaman eki çekiminde k ünsüzü bazen yerini y ünsüzüne bırakır. Bu söz konusu y ünsüzü de bazen düşme göstererek iki ünlünün yan yana gelmesini sağlayarak diftong olayını meydana getirir.

Diğer zaman ve kiplerin kullanılışlarında farklılık görülmez.

Edatlar:

Batı Trakya ağızında Ortak Türkçeden farklı kullanımdan ziyade sadece ünlem “ba, be, āh, beya, bre, ha, mari” ünlem edatları sıkça kullanılmaktadır.

Zarf, Zamir ve Sıfatların şekil ve kullanımlarında farklılık yoktur.

Cümle Yapısı (Sentaks)

Batı Trakya Türkçesi Ağızı'nda cümle yapısı, TT'nin cümle yapısı gibi kuvvetli değildir. Bu ağızda cümle tekrarlarının yapıldığı sıkça görülmektedir. Yüklemelerin tekrarları yapılarak anlatım daha pekiştirilmektedir.

“bi gün be kızanım! bi gün, bi gün. nêrde kac gün, kac gün nêrde!”

Edatlar cümle içinde önemli bir yer tutmaktadır. “Ah, be, be ya, he, ha, aman be kızan, mari be ya vb.” ünlem edatları bu ağzın karakteristik bir özelliği hâline gelmiştir.

“ülē yağmā yok kısım, aa bre!”

Bu ağızda kurallı cümleden çok devrik cümleler daha çok bulunmaktadır.

“u da unu kokutturıysin işte tekbirle ya kokuyu.”

Batı Trakya Türkçesi Ağzı’nda cümle kuruluşunda dikkate değer diğer bir husus ikilemelerin bolca kullanılmasıdır. Genellikle sözcük başına bir ses ilave edilerek yapılır. Böylece anlam daha da pekiştirilmiş olmaktadır.

“süslü püslü bi sepet boraya...”

“bizim boralarda hamam mamam yok.”

Anlatımı güçlü kılmak için ikilemelerin yanı sıra pekiştirme kelimelerden de yararlanılmıştır.

“koskoca elli sene ömür geçidik.”

“...kapı gibi elli ayaklı güzel mi güzel.”

Sonuç itibarıyla Batı Trakya Gümülcine (Bulat Köyü Örneği) ağzında Anadolu ve Rumeli Ağızlarından yukarıda belirttiğimiz farklılıkların dışında belirgin bir ayrılık göstermemektedir.

EKLER

İdadiye'nin Kitabesi. Gümülçine.

Medrese-i Hayriyye Kapısı. Kavala

Mehmet Ali Paşa Külliyesi.

Osmanlı'dan kalma tarihi camii/Gümülçine.

Köyün eğlence mekanı. Bulatköy

Gümölcine Türk Gençler Birliği

Ahmet-Ayşe Yoluç ve ben.

Ayşe Küçükhasan.

Kadir Sali.

Raife Sali.

Ahmet-Ayşe Yoluç

Emine Bekir.

Hüsamettin Mehmet, Elif ve ben.

Bulatköy'den bir aile, Elif ve ben.

Köyün kendine has çiçekleri

Tavana asılıp kurutulan tütün.

Bahçelerde yetişen biber.

İskelede kurutulan tütün.

Bahçede yetişen turp.

Haremdeki çiçekler.

Tarlada kullanılan traktör

Köyün meydanındaki tarihi çınar ağacı

Tarihi su kuyusu.

Bulatköy'den manzara.

Bulatköy evleri.

Gümülcine çarşısı.

Bulatköydeki edebi yönü olan mezar taşlarından bazıları.

KAYNAKÇA

- Balkanlar El Kitabı, Cilt III: Dil ve Edebiyat**, der.: Osman Karatay-Bilgehan A. Gökdağ , Melhat Pars, Karam&Vadi Yayınları,Çorum/Ankara, 2007.
- Baydur, Suat Y. *Dilimiz ve Yunan-Lâtin Asıllı Kelimeler*, TDAY Belleten, İkinci Baskı, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, TDK yayınları: 149, Ankara, 1988.s.93
- Caferoğlu, A. *Anadolu Ağzları Konson Değişmeleri*, TDAY Belleten, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, TDK Yayınları:234, Ankara, 1988, s. 1-32.
- Doğan, İsmail. **Türkiye Karaçayları ve Dilleri**, Altınçekiç Ofset Yay., Ordu, 2012.
- Gülensoy, Tuncer. *Rumeli Ağzlarının Ses Bilgisi Üzerine Bir Deneme*, TDAY Belleten, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, TDK Yayınları: 533, Ankara, 1988, s.87-147.
- Ekici, Metin. Halk Bilgisi(Folklor), **Derleme ve İnceleme Yöntemleri**, Geleneksel Yay., Ankara, 2010.
- Hatipoğlu, Vecihe. **Türkçenin Ekleri**, Türk Dil Kurumu Yayınları, İkinci Baskı, Ankara, 1981.
- Hüseyin, Özkan ve Sağlam, Feyyaz. **II. Uluslar Arası Batı Trakya Türkleri Araştırmaları Kongresi**, BEBTTAB-Batı Trakya Türkleri Araştırma Merkezi Yayınları, Münih/Almanya, 2007, 14.
- Hüseyin, Özkan ve Sağlam. Feyyaz. **I. Uluslar Arası Batı Trakya Türkleri Araştırmaları Kongresi**, BEBTTAB-Batı Trakya Türkleri Araştırma Merkezi Yayınları, Münih/Almanya, 2005, 10.
- Kalay, Emin. **Edirne İli Ağzları, İnceleme-Metin**, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, TDK Yayınları, Ankara, 1998, 694.
- Karahan, Leyla. **Anadolu Ağzlarının Sınıflandırılması**, TDAY Belleten, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, TDK yayınları:630, Ankara,1996.
- Kurt,Yakup. “Batı Trakya Çağdaş Türk Edebiyatı”, Trakya Üniversitesi, SBE, (Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 2005.

- Mümin, Hakan. “Batı Trakya Türkleri Ağzı Üzerine Araştırmalar(Gümülcine İli ve Yöresi)”, (Yayınlanmamış Bitirme Tezi). Çukurova Üniversitesi, Fen/Edabiyat Fakültesi, Adana, 1997.
- Sağır, Mukim. *Anadolu Ağzlarında Ünlüler*, , TDAY Belleten, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, TDK Yayınları:634, Ankara, 1997, s.377-390.
- Sağır, Mukim. *Anadolu Ağzlarında Ünsüzler*, , TDAY Belleten, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, TDK Yayınları:634, Ankara, 1997, s.391-409.
- Sağlam Feyyaz, **Batı Trakya Türk Kültürü Araştırmaları**, BEBTTAB-Batı Trakya Araştırma Merkezi Yayınları, Münih-Almanya, 2003, S.8.
- Sağlam Feyyaz, **Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Edebiyatı Üzerine İncelemeler**, Avustralya Batı Trakya Türkleri İslâm Derneği Yayınları, İzmir, 1996, C.IV.
- Sağlam, Feyyaz. **Avustralya’da Batı Trakya Türkleri**, Avustralya Batı Trakya Türkleri Derneği Yayınları, İzmir, 2006.
- Sağlam, Feyyaz. **Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Edebiyatında Atatürk**, Batı Trakya Dergisi Yayınları, İzmir, 1992, S.5.
- Sağlam, Feyyaz. **Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Edebiyatı Üzerine İncelemeler**, Avustralya Batı Trakya Türkleri İslâm Derneği Yayınları, İzmir, 1996.
- Sağlam, Feyyaz. **Yunanistan (Batı Trakya) Türkleri Edebiyatı İncelemeler Üzerine**, Batı Trakya Dergisi Yayınları, İzmir, 1991,S.3.
- Sağlam, Feyyaz. **Yunanistan’da Çağdaş Türk Edebiyatı Antolojisi**, Kültür Bakanlığı Yayınları, Türk Dünyası Edebiyatı Dizisi, Ankara, 1990, 1172/8.
- Salih, Yusuf. “Gümülcine’nin (Komotini) Sosyo-Ekonomik Özellikleri.” Dokuz Eylül Üniversitesi, Buca Eğitim Fakültesi, Orta Öğretimde Sosyal Alanlar Eğitimi Bölümü, Coğrafya Eğitimi Anabilimdalı, (Bitirme Tezi), İzmir, 2002.
- Yapar, Berrin. “Yunanistan’daki Türk Eserlerinde Kitabeler (Dedeâğaç, Dimetoka, İskeçe Gümülcine, Selanik, Kavala, Yenice-Karasu)”, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, SBE, Geleneksel Türk Sanatları Ana Sanat Dalı, (Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2007.
- Yılmaz, Türel. “Batı Trakya Türkleri(1878-1990)”Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uluslar Arası İlişkiler Bölümü, (Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1991.

Yararlanılan İnternet Adresleri

<http://www.büyükmüşellim.com>

http://www.balkanincileri.gen.tr/index.php?option=com_content&view=article&id=14:gumulcine&catid=35:inci&Itemid=56

<http://www.batitrakya.org/bati-trakya/genel-bilgiler/bati-trakyada-kiyafetler.html>

<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/dosya/132085/h/batiTrakyaturkedebiyati.pdf>